

ΔΙΑΙΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Ἀρχὴ καὶ τέλος τῆς σπουδῆς τοῦ ἀνθρώπου ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ αὐτός ὁ ἀνθρώπος· πόθεν ἔγεινεν; ἐκ τίνων συνίσταται; πῶς συντηρεῖται; ποῦ θέλει καταλήθει; Τὰ ζητήματα ταῦτα φαίνονται πολὺ σπουδαιότερα παρὰ τὴν θεωρίαν ἀλλοτρῶν καὶ μακρυνῶν ἀντικειμένων, ἢ δὲ λύσεις τῶν συντείνει οὐχὶ μόνον εἰς τὴν ἡθικὴν καὶ τὴν μέλλουσαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν φυσικὴν αὐτὴν καὶ τὴν ἐπὶ τῆς γῆς εὐδαιμονίαν του.

Καὶ ὅμως ἡ μεταβολὴ καὶ ἀλλοίωσις τῶν ὀργάνων του, ἡ τακτικὴ καὶ ἐκτακτος αὐτῶν κατάστασις καὶ αἰσθητικαὶ ὕλαι, αἱ ὁποῖαι ἀνακινουροῦσι τὴν οὐσίαν τῶν, πολὺ δὲ μᾶλλον οἱ συνάπτοντες τὸ σῶμα μετὰ τοῦ πνεύματος δεσμοὶ μόλις σχεδὸν ἐξετάζονται εἰς τὰ κοινὰ βιβλία, σπανίως δὲ ἐρευνηθήσαν μετὰ τῆς δεούσης σαφηνείας, ὥστε ὁ ἀήκουστος ἐπιστημῶν ἀνθρώπος, ὁ ἔμπορος, ἡ βιομήχανος, ὁ στρατιώτης, ὁ ναύτης, ἡ οἰκουροῦσα καὶ εἰς τῶν τέκνων τῆς τὴν παιδαγωγίαν καταγινομένη γυνὴ νὰ ἀποφέρωσιν ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς τινα ὠφέλειαν.

Γνωρίζομεν π. χ. ἐν γένει ὅτι ὁ καρὸς ἐρεθίζεται καὶ ζωογονεῖ τὰς διανοητικὰς ἐνεργείας, ὅτι τὸ τέ εὐχολύονε τὴν (πέψιν) χώνευσιν, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν κρεάτων αὐξάνει καὶ ἐνισχύει τὸ σαρκώδες εὐτότητα. Ἀλλὰ τί

Τόμ. Β'.

ἀποτέλεσμα φέρει τὸ γένος, ἡ ποσότης, ἡ πολλὴ ἢ ὀλιγὴ ἐψῆσις, ἡ θερμότης καὶ ἡ ψυχρότης, τῶν φαγητῶν; Πῶς ἡ τοιαύτη ἐπιβροή μεταποιεῖται κατὰ τὰς διαφόρους κρᾶσεις; Πῶς ὁ καιρὸς, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν γευμάτων συμβαζονται μετὰ τῶν διαφόρων ἐργῶν ἕκαστου ἐπαγγέλματος, τοῦ φύλου καὶ τῆς ἡλικίας; Γαστρετὰ πάντα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρημεληθηρὰν τὸ δὲ χειρότερον, ἡ ἀγυρτία καὶ ἡμιμαθεῖα διέφθεραν πάντοτε τὴν ἀλήθειαν καὶ διέστρεψαν τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ προδιωρίσθη μὲν, κατὰ τὸν Μολιέρον, τὸ ἀναγκαῖον πρὸς ἄρτυσιν ἄρτου τοῦ ὡῦ ἄλλας ἢ πεπερικῶς καὶ πόσα βήματα συμφέρει νὰ ἐπιβῶμεν κατὰ μήκος καὶ κατὰ πλάτος τοῦ θαλάμου μετὰ τὸ ἄριστον καὶ τὸ δεῖπνον. Ἀλλὰ τίνα βρώματα ἀρμοζουσιν εἰς τὸν θαλασσοπόρον βίον διὰ νὰ μὴ πασχῶσιν οἱ νουτιλλόμενοι τοσοῦτον ὑπὸ τῆς στομακάκης, διατί οἱ καλλιτέχνιται (ζωγράφου, ποιητῶν, ἀγαλματοποιοῦ, ἀρχιτέκτονες κλπ.) οἱ διδάσκαλοι, οἱ μαθηταί, οἱ δικηγόροι, ἐνασχολούμενοι εἰς τὰ ἔργα τῆς διανοίας βρασίζονται ὑπὸ παντοίων γαστρικῶν πόνων, οὐδεὶς σχεδὸν γίνεται περὶ τούτων λόγος.

Ἄλλ' ἀν πάντες οὗτοι ὠδηγοῦντο εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς ἀρμοδίου τροφῆς καὶ τῶν προσφορωτάτων ποτῶν ἀν συμβουλευέοντο νὰ ἀπέχων ἐκ τῶν ἐρεθιστικῶν καὶ μετρίως νὰ μεταχειρίζωνται τὴν τοικίην διαίταν ἤθελον ὑποφέρει πολὺ ὀλιγώτερον. ἴσως μάλιστα καὶ παντελῶς ἔμειον ἀνευρόλητοι. Ἄν τέλος οἱ ἰατροὶ διέδιδον εἰς τὰ πλήθη καὶ τὰς διαφόρους τῆς κοινωνίας τάξεις ἀκριβέστερας καὶ λογικιώτερας ἰδέας, πολλοὶ

Τεύχ. ΚΣΤ'.

νόσοι ήθελον εκλείψει, ή αναφαίνεσθαι σπανιώτερον, ούτα ή χολέρα ήθελον αποτελέσει τσζαύτην εις τούς λαούς θραύσιν' διότι παρετηρήθη σχεδόν παντού ότι οι έχοντες μάλιστα αδύνατον και ήρεθισμένον τόν στόμαχον και οι εκδοτοί εις καταχρήσεις εγένοντο συνήθως τά πρώτα και προχειρότατα της πανωλέθρου επιδημίας ταύτης θύματα.

Αν χωρίσωμεν τούς ανθρώπους και εις δύο μεγάλας διαίρεσεις δηλ. εις τούς τρεφόμενους μόνον διά τήν μη αποθάνωσιν εκ της πείνης, και εις τούς εσθιοντας μόνον υπό λαιμαργίας, εύρισκομεν ότι και οι πρώτοι και οι δεύτεροι έχουσιν όμοίως συμπερόν να γνωρίζωσι τινας κανόνας διαιτητικής. Ο πένης δύναται παρ' αυτης να μάθη τί φαγητόν αποκαθιστά εύκολώτερον τας καταναλισκομένας διά τών εργασιών δυνάμεις του' οβδὲ πλούσιος και τρυφηλός προλαμβάνει τας χρονικάς νόσους, τας όποιās γεννά ή πολυτέλεια, υποθάλλει δὲ ή άνηρία και αδράνεια.

Ουδέν ίσως ζών άλλο ύπόκειται εις τόσας μεταβολάς, ούτε φαίνεται τόσον εύπαθές και ποικίλον, όσον δ άνθρωπος. Διά του ήθικου χαρακτήρος, της κράτους, της ηλικίας και τών έξτων διαφέρει ένίστε πλείότερον άλλου όμογενούς άνθρωπου, παρόσον δ αίλουρος της τίγρεως και ή νυκτερίς του πτηνού' άλλ' αναλόγως και αι πεπτικά δυνάμεις αυτού μεταποιούνται κατά μυρίας περιστάσεις. Οθεν μόνος αυτός εκληρώθη παρά της φύσεως τὸ παράδοξον πλεονέκτημα, ή προνόμιον να μεταβάλλη εις τροφήν του πάντα, ούτως είπειν, τὰ όντα της κτίσεως. Ως και τὰ όρυκτά αυτά εισέρχονται συνήθως διά του ποιοῦ εις τὰ σπλάγγνα του. Εύρισκονται δ λόκληροι λαοί, καθως εις τας όχθας του Ορενόκου (της Αμερικης) ποταμοῦ τρεφόμενοι δι' άπλου χώματος, είτε γης συκκειμένης εξ έρειπίων διαφόρων μικροσκοπικών οργανικών όντων, μάλιστα δὲ ζωύριων, καθως παρετήρησεν δ Χουμβόλδος και άλλοι περιηγηται. Αλλά και εις την Κίνα γνωρίζονται εκπαλαι διάφορα είδη εδωδίου γης. Κατά τὸ 1839 δ σοφός άστρονόμος Βιοτ άνέγνω ένώπιον της έν Γαλλία Ακαδημίας τών Επιστημών ύπόμνημα περιέχον, ότι μεχρι τούδε περί τούτου ύπήρχε γνωστόν, ώφελούμενος εκ τών Ιαπωνικών και Σηρικών βιβλίων, τὰ όποια μετέφραζεν εις αυτόν δ άσιανολόγος υίός του' αλλά και άλλος άνιχνευτής τών μυστηρίων της φύσεως δ Πρωσος Ερρίμβέργ ήρνήθη νεωστὶ διά του άσιανολόγου Schott τὸ αυτό τουτο ύποκειμενον.

Από του 744 μετά Χριστόν αναφέρεται εις τὰ Σηρικὰ (Κινεζικά) βιβλία μυελός κίτρινος και παχύ τι ύγρόν εύρισκόμενα έντός λίθου λευκοῦ' καθως και άλλη της ύλη θεωρουμένη ως μακροβιωτική παρά τών Σηρῶν εις λιπαράν πέτραν, ίσως την παρ' ήμιν στααίτιν. . . Αλλά κυρίως αί τοιαύται γαίσι μόνον επί λιμῶν (οί όποιοί συχάκις επισκήπτουσι εις την Κίνα) έχρητίμευσαν, ή χρητίμευσιν ως τροφή τών άθλιών κατοίκων, όσοι δυστύχησαν να ζώσιν υπό τοιαύτην δεσποτικήν Κυβέρνησιν, ήτις ούτε περί της τροφής των ύπηκόων της λαμβάνει έγκαίρως τινά πρόνοιαν. Τοῦτο συνέθη κατά τὸ 744, 809, 1012, 0621, 1080 και τελευταίον κατά τὸ 1831, και 1834.

Τας γαίας ταύτας αναλύσας δ' Ερρίμβεργ εύρηκε συκκειμένας καθόλου μὲν εξ άργιλώδους ύλης καθαρὰς, ή μικτής, έν μέρει δὲ εκ διαφόρων συμπεπιλημένων έγγυματικών ζωύριων και άλλων τοιούτων λεγομένων παρὰ τών Ευρωπαϊών βιολίθων, τριπόλων κτλ. Υπαρχει όμως και άλλο χῶμα τοιοῦτον μη περιέχον παντελῶς ζωϊκήν ούσιαν οϊανδήποτε, συκκειμενον δὲ εξ άσβεστώδους ύλης και χαλικώδους στυπτηρίας, ήτο δὲ τουτο εξαιρέτως ελαφρότατον κατά την σύστασιν, ως δ άφρός σχεδόν της θαλάσσης, λιπαρόν την άρην, και λευκόν το χρώμα. Αλλο είδος κίτρινον ως τὸ θεϊον εφαινετο ως άργιλος λεπτοφυής, σύνθετον εξ άμμοδών κόκκων, έν μέσῳ τών όποιών διακρίνοντο κρύσταλλοί μικροί, φαιοί και λευκοί mica και έχνη κογχυλίων. (Pharm. Central Blatt et pharmac. journal).

Αλλοῦ, καθως εις τας ύπερβορείους και άνηλιους χώρας, όπου άπεπλανήθη επί τσοῦτον χρόνον δ άκατάπληκτος ώκειανοπλεύστης και κοσμοπεριηγητής Ρός (1) οι τρωγλοδύται Έτκημοί ότε μὲν βόρωσι τὸ άπόζον έλαιον τών άγρευομένων κητωδών της θαλάσσης ζώων, ότε δὲ τρώγουσιν ως λίχνευμά την σαπράν αυτών και δυσωδιστήν σάρκα, και ούτω κεικορσεμένοι κοιμῶνται βαθύτατον ύπνον. Παραλείπομεν ένταῦθα χάριν συντομίας πολλὰς ούσιās άσυνήθεις, τας όποιās όρέγονται άλλοι λαοί, καθως οι πλουσιώτατοι τών Σηρῶν, τας φωλεάς είδους τινος πτηνῶν, αί όποιαί φέρουσιν εις την γεῦσιν των όλην την ήδύτητα της άμβροσίας και του νέκταρος.

Τὰ πλείστα τών ζώων ύπάρχουσιν εκ φύσεως ποηφάγα, ή σαρκοφάγα' τὰ όργανά των έν μόνον είδος τροφής άνέχονται, εκτός τινων άλλων σπανίων φυλῶν, τών όποιών δ στόμαχος ως άβυστος καταπίνει και δέχεται πάντα μέχρι και αυτού του ξύλου και σιδήρου. Τουναντίον δὲ δ άνθρωπος ούχι μόνον περί την ποικιλίαν της τροφής λιχνεύεται, αλλά και παντοιοτρόπως αυτήν να αυξάνη φιλοτιμείται τὸ μὲν διά της έψησεως, τὸ δὲ διά της προσθήκης διαφόρων πολυειδῶν ύλῶν και παντοδαπῶν άρτυμάτων' παράδοξον δὲ ίσως φανή, άλλ' ύπαρχει βέβαιον, ότι και δ άγριος αυτός υπό την καλύβην του και εις τὸ βάθος τών δρυμῶνων μεταποιεῖ, όσον δύναται, την τροφήν του.

Η ποικιλία όμως αυτη αυξάνει μάλιστα διά του πολιτισμοῦ' πολλὰ φυτά φαρμακώδη απέβαλον την δηλητηριότητα δυνάμει μόνον της επανειλημμένης καλλιεργείας. Απ' αυτης λαμβάνομεν όλα τὰ σπέρματα, όσα παρατίθενται επί της τραπέζης, οίον τὸ σίνησι και τὸ κύμινον' και τὸ άνισον και τόσα άλλα. Τὰ καρωτά, ή δαυκία, ή κιννάρα, ή άγκινάρα, αι κράμβαι, είτε τὸ κραμβολάχανον και' αρχὰς ήσαν ξυλωδεις ούσιαι, είχαν χωμόν στυφόν και σύστασιν σκληροτάτην, ώστε ούτε δ σημερινός επαίτης της Ευρώπης κατεδέχτο ίσως να τὰ μασήσῃ' αλλά

(1) Θέλομεν προσεχῶς καταχωρίσει σύνοψιν τών περιέργων αυτου περιηγήσεων.

διά της επιμελείας και τών κόπων του γεωργου' εξεταθη τεραστίως δ κύκλος τών ήδωνών και απολαύσεων της γλώσσης και του φάρυγγος, ώστε ή καταχρησις διήγειρεν αυστηροῦς τινας κριτάς.

Οῦτω π. χ. δ δόκτωρ Λάμπ (Lamb) Αγγλος ήθελε να ύποβάλῃ ημάς εις Πυθαγορικὴν τῶνόντι διαίταν' όθεν δετεινετο ότι αν περιωριζόμεθα εις μόνον τὰ χόρτα, εμέλλομεν να διαβιώσωμεν τόσον υγιεινός, όσον αι άγελάδες. Αλλ' ας μοί συγχωρήσῃ δ εξοχώτατος οὔτος και αξιότιμος ίατρός, όστις ήθελε να βόσκωμεν ως τὰ μηρυκαζοντα ζῶα' διότι και ταῦτα έχουσι τὰ ίδια αυτών πάθη. Οι Βραχμῶνες τρεφόμενοι μόνον δι' όρύζης, αποβαίνουσιν άσθενείς και μόλις φθάνουσιν εις τὸ εξηκοστόν έτος της ηλικίας των, μη άντέχοντες δὲ εις τας έσωτερικάς, ή εξωτερικάς μεταβολάς αποθνήσκουσιν εύθῃ' υπό της πρώτης προστυχούσης νόσου, οὔτε δύνανται να υποφέρωσι τούς κόπους, εις ότους άντέχει δ Ευρωπαίος. Αλλοι δόκτορες διίσχυρίζονται ότι μόνον ή ζωϊκή τροφή άρμόζει εις τόν άνθρωπον, οὔτε μεταπειθονται υπό τσοῦτων νόσων, οίον της στομακάκης, την όποιαν αυτη όμολογουμένως επιφέρει. Τέλος άλλοι εύκόλως, αν εδύναντο, ύπέβαλον την κοινωνίαν και εις τών άγρίων τόν βίον, άλλ' οι άγριοι οὔτοι τούς όποιους τσοῦτον εξεθειασεν δ εύφραδέστατος τών φιλοσόφων Ρουσσῶ ύπάρχουσι συνήθως βραχυβιοί, οι δὲ αίφνίδιοι θάνατοι συμβαίνουσι συχνάκις μεταξύ αυτών. Ζητε λέγει κατά φύσιν' αλλά τί έστι τὸ κατά φύσιν τουτο; Διότι άμα δ άνθρωπος πήξη καλύβην, οικιαγραφε, οὔτως είπειν, και προσιμιάζει τόν πολιτισμόν, άποπειράται της τρυφής, και γεύεται πάντων τών ελαττωματων, τὰ όποια όνειδίζουν οι φιλόσοφοι. Επειτα δ άγριος ύπαρχει και αυτός λαιμαργος πολλάκις, εκδίδεται δὲ εις την κραυγήν, καθως και δ κάτοικος τών πόλεων. Οθεν οὔτε δ βίος τών Ιροκίζων, οὔτε ή ένστασις τών Πυθαγορείων, οίτινες έτρέφοντο διά ριζῶν, οὔτε αι σάρκες, συνήθης τροφή των άλλων, οὔτε ή ίχθυοφαγία τινῶν παραλιῶν πρέπει να χρησιμεύωσιν ως τυπος και παράδειγμα. Ο άνθρωπος δύναται να φάγῃ κρέατα και ίχθεις, καθως τὰ χόρτα και τούς καρπούς' αν περιορισθῃ δὲ εις έν μόνον και εξαιρετικόν τροφής είδος, άμέσως ώχρησά και μαραινεται, καθως τινα φυτά, τὰ όποια διά την λυπρότητα της γης μένουσι πυγμαίικ και βαθυμηδόν ξηραίνονται' μεταρύτευσον αυτά και εύθῃς τὰ βλέπεις ζωογονούμενα, διότι έχουσιν ανάγκην να ανατεῶνται οι χυμοί της τροφής των.

Μη άφήσης ποτέ τόν στόμαχον κενόν, λέγει τις γνωμολόγος' πρόσεχε μη τόν γεμίσης, φωνάζει άλλος' όλίγα φαγητά, λέγει άλλος τρίτος' άλλ' όπωσοῦν έρεθιστικά' ποτέ έρεθιστικά επαναλαμβάνει άλλος τέταρτος' άφες τόν χυλόν εις την φυσικήν αυτου κατάσταση! Και τινές μὲν θεωροῦσιν ως επιβλαβεις πάσας τας αναζεύσας ούσιās, τινές δὲ βεβαιόσιν ότι εύκολύνουσι την πέψιν, ώστε δ μὲν Ιπποκράτης βεβαιεί, δ δὲ Γαληνός άρνείται. Ποίον άρα γε εκ τών δύο τουτων να πιστεύωμεν; Έκάστη τών προκειμένων ίατρικῶν θεωριῶν έχει πρὸς άπολογίαν της πολλὰ

πράγματα, και ή πάλη τουτων μόνον φέρει εις εκστασιν τόν άνίδεον άνθρωπον.

Ο τρεφόμενος διά μέλανος δικύρου άρτου, ή βοείου κρέατος στρατιώτης, ή λιτοδίαίτος γυνή τών ανωτέρων τάξεων, ήτις μόλις μασσά όλίγας δραχμάς και λευκοτάτου άρτου, δ' Αραψ, όσις εύχαριστίται τρώγων πέντε, ή εξ φοίνικας και πίνων μικράν ποσότητα ψυχροῦ ύδατος, δ Ολλανδός και δ Αγγλος, οίτινες καταβροχθίζουσι μεγάλα τεμάχια κρέατος δύνανται όμοίως να ζήσωσιν υγιεινός. Τὰ πάντα σχεδόν ύπάρχουσι σχετικὰ, ώστε δ,τι ώφελει τουτον, ένδέχεται να φονεύσῃ άλλον. Ο υπό της πείνης και της έλλείψεως κατατετρυχωμένος στόμαχος έχει ανάγκην στερεῆς τροφής' τουναντίον δὲ δ παθῶν υπό της καταχρήσεως και της πληθώρας ώφελείται εκ τών μαλακωτέρων τροφῶν. Ο σοφός και ό νωτοφόρος, δ γέρων και δ νέος, δ ίσχυρὸς και χολώδης και νευρικός, ή δ αίματώδης και λεμφικός και πολύσαρκος δὲν πρέπει όμοίως να τρέφονται. Αλλ' εκτός τών εξωτερικῶν τουτων διαφορῶν και δ ήθικός αυτών χαρακτήρ διακρίνει κατά τουτο τούς ανθρώπους' όθεν ή διαίτα επενεργεί αποχρώντως εις τὰ πάθη' και ίσως έλθη δ καιρός ότι δ φιλάργυρος και δ μονομάχος, δ φιλέδοξος και δ εραστής ύπεβληθῶσιν εις διάφορον εκαστος διαίταν.

Αλλ' δ ίατρός όφείλει να άπορῶ εκτός τουτων και εις τας ιδιοσυγκρασίας αυτάς' ύπάρχουσι δ' αυται ιδιοτροπίαι τινές καταφρονόσαι πάντα κανόνα και εις οὔδέν σύστημα υπαγόμεναι. Δέν βλέπομεν τῶνόντι εκάστοτε ανθρώπους άπαρεσκευμένους εις τὰ άθώτατα βρώματα; Τινές αποστρέφονται τὰ άμύγδαλα, τινές δὲ τὰ ώά' ύπάρχουσιν άλλοι, οι όποιοί κινδυνεύουσι, ως αν εφαρμακευθήσαν, ότι φάγωσι κατά τύχην γεώμηλα μαγειρευμένα' άλλοι δὲ τρώγουσιν ακινδύνως τὸ εξ ήπατος παχυτάτου ώθυλευμένον πέμμα, ή ένῶ καταργάζονται εύκόλως την θρίσσαν και τόν άτακία φοβούνται ως δὲ σπεπτον την καρβίδα. τόν καρκίνον και τὰ όστρεα! Εγνώρισα ανθρώπους μη δυναμένους να φάγωσιν όπώρας είμη τὸ πρώτὸ μόνον. Είδον προσέτι νέαν τινά εύγενῆ, μη δυναμένην κατ' οὔδενά τρόπον να γευθῃ οὔτε νιοττοῦ σάρκα άνευ κινδύνου δηλητηρίασεως' ματαιίως οι γονεῖς αυτης έδοκίμασαν διαφόρους τρόπους και εκρυψαν τὸ πτηνόν τουτο εις τὸ βάθος πλακούντος ή κατά διαφόρους άλλους τρόπους έσπούδασαν να αφανίσωσι τούς χαρακτήρας της ποιότητός του' δ στόμαχος της νεάνιδος, ως Λυδία λίθος έγνώριζε τόν δόλον και άμα ήγγίζετο υπό του άπεχθῆνος κρέατος αντιπερισπασμένος εύθῃς εναντία διά τὸ άποβάλῃ εις τὰ έξω τὸ ένοχλητικόν τουτο σώμα. Μοναχός δὲ τις εκ τινος τών περίε τών Αθηνῶν μοναστηρίων ήτο αδύνατον να γευθῃ όρύζιον όπωσδήποτε έτύγχανεν έσκειυσμένον και να μη έμέσῃ ύλην άφθονον.

Και ταῦτα μὲν ύπάρχουσιν όμολογουμένως μυστηριώδη και άπόκρυφα. Αλλ' άρα γε γνωρίζομεν ακριβέστερον τόν τρόπον της πέψεως και της αίματώσεως! Οῦσαι διεφρονίαι και όποια άλλήλων ανταναιρέτικά συστήματα εφάνησαν άνεκαθεν μέχρι τουδε. Παρητηρήθη μὲν ή αλλοίωσις της τροφής έντός του στομάχου, άλλ' οὔδέν ύπαρχει γνωστόν εισέτι ως πρὸς την

χημική δύναμιν. Είς τοῦτο μόνον συμφωνοῦσι πάντες ὅτι ὁ στόμαχος ὑπάρχει τὸ ἐργατήριον τοῦ χυλοῦ καὶ τοῦ ἀτόθεν προσγινομένου αἵματος· αὐτοῖσι προ-
 κρασκευάζονται πάντες οἱ χυμοὶ καὶ ἐπανορθοῦνται αἱ ἐκλείπουσαι τοῦ ἀθρώπου δυνάμεις διότι λειτουργοῦντα παρὰ τῶν δόντων καὶ μασηθέντα ἐντός τοῦ στόμα-
 τος τὰ ἐδώδια καταβρέχονται ὑπὸ τοῦ σιέλου, τὸν ὀ-
 ποῖον χύονοσι τινὲς ἀδένες, καταβαίνουσι ὡς πάλ-
 τος εἰς τὸν στόμαχον, ὅπου ἡ θερμότης μετὰ τι-
 νος μηχανικῆς καὶ χημικῆς ἐνταυτῷ δυνάμει με-
 ταμορφοῦσι τὸ μίγμα εἰς χυμὸν, ὅστις προσλαβὼν
 τὴν χολήν καὶ τὸ ὑγρὸν ἄλλου τιῶς ὀργάνου ἀδενώδους
 λεγομένου πάγκρεως μεταβάλλεται εἰς σύστασιν καὶ
 χροιάν ἐνταυτῷ γαλακτώδη χυλὸν λεγόμενον. Πλήθος
 φλεβῶν ἔπειτα ἀπορροῶσι τοῦτο τὸ ὑγρὸν, ὡς ἀπὸ
 συνηγμένου ὄλου ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ μετὰ τοῦ ἀκα-
 θάρτου ἤδη καὶ ἀγρήτου αἵματος τῶν φλεβῶν κατα-
 τήσῃ εἰς τὴν καρδίαν διὰ τινος ὀχετοῦ, ἐκπέμπεται παρ'
 αὐτῆς εἰς τοὺς πνεύμονας, ἐκεῖ δὲ συναντῶμενον μετὰ τοῦ
 ὀξυγόνου πνεύματος, τὸ ὁποῖον περιέχει ὁ ἀήρ ὡς ἐ-
 ἴς τῶν δύο στοιχείων του μεταβάλλεται εἰς ἀγνὸν αἷμα.
 Ἀπέριπτος καὶ ἐξάριστος μεταμόρφωσις, ἥτις συντηρεῖ
 τοὺς μῦς, τοὺς τένοντας, τὰ ὀστέα, τὸ δέρμα κτλ. Οὐδὲν
 ἐπιπλασθὲν ὄλεον ἀκαταπύπτως, ἀνώτερον δὲ καὶ τῆς
 τῶν μικροσκοπιῶν παρατηρήσεως καὶ ὁποιασδήποτε
 ἄλλης θεωρητικῆς ἐρμηνείας.

Πατέρες τῆς ἐπιστήμης (λέγει πού ὁ μέγας Βασί-
 λῆ) συνέλεθε, λάβετε εἶον, ἡ ὕδωρ καὶ ἄρτον, ἐξ ὧ
 συνίσταται τὸ ἀνθρώπινον αἷμα καὶ δοκιμασατε πάντα
 τοῦ; δυνατοῦ; τρόπους τῆς τέχνης· ἀλλ' οὐδέποτε
 θήσετε παράξει αὐτὸ ῥανίδα αἵματος ὡς τὸ οὕτω κοι-
 νότατον τοῦτο καὶ ἀδιάκοπον τῆς οὐσεως ἔργον δια-
 μένει εἰσέτι ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ἀνεξιχνίαστον καὶ ἀ-
 καταλήπτον.

πρὸ δύο, ἢ τριῶν μηνῶν εἰς τὰ περιεχομένη τῆς
 ἱατρικῆς μαθήματα του, ἐπέχων, καθὼς οἱ ἄλλοι,
 καὶ ἀμφιγυμνοῦν μέχρι νεωτέρας ἐξακριβώσεως τῆς
 ἀληθείας.

Τὸ ὕδωρ ἀπορροῶται εἰς τὸν στόμαχον καθὼς ὁ
 χυλὸς εἰς τὰ ἔντερα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὕδατος ὡς σπόγγου.
 τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ εἰς πάντα τὰ ὑγρά, τὸν ζῶμον,
 τὸ βόσρημα, τὸν οἶνον, τὸν ζῦλον κτλ. Οὕτως ὁ Ma-
 gendie ἀρῶν ἔδωκεν εἰς κύνα ποσότητα τινὰ ἀλκοολίου
 καὶ ὑστέρων τὸν ἀνέτεμιν οὔτε σημεῖον τοῦ ὑγροῦ τοῦ-
 τού εὗρεκε πλέον· τὸ αἷμα ὅμως ἦτο πλήρες αὐτοῦ,
 ὅθεν ἀνέδιδε πανταχόθεν τὴν ὁσμὴν, ἀλλὰ καὶ διῦλι-
 τῆν ἀπέλυεν ἱκανὴν ἀλκοολίου ποσότητα. Τὸ δὲ
 γάλα, ἔλθον εἰς τὸν στόμαχον κατ' ἀρχὰς μὲν
 πηγνύται ἐκμυζόμενον τοῦ ὀρόου, ἔπειτα δὲ ὑπο-
 βάλλεται εἰς τῆς πέψεως τὴν ἐνέργειαν. Φαίνεται δὲ
 ὡς ἀποδεδειγμένον ὅτι πρὸς εὐχεριότεραν πέψιν τὰ
 ἀρχητὰ πρέπει νὰ ἔχωσι τινὰ ὄγκον, τὸ δὲ πολύχυλα,
 ἢ πολύτροφα οἶον τὰ πέματα τοῦ ποιδίγκου καὶ ὅσα
 εἰς μικρὸν ποσότητα περιλαμβάνουσι ἀρκετὴν θρε-
 πτικὴν ὕλην ἀπαιτοῦσι νὰ συνοδεύωνται καὶ ὑπὸ ἄρ-
 του, ἢ ἄλλων τοιούτων οὐτιῶν.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ σῶμα ἡμῶν σύγκεται ἐξ ἰνώματος,
 λευκώματος, πηκτώματος, λίπους καὶ μύκους, τὰ
 περιέχοντα τὰς οὐσίας ταύτας εἰς τὴν φυσικωτάτην
 αὐτῶν κρᾶσιν χωνεύονται εὐκολώτατα καὶ ὠφελουσι
 μάλιστα ὡς τροφίμα. Μέχρι τούτων σχεδὸν ἐκτεί-
 νεται ἡ ἐρευνα τῆς ἐπιστήμης· ἀν δὲ θελήσωμεν νὰ
 υπερβῶμεν τὰ ὅρια ταῦτα, ἐμβαίνομεν εἰς σκοτεινὸν
 καὶ ἀδιεξήτητον ὑποθέσεων μόνον καὶ εἰκασιῶν λαβύ-
 ρινθον. Εἰπέ μοι πῶς ἡ βδέλλα ἀποχωρίζει, ἢ ἐξαν-
 τλεῖ ἐκ τοῦ ἰλυώδους ὕδατος τὴν ὕλην, ἐξ ἧς τρέφεται;
 Διὰ τὸ χόρτον καὶ τὰ δαυκία παχύνουσι μὲν τὸν
 ἵππον, μαραινουσι δὲ τὸν ἄνθρωπον, ἂν εἰς αὐτὰ μόνον
 περιορισθῇ.

Πολλὰ τροφίμα θεωροῦνται καὶ ἐκ τῆς πείρας ἀ-
 ναδεικνύονται μάλιστα δύσπεπτα, ἂν καὶ παρέχωσι
 πολλὸν χυμὸν ἢ στοιχειώσεως τῶν ὅμως φαίνεται δυσ-
 ραστῆ τὸν στόμαχον· ὅθεν καὶ οὐδαμῶς ὠφελουσι εἰς
 ἐνδυνάμωσίν του· ἀλλὰ δὲ θρεπτικώτερα χωνεύονται εὐ-
 κολώτερον, καὶ πολλὴ αὐτῶν ποσότης οὐδαμῶς ἐυ-
 δὸν τὸν βαρύνει, ἐνῶ ὀλίγη τῶν ἄλλων τὸν καταβάλλει.

Κυρίως ἄρα συμφέρει νὰ διακρίνωμεν τὰ τροφίμα
 εἰς εὐπεπτα καὶ θρεπτικά.
 Πρέπει τὰ ἀλευρώδη μόνον, ἢ τὰ κρέατα νὰ προτι-
 μῶμεν ὡς τροφὴν συνήθη; Ἡ ἐξαιρετικὴ χρῆσις
 ἐκατέρω τῶν δύο τούτων εἰδῶν φέρει ἐξίσου θλιβερά
 εἰς τὴν ὑγιάν ἀποτελέσματα. Ὅσον ὀλιγότερον κο-
 πιῶμεν, τόσον ὀλιγότερον πρέπει νὰ τρώγωμεν τὰ
 κρέατα· ὅθεν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων ἐμελλον ἴσως
 πολλὸν νὰ ὠφελῶνται, ἂν μετέβαλον τὴν διαίταν αὐ-
 τῶν εἰς τὸ Πυθαγορικώτερον, προτιμῶντες τὰ φυτά.

Ἐπειδὴ ὑπόθεσις ἄνθρωπον, ὅστις μὴ ἐκτιθέμενος εἰς
 τὸν ὑπαίθρον ἀέρα, οὔτε περιπατῶν, καὶ τρέχων, οὔτε
 πωματούμενος, ἢ ἐργαζόμενος αὐξάνει διὰ τῆς πολυ-
 χύλου τροφῆς τὴν ποσότητα τῆς ἐνδογενούς θερμό-
 τητος, τὴν δύναμιν τῆς ἀναπνοῆς καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν
 μυῶν· ὁ τοιοῦτος προφανῶς θέλει πάθει, ὡς τὰ

φυτὰ ἐκεῖνα, ὅσα κείμενα εἰς γῆν θερμωτάτη, ξηραί-
 νονται καὶ φθείρονται. Αὐτόθεν πηγάζουσιν αἱ πλείους
 τῶν γαστρικῶν καὶ σπλαγχνικῶν νόσων, οἱ δέξει; καὶ
 κτυσώδεις πυρετοί, ὅταν μαλίστα εἰς τὴν πρώτην αἰτίαν
 προστεθῶσι καὶ τῆς ὀψοποιίας τὰ μαγγανεύματα.

Οὕτω π. χ. τὸ τηγανιστὸν ὡς περιέχον τὴν ἐμ-
 πυρευματικὴν τοῦ ἔλαιου, ἢ τοῦ λίπους ὕλην βλά-
 πτει καθολοῦ πάντας. Τούναντίον τὰ πικρία, εἴτε
 εἰς καταπακτὸν δοχεῖον ἐψημένα θρώματα χωνεύον-
 ται εὐκολώτερον, ἔπειτα περιέχουσι καὶ πλειοτέραν
 θρεπτικὴν ὕλην. Τὰ κλιβανωτά, εἴτε εἰς κλιβανὸν ἐψη-
 μένα ἀποβαίνουσι καὶ ταῦτα δυσκατέργαστα. Ἐκ τῶν
 ἰχθύων τὸ ἦττον ἐλακώδη γίνονται καὶ εὐπεπτότατα,
 ἀλλ' ὀλιγότερον τῶν κρέατων κατὰ τινὰς· ὁ δὲ ἀτ-
 τακεῦς, ἢ ἐγγελευς, ὁ σκόμβρος, ὁ ἀτακαῖος καὶ ἡ
 μαινις αὐτῆ (ἀρίγκα) εἰς ὀλίγους συμφέρουσιν. Ἐκ δὲ
 τῶν ὀστρακοδέρμων ἐλαφρὰ μὲν καὶ ὑγιεινὰ θεωροῦν-
 ται τὰ ὀστρεα, ἐπιβλαβὴ δὲ ἐν γένει τὰ ἄλλα, ἢ
 τοῦλάχιστον ὑποπτα πολλάκις. Τὰ εἰς ὀλίγον ὄγκον
 πολλὴν τροφήν περιλαμβάνοντα, καθὼς ὁ τυρὸς,
 τὸ ἔλαιον καὶ τὸ βούτυρον γίνονται φορτικά εἰς τὸν
 στόμαχον. Διὰ τοῦτο ἡ Γαλλικὴ ὀψοποιία διὰ τῶν πο-
 λυειδῶν ἀρτυμάτων προξενεῖ πλῆθος ἀρρώστιῶν εἰς
 τοὺς μισθοῦντας αὐτὴν ἐπὶ τούτῳ ἀβροδισαίτους καὶ
 γαστρονόμους· ἀλλ' εἰς τὴν Γαλλίαν μετριάζεται τὸ
 κακὸν διὰ τῆς χρήσεως τοῦ πολλοῦ ἄρτου.

Ὀλόκληρα ἔθνη ζῶσι μόνον ἐκ τῶν φυτῶν καὶ μά-
 λιστα τῆς ὀρύζης, οἷον οἱ Ἴνδοί. Ἡ κρῆθ' ἐνωμένη μετὰ
 τῶν γαιωμήλων καὶ τοῦ γαλακτος ἀποτελεῖ τὴν τρο-
 φὴν τῶν χωρικῶν τῆς Σκωτίας· εἰς τὴν Ἰβηρίαν (Ἰρ-
 λαδίαν) τὸ γαιωμήλον ἐπέχει τόπον κρέατος καὶ ἄρ-
 του καὶ ἰχθύος, ἐνταυτῷ δὲ καὶ ὀπώρας. Ἄλλ' ἡ θρε-
 πτικὴ ὕλη πλεονάζει μάλιστα πάντων εἰς τὸν σίτον·
 εὐγχείται δὲ αὐτὴ ἐκ τριῶν στοιχείων σακχαρώδους
 τινὸς οὐσίας, τοῦ ἀμύλου καὶ τῆς κόλλας, ἢ μαζαλίδος.
 Ἄλλ' ὁ πρόσφατος ἄρτος ὡς περιέχων ἴσως πολὺ
 πνεῦμα ἀνεξάρτητον βαρύνει τὸν στόμαχον· ὅθεν προ-
 τιμᾶται ὁ ἔωλος.

Ἐν γένει τὰ ἀλευρώδη καὶ τρέφουσιν ἀρκούντως
 καὶ χωνεύονται εὐκολώτερον. Ἡ θρεπτικότης αὐτῶν
 διαφέρει ὡς ἔπειτα κατὰ τὸν Herring καὶ Pery.

100 λίτραι φακῆς περιέχουσιν	94	θρεπτ. ὕλη.
100	χυμῶν	93
100	φασηόλων	92
100	σίτου	80
100	γαιωμήλων	25
100	καρωτῶν	14
100	βουινιάδων	8

Ὁ σεμιδαλίτης ἄρτος ἐξέχει κατὰ τὴν ποιότητα
 ἀλλ' ὁ δεύτερος τούτου κατὰ τὴν τάξιν καὶ πε-
 ριέχων ὀλιγότεραν θρεπτικὴν ὕλην κρωτεύει κατὰ τὴν
 ὑγιεινότητα· διότι ὁ στόμαχος ἀμεινότερον ἐξασκεῖ
 τὴν δύναμίν του ἐπὶ τῶν ἐχόντων ὄγκον τινὰ θρωμά-
 των· ὡς ἂν ἤθελε νὰ -κοσκινίξῃ οὕτως εἰπεῖν, καὶ
 νὰ διαλέγῃ μόνος τὴν τροφήν ἐκ πολλοῦ σωροῦ, δυ-
 σαρρεσιεῖται ὅταν τὴν προσφέρωμεν ἤδη ἑτοιμον.

Μετὰ τὸν σιτάνιον ἄρτον ἀκολουθεῖ ὁ βρίζινος,
 ἔπειτα ὁ κριθίνος κτλ. ὁ δὲ ἐκ τῶν ὀσπρίων γίνεται
 δύσπεπτος. Τὰ ἴτρια καὶ λάγανα καὶ πλακούντια τὰ
 περιέχοντα πολλάκις ταγγῶν βούτυρον, πάντοτε δὲ
 τοῦλάχιστον ἐμπυρευματικὴν τινα λιπαρὰν ὕλην ἔπει-
 πε νὰ ἐξορισθῶσιν ἀπὸ τὰς τραπέζας τῶν ἀσθενῶν
 καὶ τρυφερῶν ἀνθρώπων. Ἄλλα καὶ τὰ γεώμηλα κα-
 τακόρως ἐσθιόμενα ἐλάπτουσι· διότι στεροῦνται τῆς
 κόλλας, ἥτις καθιστᾷ τὸν σίτον τοσοῦτον θρεπτικόν,
 ὅθεν συμφέρει νὰ τὰ τρώγωμεν μόνον ἐσκευασμένα
 μετὰ τοῦ κρέατος.

Τὰ ἀμύγδαλα, κάρυα, λιπτοκάρυα καὶ πιττάκια, αἱ
 πιτυῶδες εἴτε τὰ κωκκονάρια λεγόμενα, ὡς περιέχοντα
 πολὺ λιπαρὸν ἔλαιον, ἐλάπτουσι τὸν στόμαχον περὶ
 τὸ τέλος μάλιστα τοῦ δείπνου ἐσθιόμενα.

Αἱ βουινιάδες, τὰ καρωτὰ περιέχουσι σακχαρώδη
 τινὰ καὶ μυκώδη ὕλην, καθὼς τὰ γαιωμήλα, ἀλλ'
 ὀλίγην θρεπτικὴν οὐσίαν.

Αἱ κράμβαι, αἱ κιννάραι καὶ ἄλλα τοιαῦτα λαχανικά
 πρέπει νὰ θρᾶζωνται πολὺ ἕως οὗ μαλαχθῇ ἡ ἰνώδης
 οὐσία των.

Ἡ ἄωρος ὀπώρα ταράττει τὴν πέψιν εἰς τὸ τέλος
 τοῦ ἀρίστου λιμβανομένη διὰ τὴν περιχομένην
 ὀξύτητα. Ἴσως τὸ κακὸν μετριάζεται, ἂν τὴν τρώ-
 γωμεν τὸ πρωί.

Ἡ ὀξυφυλλίς, εἴτε σαλάτα ἀναλογεῖ πρὸς τὴν ὀπώ-
 ραν. Διὰ νὰ εὐκολύνωμεν τὴν πέψιν συμφέρει ἡ μίξις
 τινος ἀρτύματος ὀσπρινούτου τὸν γαστρικὸν χυμὸν
 συγκριπῶντος δὲ τοῦ χόρτου τὴν ὠμότητα.

Τὸ γάλα κερταί μετὰ τῶν ἀλευρωδῶν καὶ ζωι-
 κῶν τροφίμων· ἀρ' οὐ πήξη εἰς τὸν στόμαχον, ὡς εἴ-
 πικμεν, χωνεύεται, εὐχερῶς, ἀλλὰ τὸ ἔξωθεν ἦδη πε-
 πηγός, οἷον ὁ τυρὸς, βαρύνει ὀκωσοῦν αὐτόν.

Τῶν ἀνηλικῶν ζῶων τὸ κρέας ὑπάρχον ἀκατέργα-
 στον ὡς γλοιώδες ἐνοχλεῖ ἐνίοτε τὸν στόμαχον,
 διότι στερεῖται τοῦ φυσικοῦ εἰς τὸ τῶν ἐνηλικῶν
 ἀρώματος τῶν γρηαιῶν δὲ τούναντίον αἱ σάρκες
 γίνονται τραχεῖαι καὶ δυσκατέργαστοι.

Τὸ πρόβατον φαίνεται ταχιώτερον, ἢ χωνυότερον
 τοῦ βοός· τὸ δὲ θήραμα εἶτι εὐπεπτότερον ὡς κατα-
 δαμπεσθέντων τῶν ζῶων ὑπὸ τοῦ δρόμου.

Τὸ ἐρθὸν (θραστὸν) κρέας ἀποβάλλει τὸν θρε-
 πτικὸν αὐτοῦ χυμὸν, ἀλλὰ γίνεται εὐπεπτον, τὸ δὲ
 ὀπτόν διατηρεῖ μὲν πλειοτέραν θρεπτικότητα, ἀλλ' ἡ
 συμπίκνωσις καὶ ἡ σφιγρότης τῶν ἰνῶν ἀπαιτοῦσι
 καὶ πλειοτέραν ἐνέργειαν τοῦ στομάχου διὰ τὴν πέψιν.

Φαίνεται δὲ ὅτι πάντοτε τινὰ ἀρτύματα ὑπὲρ
 χουσιν ἀναγκαῖα οὐχὶ μόνον εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ
 καὶ εἰς τὰ κατώτερα ζῶα. Διὰ τοῦτο τὰ ποηράγα
 ἀναζητοῦσι φυτὰ τινὰ πικρὰ καὶ ἀρωμακτικά, ἐκ τῶν
 ὁποίων ὠφελουῦνται καὶ κατὰ τὴν ὄρεξιν καὶ κατὰ τὸ
 πάχος· ὅθεν ὅταν ταῦτα λείπωσι, τὰ βοσκήματα
 ἰσχυαίνονται καὶ πάσχουσιν. Ὁ περίφημος ἀγρονόμος
 Σίγκλαϊρ ἀπέδειξε τοῦτο δι' ἀπλουσιότητος πειράματος·
 ἐπειδὴ θρέψας ἀγελάδας διὰ κίτριων καρωτῶν οτε-
 ρημένων παντός ἀρώματος εἶδεν ὅτι ἀπέθανον πᾶσαι
 μετὰ δύο, ἢ τρεῖς μῆνας· ἀλλὰ δὲ τραφεῖσαι ὁμοίως,
 ἔπειτα δὲ ἀρεθεῖσαι εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀγρῶσιν ἀνε-

λαβον και *Ursan*. 'Ο χωρικός της 'Ελβετίας πίνων υγρόν τι πικρότατον εκ της γεντιανής απεσταγμένον ενισχύεται και χωνεύει άκόπως την θάναυσον τροφήν του. 'Εν γένει δέ οσα δυσπεπτότερα φαίνονται τα σιτία, τόσω πλείοτερον ανάγκην έχουσι προσθέτου άρτύματος, ή πικρού τινος χόρτου. Τοῦτο βλέπομεν εις αὐτὴν τὴν φύσιν· διότι ή δυσπεπτος βραβάνις ἔλαβε παρ' αὐτῆς δριμυιάν τινα ὕλην. Σημειωτέον δέ ὅτι ή καλλιέργεια αὐξάνουσα τὴν θρεπτικὴν ὕλην τῶν φυτῶν, ὀλιγοστεύει ἀναλόγως τὴν πικρὰν καὶ τὴν ἀρωματικὴν.

Τὸ ἄλας, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον γλίχονται τὰ ἀναμνησκόμενα ζῶα, ἀπαιτεῖται ἀναγκαιῶς καὶ εἰς τὴν τροφήν τοῦ ἀνθρώπου. Δυσκόλως φαίνεται τις ποινήν σκληροτέραν παρὰ τὴν ἐπιβαλλομένην ποτὲ ὑπὸ τῶν νόμων τῆς 'Ολλανδίας εἰς τοὺς κακούργους· διότι κατεδικάζοντο νὰ τρέφονται δι' ἀναλάτου ἄρτου· ὅθεν μετὰ τινὰς μῆνας ἀπέθνησκον ὑπὸ σήψεως.

Δὲν κατακρίνομεν παντελῶς, κατὰ τινὰς ἰατροὺς, τὴν χρῆσιν τοῦ ἁλατος, τῶν ἀρτυμάτων, ἢ τῶν ἀρωμάτων. 'Η κατάχρησις αὐτῶν βεβαίως ἐρεθίζει τὸν στόμαχον καὶ βλάπτει τὴν ὑγίαν· ἀλλὰ μετρίως λαμβανόμενα βοηθοῦσι τὴν χυλοποιήσιν, δίδουσι γεύσιν εὐάρεστον εἰς τὰ προσφερόμενα βρώματα καὶ ἐπιταχύνουσι τὴν πέψιν. Εἰς αὐτὴν τὴν τάξιν ὑπάγονται τὸ ὄξος καὶ τὸ πέπερι, ὁ χυμὸς τοῦ μηρομήλου καὶ τινῶν φυτῶν δριμύων.

'Εκ τούτων τὸ ὄξος ἴσως βοηθεῖ χημικώτερον καὶ τὴν πέψιν· διότι τὸ ὄξιόν δὲ ἐμπεριέχεται κατὰ φύσιν εἰς τὸν γαστρικὸν χυμὸν. Ἀναλόγως δέ ὡρελοῦσι καὶ πάντα τὰ ὄξεα (ξιδάτα) ὡς καὶ ἡ ἄλλο κράμβη, ἡ ὄξοκράμβη saurkraut κτλ. τοσοῦτον συνήθως εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ 'Ολλανδίαν. Σημειωτέον δέ ὅτι τὸ ἄλας καὶ τὸ ὄξος προσπιθονται ἐνταῦθα εἰς δυσπεπτότατας ἀρ' ἐαυτῶν οὐσίας, οἷον τὸν σικυῶν (ἀγκούρι) κτλ.

'Αλλὰ ζητήμα τι σπουδαῖον ἄλλο ἐξαίφνης ἐνταῦθα ἀναφύεται· πρέπει εἰς ἓν μόνον ἕδωμα νὰ περιουσιάζωμεν τὴν ὄρεξιν, ἢ ἡ ποικιλία καὶ μίξις πολλῶν συμβάλλει εἰς τὴν ὑγίαν; Διάσημός τις ἰατρός 'Αγγλος, ὁ δόκτωρ Paris, ἐνασχοληθεὶς πολὺ περὶ τὴν θεωρίαν τῆς διαιτητικῆς εἰς τόπον μάλιστα, ὅπου ἐπικρατοῦσι γαστρικὰ πάθη, ἀπεδοκίμασεν ἀναφανδὸν τὸ τελευταῖον τοῦτο σύστημα. « Παράδοξον πρᾶγμα φαίνεται, λέγει, τὸ δεῖπνον τῶν νεωτέρων ἀρχόμεθα πρῶτον χύνοντες εἰς τὸν στόμαχον τὸ βόφημα, φαγητὸν ἀρκούντως δυσπεπτόν· ἔπειτα παρατιθεμεν ἀμέσως τοὺς ἰχθεὶς καρυκευμένους καὶ ἀκολούθως δυσπεπτοτέρους τοῦ συνήθους· κατόπιν δ' ἔρχονται τὰ πτηνὰ καὶ τὰ τετραπόδα· ἀλλ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς τραπέζης ἀναφαινόνται συνάμα, ἢ ἀλληλοδιαδόχως καὶ διάφορα φυτὰ ἀπὸ τῆς κέδρου μέχρι τοῦ ὑσώπου καὶ ἀπὸ τοῦ κερκοφοίνικος μέχρι τοῦ μύκητος. Εἰς τὴν πυργοποιίαν ταύτην πρόσθως τὰς ἐφευρέσεις τοῦ σακχαροπλάστου, τὰ ἐργόχειρα τῶν πεμματοποιῶν, τὴν σύγκρασιν πάντων τῶν οἴνων, τοῦ ζύθου καὶ τῶν ἄλλων ἀλκολικῶν ποτῶν· τέλος ὡς ἐξόδιον τοῦ πολυπροσώπου τούτου δράματος προφέρονται ὁ καφῆς,

τὸ τῆ, ἐνίοτε δὲ καὶ τὰ παγωτά. Πῶς ὁ ἄνθρωπος, ὁσονδήποτε ὑποτεθῆ ῥωμαλαῖος, δύναται νὰ ἀντιστῆ εἰς τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα φαγητὰ ἀντιπαλαιόντα καὶ ἀνταγωνιζόμενα ἐντὸς τῆς κοιλίας του;

Μήπως ἄρα γε μόνον οἱ Βασιλεῖς καὶ δυνάσται, οἱ πλοῦσιοι καὶ τραπεζίται πάσχουσιν ἐκ τοιαύτης λουκολικῆς πανδαισίας; 'Εννέα ἐκ τῶν δέκα καὶ κατωτέρας τάξεως ἄνθρωποι τρώγουσι μὲν κατ' ἀρχὰς κατακόρως βόφημα καὶ ἰχθύν, ἔπειτα δοκιμάζουσιν ἀλιπαλλήλους πλευράς ἔπτου, ἢ ἐμβαφῆς βόειον, κατόπιν δὲ καὶ χοιρομήριον τῆς Βεσφαλίας παρουσιάζεται καὶ κινεῖ τὴν ὄρεξιν· ὕστερον δὲ ἀναφαίνεται τὸ κυνήγιον, ἀκολουθοῦμενον ὑπὸ τῶν ὀπωρῶν, τὰς ὁποίας ἐπισφραγίζουσιν ὁ τυρὸς καὶ τὰ γλυκάσματα καὶ πλῆθος πλακουντιῶν δυσπέπτων καὶ ποικιλοχρῶν σκχαροπλήκτων. 'Ενίοτε δὲ καὶ ἀπαρχαὶ ἐξ ὑποπέτων κήπων προερχόμεναι καὶ καρποὶ ἐξωτικοὶ ἂν καὶ ἄνοστοι, ἀπαρτίζουσι τὸ δολοφόνον τοῦτο ἔργον. Πῶς νὰ θαυμάσωμεν τότε ἂν τοσαῦται νόσοι ἐπιτεκνῶσι πᾶσαν ἡμέραν, τῶν ὁποίων ὅλη τοῦ 'Ασκληπιῶ ἡ τέχνη ἀδυνατεῖ νὰ ἰατρῶσῃ;

Δὲν μεμφόμεθα τὴν πληθύν τῶν φαγητῶν· ἀλλὰ τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν ἀνάμειξιν τῶν ἀντιθέτων πραγμάτων· διότι εἰς αὐτὴν ἀποδίδομεν τὴν κακὴν ὑγίαν τῶν κατοικούντων τὰς πόλεις. . . 'Ο στόμαχος δὲν ἐνεργεῖ ὁμοίως ἐπὶ πάντων τῶν φαγητῶν· διότι τὰ μὲν ἀπαιτοῦσι πλείοτερον πεπτικὴν δύναμιν, τὰ δὲ μεταποιῶνται εὐκολώτερον, εἴτε διότι ὁ γαστρικὸς χυμὸς μεταλλάσσει εὐσιν κατὰ τὴν ποιότητα τῶν εἰσέρχόμενων, εἴτε διότι ἡ ἀναλογικὴ ποσότης αὐτοῦ μεταβάλλεται κατὰ τὰ διάφορα βρώματα. 'Οπωσδήποτε ὅμως ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὑπάρχει ἀναμφισβήτητον ὅτι ἂν χρειάζονται δέκα λεπτά εἰς τὴν χυλοποιήσιν τοῦ δεινῶς φαγητοῦ, εἰς ἄλλο τι ἀρκούσι κέντε μόνον. 'Αλλ' ὑπόθεσις ἐστὶ εἶκοσι διάφορα βρώματα ἀπαιτοῦντα τρόπον καὶ χρόνον πέψεως διάφορον ἐπισωρεύονται εἰς τὴν κοιλότητα ἐνὸς καὶ μόνου στομάχου. Διὰ νὰ ἀποπερατώσῃ τοσοῦτον πολὺ πλοκὸν καὶ δυσχερὲς ἔργον ἐξ ἀνάγκης θέλει τὸ ἀφήσει ἄτελες κατὰ τινὰ αὐτοῦ μέρη. Οὕτω συμπληρωθείσης τῆς πέψεως τούτου τοῦ βρώματος, ἢ τοῦ παρακειμένου εὐρίσκεται περὶ τὰ μέσα, ἐφ' ἣ τοῦ τρίτου ἄλλου μόλις ἤδη ἄρχεται κτλ. Καὶ ἔπειτα ἀποροῦμεν ὡς τοιοῦτοι εὐπαθεῖς καὶ πολυκάματοι στόμαχοι ὑποφέρουσι καὶ πῶς οἱ κάταικοι τῶν πόλεων πάσχουσιν ἐν γένει δυσπεψίαν.»

'Η ζωγραφία αὕτη παριστάνει ἴσως τινὰς ἀληθείας, ἀλλὰ φαίνεται ὑπὲρ τὸ δέον ζοφερά. Καὶ κατὰ μὲν θεωρίαν τὰ λεγόμενα ὑπάρχουσιν ὀρθὰ, ἀλλ' ἐπὶ τῆς πράξεως τὰ ἀποτελέσματα δὲν συμφωνοῦσι πρὸς ἀξιώματα τοῦ δόκτορος. 'Εγνώρισα ἄνθρωπον πάσχοντα καθ' ὅλον τὸν βίον συνεχῆ δυσπεψίαν, ἀποθανόντα δὲ μετὰ ἐννεήκοντα καὶ ἐξ ἑτῶν ὑγίαν. 'Αλλὰ παραλείποντες τοιαῦτα σπάνια παραδείγματα εὐρίσκωμεν πολλοὺς ἄλλους ἐκδότους εἰς διαφόρους καταχρήσεις κατὰ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιὸν περὶ τὴν διαίταν, τῶν ὁποίων ἢ πέψις γίνεται μόνον βραδύτερον, ἢ ὀλιγώτερον εὐχερῶς.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς μεγάλης ποικιλίας, ἢ τῆς

ἐρεθιστικῆς φύσεως τῶν φαγητῶν δὲν ἐπέρχονται ἄμεσα εἴτε τοσοῦτον σφοδρὰ· ἀλλ' ὁ ἀδύνατος στόμαχος, ἀναδαχόμενος νέον θάρος πᾶσαν ἡμέραν, γίνεται ἀναγκαιῶς πάντοτε ἀσθενέστερος, ἐνίοτε δὲ ὁ ἐρεθισμὸς μεταδίδεται καὶ εἰς τὰ περίε, ὥστε βαθμηδὸν πάσχουσι διάφοροι ἐνέργεια.

Συμφέρι δὲ πρὸ πάντων νὰ ἐνθυμώμεθα ὅτι ἕκαστος στόμαχος ἀπαιτεῖ ἰδιαίτερον διαίταν κατὰ τὴν κρᾶσιν καὶ τὰς ἐξεις καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου. 'Η φύσις ἔχει μυστηριώδη καὶ ἀνεξερεύνητα βοηθήματα· ὅθεν τινὲς δυνατοὶ χωνεύουσι τὰς δεσπεπτότατας οὐσίας, ἐν ᾧ οἱ ἀσθενεῖς εἴτε αὐτὸ τὸ γάλα ἀνέχονται.

'Επειτα ἡ ποικιλία φρονοῦμεν συναδεῖ πρὸς τοὺς γενικοὺς νόμους τῆς φύσεως. Διατί ἄρα γε τὴν ἀγαπῶμεν; Μήπως ἡ αὐτόματος αὐτὴ ῥοπή εἰς μάτην ἐδόθη εἰς τὸν ἄνθρωπον; 'Τίς ὕλη μάλιστα ἐδώκεμος ὑπάρχει ἀπλή; Δὲν εὐρίσκωμεν εἰς τὰς ὀπώρας π. χ. καὶ γλυκύτητα καὶ ἄρωμα καὶ ὄρεξιν τινα γεύσιν καὶ μυκῶδη οὐσίαν καὶ ἀμυλώδη καὶ πολλὰ ἄλλα ὅμοια; Τὸ γάλα αὐτὸ, ἡ πρῶτη καὶ ἀπλουστάτη, ἡ ἀθωοτάτη τοῦ ἀνθρώπου τροφή δὲν περιέχει καὶ σάκχαρ, καὶ βούτυρον καὶ ὄρρον καὶ πλῆθος ἀλάτων κατὰ διαφόρους ποσότητας; 'Αλλὰ προχωρῶ καὶ ἐπέκεινα εἰς τὸν συλλογισμὸν μου τούτον· διότι ἂν ὁ θρεπτικὸς χυλὸς μόνος αὐτὸς μέλλῃ νὰ ἀνανεώσῃ ὅλον τὸ σῶμα, πάντα τὰ νῆυρα, πάσας τὰς φλέβας καὶ ἀρτηρίας καὶ σάρκας, ἅπαν τὸ αἷμα καὶ πάντας τοὺς χυμοὺς τοῦ σώματος, δὲν πρέπει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι πρὸς ἐκτέλεισιν τοσοῦτων ποικίλων ἐνεργειῶν ὁ ἐκ πολυειδῶν τροφίμων συγκεῖμενος χυμὸς ὑπάρχει ἄρμοδιώτερος παρὰ τὸν ἐκ μιᾶς μόνης καὶ στοιχειώδους οὐσίας προερχόμενον; Δι' αὐτὸν ἴσως τὸν λόγον καὶ τὰ βωσκήματα ἀγαπῶσι νὰ μεταλλάσσωσι τὰς νομάς· τὰ δὲ πτηνὰ ἀναζητοῦσι διάφορα σπέρματα πρὸς τροφήν των.

'Η διαίτα διαφέρει προσέτι καὶ κατὰ κλίμα. Εἰς τὰς θερμὰς χώρας ἀπαιτεῖται ἐνίοτε τῶν ἐρεθιστικῶν ἢ χρῆσις ὡς διαγεύουσα τὴν χαυνομένην ἐκ τοῦ καύσανος φύσιν. 'Η αὐστηρὰ ἀσιτία τῶν 'Αράβων, τῶν 'Ισπανῶν καὶ αὐτῶν δὲ τῶν 'Ιταλῶν, καθὼς καὶ ἡ πολὺχυλος καὶ σαρκώδης τροφή τῶν βορείων λαῶν ἀποδεικνύουσι τὴν ἀλήθειαν τῶν λεγομένων. 'Ο 'Ιταλὸς εὐρίσκόμενος εἰς Γαλλίαν κατὰ πρῶτον θαυμάζει τῶν ἀνθρώπων αὐτῆς τὴν γαστρεμαργίαν, ὁ δὲ Γάλλος πάλιν ἀποδιβαζόμενος εἰς τὴν 'Αγγλίαν φρίττει διὰ τὴν θέαν τερατωδῶν τακῶνων αἰμοσταγοῦς κρέατος τέλος καὶ ὁ 'Αγγλος αὐτὸς εἰσχωρῶν εἰς τὴν 'Ιταλίαν μένει ἐκθαμβὸς διὰ τὴν παμβόρον πολυφαγίαν τῶν ἰγγυρῶν· ἂν δὲ προβῆ μέχρι τῶν Λατῶνων καὶ τῶν κατοίκων τῆς Καμιζάτκας ναυτιᾷ βλέπων καταβροχθιζόμενα τὰ ἀηδέστατα φαγητὰ. Εἰς τὴν 'Αγγλίαν ἢ ζωικὴ τροφή καὶ ἡ κατάχρησις τοῦ σφοδροῦ ζύθου προξενοῦσι πληθωρικὰς νόσους, οἱ δὲ ἄνθρωποι πάσχουσι ψευδῆ τινα πολυσαρκίαν. Εἰς δὲ τὴν Γαλλίαν ἢ πληθὺς τῶν θερμῶν καρυκευμάτων καὶ τόσαι ἄλλαι τῆς ὀφοποιίας ἐπίνοιαι αὐξάνουσαι τῶν

βρωμάτων τὴν δριμύτητα γίνονται αἰτία διαφορῶν γαστρικῶν νόσων.

'Ητο ἄρα παράλογος ἡ ἰδέα τοῦ Cornaro καὶ Cheyne καὶ ἄλλων ἀξιούντων νὰ προσδιορίσωσι τὸν μέσον ὅρον τῆς τροφῆς πάντων τῶν ἀνθρώπων. 'Η φρόνησις ὅμως παραγγέλλει νὰ συμμετρῶμεν ὅσον ἐνδέχεται τὴν ποσότητα τῶν σιτίων πρὸς τὸν γαστρικὸν χυμὸν ἐκκρινόμενον πολὺν, ἢ ὀλίγον κατὰ τὴν κρᾶσιν, τὴν ἡλικίαν, τὸν τρόπον τοῦ ζῆν κτλ.

Οἱ θεωρητικῶς μόνον κρίνοντες τὰ πράγματα ἐκφράζονται ἀπορηματικῶς καὶ κατὰ τοῦ οἴνου συνιστῶντες ὡς μοναδικὸν καὶ ὠφέλιμον ποτὸν τὸ ἀπλοῦν ὕδωρ τῆς πηγῆς, ἴσως μάλιστα ἤθελον προτιμῆσαι καὶ τὸ δῦλισμένον ἀντὶ τοῦ ποταμίου. Μὴ πίνης πλεόν τῶν δύο λίτρων, ἔλεγεν ἰατρός τις ἐνδοξος, περιέμενε πρὶν πίνης, ἐγνομάτευσεν ἄλλος, ἕως οὐ ἀρχίσῃ ἡ πέψις· ἀλλ' ὁ ὀρθὸς λόγος παραγγέλλει νὰ πίνωμεν ὅταν διψῶμεν. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ τὸ καθαρῶτατον ὕδωρ βλάπτει ἐνίοτε καιρίως καὶ μέχρι θανάτου δὴλ. ὅταν τὸ πίνωμεν ἀσθμαίνοντες ἀπὸ δρόμου, ἢ ἰδρωτὶ περιβρεόμενοι. 'Ο 'Αλέξανδρος ἀπόλεσε πλείοτερος ἑρατιώτας πλησίον ποταμοῦ τινος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐπιον ὡς λυσώδεις διὰ τὴν πολλὴν δίψαν παρ' εἰς ὁποιαδήποτε μάχην. Τὰ παγωτὰ λαμβανόμενα μετὰ τὸ φαγητὸν ἀραιροῦσι τὴν θερμότητα τοῦ στομάχου, συστέλλουσι τὰ αἱματοφόρα α. τοῦ ἀγγεῖα, ἀναγκαιτίζουσι τὴν ἐκκρίσιν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἐλαττοῦσι τὴν αἰσθητικότητα τῶν νεύρων, παράττουσι τὴν καρδίαν καὶ ἐμποδοῦσι τοῦλάχιστον τὴν χώνευσιν, ἂν δὲν προξενήσωσι καὶ ἄλλην τινα βλάβην. Τοῦτο δὲν θέλει φανῆ παρὶδοξον ἂν μάθωμεν ὅτι τοιαῦτα ψυχρὰ ποτὰ ἐπέφερον καὶ θάνατον εἰς ἄλλους καιροῦς, πολὺ δὲ μᾶλλον ἀποβαίνουσιν ἐπικίνδυνα κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς πέψεως.

Βεβαίως ἡ κατάχρησις τῶν μεθυστικῶν ποτῶν βλάπτει· ἀλλ' ἡ σύμμετρος χρῆσις ὠφελεῖ· τὰ βαρβαρώτατα ἔθνη ἐφεύρον πάντα μεθυστικόν τι ποτὸν· ἀρχαιοστάτη δὲ πασῶν τῶν ἐφευρέσεων ὑπάρχει ἡ οἶνοποιία. 'Εκ τοῦ 'Ηροδότου μαθητόμενον ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι κατεσκεύαζον οἶνον ἐκ διαφορῶν σπεριμάτων. Οἱ Κελτοὶ καὶ Σκανδιναβοὶ ἐπινόησι τὸ ὑγρὸν ἐξαγόμενον ἐκ τοῦ ὄργανου τῆς κριθῆς καὶ τοῦ σίτου. Οἱ Γάρταροι κατασκευάζουσι καὶ αὐτοὶ φαυλότατον καὶ ἀηδὲς ποτὸν ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν φορβάδων καὶ ἀγελάδων, (ἱπάκη) οἱ δὲ Σῆρες διῦλιζόντες τὴν ὄρυζαν λαμβάνουσιν εἶδος τι βρακῆς· ἀλλὰ καὶ οἱ κάταικοι τῶν νήσων Σάνδοιχ γεμίζουσι τὰς κολοκύνθας τῶν ἐκ μεθυστικοῦ τινος ποτοῦ, ὡς τὸ ρόυμ, λεγομένου κάβας.

Πρέπει λοιπὸν λογικῶς νὰ ἐξορίσωμεν τὸν οἶνον, ἢ νὰ ἐκρίζωσωμεν τὴν ἀμπελον, καθὼς ἤθελον ἀπόλυτος τις μονάρχης, ἢ μᾶλλον νὰ μεταχειρίζωμεθα αὐτὸν ὡς τὸ ἄλας καὶ τὰ λοιπὰ ἀρτύματα; ἐπειδὴ καὶ ὁ οἶνος ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ σώματος ὡς αὐτὰ, ὅταν δὲν πίνηται ἀφθονος, καθότι τρέφει καὶ ἐνισχύει, ἰδιαίτερος δὲ μάλιστα τοὺς γέροντας, καὶ τοὺς ἀσθενεῖς, ἢ τοὺς ἀπὸ νόσων μακρῶν ἀναλαβάνοντας.

'Ο ἐρυθρὸς οἶνος λαμβάνει ἐκ τοῦ στεμφύλου, εἴτε τῆς ἐπιδερμίδος τῶν ῥωγῶν τῆς σταφυλῆς στρυφνῆν

τινα γεῦσιν ευχάριστον εἰς τινας, ἀπαρέσκουσιν δὲ εἰς ἄλλους· ἀλλ' ὁ λευκὸς οἶνος περιέχων μόνον τὸν χυμὸν τῆς σταφυλῆς ὑπάρχει κουφότερος, καὶ ὀλιγότερον τοικίως, ἐνεργεῖ ὅμως πλεότερον ἐπὶ τῶν νεύρων. Ἐκτός τούτων ἕκαστος οἶνος διακρίνεται καὶ δι' ἰδιαιτέρας τινὸς γεύσεως, τῆς ὁποίας τὴν οὐσίαν ἢ χημεία ἀδυνατεῖ νὰ εὖρη. Τῶν ἐξ ἡμισείας ἀναζευμένων οἶνων διατηρεῖται ὁ χυμὸς τοῦ βότρυος, καὶ φῶς τοῦ Φροντινιανῶν τῶν δὲ ἐντελεστέρων οἶων Βουργουνδικῶν, ἢ εἰδικῆ γεύσεως διαφέρει τῆς τοῦ καρπού, ὅθεν παρᾶγεται, ἐγενήθη δὲ ἐκ χημικῆς τινος ἀλλοιώσεως.

Ὁ χημικὸς Brand ἀναλύσας διαφόρους οἶνους προσδιώρισε τὴν σχετικὴν ποσότητα τοῦ ἀλκοόλου αὐτῶν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

Οἶνος	ποσότης ἀλκοόλου.
Porto	23 1/2 τοῖς 100
Madere	23
Constance	19
Cap	18
Cherry	17 1/2
Bordeau (claret)	14 1/2
Blanc	12
Champagne	11
Bourgoigne	8—8
Porter	7—9

Οἱ οἶνοι τῆς Ἰσπανίας καὶ Αἰταίας νοθεύονται δι' ἐπιείσχυτον ἀλκοόλου ἐκτός τοῦ φυσικοῦ ὅθεν ἀποβαίνουν καρηβαρικοὶ καὶ ἐπικίνδυνοι εἰς τοὺς πίνοντας. Ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν ἐπαιεῖται ὡς κούρος καὶ ἡδύς ὁ Βορδιγαλλικὸς (Claret) ὡς περιέχων ὀλίγον ἀλκοόλιον. Οἱ δὲ ἀφρώδεις καθὼς ὁ Champagne λαμβάνουσι τὸ πλεονέκτημα τοῦτο ἐκ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ ἀκολούθως δύναται νὰ βλαψῶσιν.

Ἐκτός τοῦ ἀλκοόλου καὶ τοῦ ἀρώματος ὁ οἶνος περιέχει καὶ ὀξὺ πτυκτικόν, μὴ ἐνεργοῦν ὅμως ἐκαισθητικῶς ἐπὶ τοῦ σώματος. Ὁ δὲ ζύθος περιλαμβάνων ὀλιγότερον ὀξὺ, καθὼς καὶ ἀλκοὸν, πλεονεκεῖ κατὰ τὴν μυκώδη καὶ τὴν θρεπτικὴν οὐσίαν τὸ δὲ χούμελι, φυτὸν, τὸ ὁποῖον ἐμβαίνει εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ καθιστᾷ αὐτὸν ναρκωτικόν ὅθεν τὸ ποτὸν τοῦτο ἀντὶ νὰ ἐρεθίσῃ ἀποκοιμίζει καὶ παχύνει.

Ὁ δριμύς ζύθος λεγόμενος παρὰ τῶν Ἀγγλῶν ἄλε, περιέχει πολλὴν θρεπτικὴν ὕλην ἐπρεπε δὲ νὰ ἐξορισθῇ ἀπὸ τὴν τράπεζαν τῶν πλουσίων· τούναντι δὲ ὁ κούρος ζύθος, ἂν μάλιστα δέν περιέχῃ πολὺ χούμελι, βοηθεῖ τὴν πέψιν. Ὁ Σάδναμ, μέγας ἰατρός ἐμβαθύνει εἰς τὰ διόφορα τῆς διαίτητικῆς συστάματα, ἐπίνει ἐν ποτήριον τοοῦτου ζύθου ἐπὶ τραπέζης, θεωρεῖ δὲ τοῦτο ὡς προφυλακτικὸν τῆς λιθιασῆος.

Ἡ δὲ βράκη, τὸ βόρυ, καὶ τὰ τοιαῦτα ἐνεργοῦσι δηλητηριῶς σχεδὸν ἐπὶ τοῦ στομάχου πιόμενα, μάλιστα δὲ τῶν νευρικῶν ἀτόμων· ἀλλὰ καὶ οἱ εὐζωστότατοι δὲν ἀντέχουσιν εὐκόλως εἰς τὴν καυστικὴν τῶν ἀνάμιν ὅθεν προτιμῶμεν τὸ ποτὸν, διότι ἡ μίξις τοῦ σπιν

χαρος καὶ τοῦ μηδομήλου μετρίαιε ἀρκοῦντως τὴν φυσικὴν τῶν δριμύτητα.

Ὁ καρὸς καὶ τὸ τὲ νινουσι καὶ ταῦτα τὸ πῶμα, ἐνεργοῦσιν ὑπὸ τῶν νεύρων, ἐπιταχύνουσι τὴν κυκλοφορίαν τοῦ οἴματος καὶ ἐμποδίζουσι τὸν ὕπνον. Πολλὰ ἐβρέθησαν κατ' αὐτῶν δεινὰ· ἀλλὰ ζῶμεν καὶ ἀποθνήσκουμεν, καθὼς σχεδὸν ἄλλοτε. Εἰς μάτην οἱ δόκτορες Johnson, Hanway καὶ μάλιστα τελευταῖος ὁ Χίνεμαν ἐραφώδησαν τόσα κατὰ τῆς χρήσεως τῶν· διότι κατὰ πάσας τὰς οἰκίας πάσας τὰς τάξεις καὶ ἡλικίας ἄνθρωποι νυκτός καὶ ἡμέρας ἐμφοροῦνται ἀρβύτως τοῦ νέκταρος τῶν ποτῶν τούτων.

Τὸ τὲ κατὰ τοὺς χημικὸς δέν περιέχει οὐδεμίαν θρεπτικὴν οὐσίαν ἀφ' ἐαυτοῦ· ἐκ δὲ τῶν δύο εἰδῶν τοῦ τὲ, τοῦ πρατίου καὶ τοῦ μέλανος, τὸ πρῶτον πλεονεκεῖ κατὰ τὴν ναρκωτικὴν δύναμιν. Ἐν γένει δὲ τὸ τὲ ἰλαρύνει καὶ ἐξηλεκτρίζει, ἀλλὰ διαφέρει παντελῶς τοῦ καρὸ, ἐπειδὴ τὸ οἴμα δέν κυκλοφορεῖ γρηγορότερον, μόνον δὲ ἡ καρδία πάλιν ὅπως ἐν σφοδρότερον καὶ δεξιόκεφαλος συγκινεῖται· Ἐν γένει οἱ οἴλοι τοῦ τὲ ὑπάρχουσιν νεφᾶλοι ἀποστρεφόμενοι τὸν οἶκον. Διὰ τοῦτο πρὶν ἐκταθῆ ἢ χρῆσθαι τοῦ τὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, κατηναλισκετο τοῦ πλεϊότερος οἶνος παρὸ σήμερον. Ἀντὶ νὰ πίνωμεν τὸ τὲ ἀμέσως μετὰ τὸ δεῖπνον, συμφέροι νὰ παραλείπωμεν τέταρτον ὥρας, ἢ καὶ ἡμίσειαν ὥραν· διότι τότε εὐκόλυναι τὴν πέψιν, ἐρεθίζον ἡπίως τὸν στομάχον.

Κατὰ τινος τόπους μεταχειρίζονται τὸν καρὸν ὡς ἀλλαχού τὸ τὲ, αὐτὸς δὲ ὠρελεῖ ἀμέσως μετὰ τὸ δεῖπνον λαμβανόμενος πρὶν ἐπὶ ἀρχίσῃ ἐπὶ ἢ πέψιν.

Ὁ καρὸς περιέχει μυκώδη τινὰ οὐσίαν πικρὰν καὶ ἐμπύρεμα τι ἀρωματικόν, ἀποτέλεσμα τῆς φρύξεως.

Ὅσοι κλίουσιν εἰς ἀνεύρυσμα, ἢ πάσχουσιν παραχρῆν τινὰ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, ἄς πίνωσι μετρίως τὸν καρὸν καὶ τὸ τὲ, ἢ μᾶλλον ἄς ἀπέχων ἐντελῶς.

Ἡ κατάχρησις τοῦ σοκολάτου καὶ τοῦ κακάου περιεχόντων πολλὰκις ἐλαιον ταγγὸν βλάπτει τοὺς συνήθεις στομάχους.

Ὁ καιρὸς τοῦ ἀνατίσματος, τοῦ ἀρίστου, καὶ τοῦ δαίπνου ὑπάρχει αὐθαίρετος· οὐδεὶς λαὸς συμφωνεῖ κατὰ τοῦτο οὐχὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀλλ' οὐδὲ πρὸς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ προγόνους ἐνίοτε. Οὕτω π. χ. εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐπὶ τῆς Ελισαβετ ἢ ἀριστοκρατία ἠρίστα περὶ τὴν 11 ὥραν, ἐδείπνει μετὰ τὴν 4 καὶ 5 καὶ κατεκλίνετο κατὰ τὴν 6 ὥραν. Νῦν δὲ οἱ Ἀγγελοὶ μόλις δεῖπνου καθ' ἡν ὥραν ἐκοιμᾶτο ἦν ὁ Βάκων. Αἱ κατώτεροι ὅμως τάξεις ἐμμένουσαι πιστότεροι εἰς τὰς ἐδείξεις τῆς φύσεως πρῶτους συνήθως ὅταν πεινώσῃ· ἐν γένει δὲ συμφέροι ὁ καιρὸς νὰ ὑπάρχῃ προσδιωρισμένος καὶ νὰ μὴ τρώγωμεν ἀτακτως. Ἀλλὰ ποσᾶκις τοῦτο νὰ γίνηται; ὁ Κέλσος γνωμοδοτεῖ δις, ὁ δὲ Σακκτώριος λέγει ὅτι ὀκτώ λίτραι τροφῆς λαμβανόμενης εἰς τρεῖς δόσεις βαρύνουσιν ὀλιγώτερον τὸ σῶμα ἢ ἐξ λίτραι διὰ μιᾶς προσφερόμεναι.

Καθ' ἡμᾶς τρία γεύματα ἀρκοῦσι, τὰ μὲν δύο ἑλαφρὰ, τὸ δὲ τρίτον στερεώτερον. Ἡ αὐτὴ πρᾶ διαίτα τοῦ ἐπιγόνου, διότι αἱ ἐπερχόμεναι γέναι γίνονται ἀθνεῖς, καὶ φαχίται.

Πολλοὶ τρώγουσι μὴ μασημένους ἀλλ' ἢ συνήθεια αὐτῆ ὑπάρχει ἐλιθρία ὡς ἐπιβάλλουσα εἰς τὸν στομάχον τὸ ἔργον τῶν ὀδόντων, τὴν λειτουργίαν δηλ. τῶν φαγητῶν.

Ὁ περίπατος 3—4 ὥρας μετὰ τὸ ἀριστον, ἢ πρὸ τοῦ ἀρίστου ὠρελεῖ, ποτὲ ὅμως μετ' αὐτό. Πάντα τὰ ζῶα ἀναπαύονται, ἀφοῦ φάγωσιν· αὐτόματος διδασκαλία τῆς φύσεως, οἱ ἢ ἡμερία ὑπάρχει ἀναγκαία εἰς πέψιν· ὁ δὲ Abernethy δεξάζει ὅτι ἡ ἐξομοίωσις τῆς τροφῆς γίνεται εὐκολώτερον, καὶ ὅταν κοιμώμεθα εὐθὺς μετὰ τὸ δεῖπνον.

Εὐτυχῆς ὅστις εὕρισκε τὸν ἀναγκαῖον καιρὸν εἰς περιπάτον· ἢ κίνησις ἀναπτύσσει καὶ ἐνεργεῖ τὰ μέλη, εἰσάγει νέον καὶ καθαρὸν ἀέρα εἰς τοὺς πνεύμονας, βοηθεῖ τὴν κίνησιν τῶν χυμῶν, (καὶ μάλιστα τῆς χολῆς) οἷτινες ἄλλως ἐμμελλον νὰ λιμνάζωσιν ὡς σάσιμα καὶ σαπρὰ ὕδατα. Οἱ σωμασκοῦντες ἄνθρωποι δέν ὑποχωροῦσιν εἰς τὴν ἐλαχίστην νόσον, οὔτε πίπτουσιν ὡς στάχεις ὑπὸ τῆς καταιγίδος.

Ποτὲ δέν πρέπει νὰ ἐξερχώμεθα καὶ νὰ περιπατῶμεν τὰ πρῶτα ἐπικρατούσης ἐπιδημίας, ἢ εἰς νοσηρὸν μάλισα τόπον πρὶν φάγωμεν. Ἐπειδὴ τότε εὐκολώτερον ἀποβροθῶμεν τὰ μίγματα τῆς ἀτμοσφαιρας, ἢ προσβλησόμεθα ὑπὸ τοῦ ψύχους, ὡς ἀδυνατοῦ ὑπάρχοντος τοῦ σώματος μετὰ τὴν διαπόρρησιν τῆς νυκτός. Ἀλλὰ τὰ ὑγρὰ, τὰ ὁποῖα κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀπωλείσασιν ἀνάγκη πᾶσα ν' ἀναπληρωθῶσιν ὁπωσδήποτε. Ἐνεκα τούτου τὸ πρόγευμα συμφέροι νὰ γίνηται ὑγρότερον τῶν ἄλλων· καλῶς δὲ πεισῶντες τινὲς μεταχειρίζονται τὸν καρὸν καὶ τὸ τὲ εἰς τοῦτο, πίνουσι δὲ καὶ ψυχρὸν ὕδωρ μετὰ γλυκάσματος κατὰ τὸν ἀσιατικὸν τρόπον.

Ἡ πέψιν ταράττεται οὐχὶ μόνον ἐκ τῆς ποιότητος καὶ ποσότητος τῶν εἰσερχομένων, ἀλλὰ καὶ κατὰ συμπαθειαν ἄλλων ὀργάνων νοσηρῶν, μάλιστα δὲ τοῦ δέρματος, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει συνέχεια τοῦ γαστρεντερικοῦ σωλήνος καὶ ἀπολύτως συμπάσχει μετ' αὐτοῦ, καθὼς καὶ αὐτὸς μετ' ἐκείνου. Οὕτω π. χ. ἐρπητες καὶ λειχήνες καὶ ἀχώρες καὶ ἄλλα τοιαῦτα τοῦ δέρματος παθῆ ἀναγγέλλουσιν εἰς τὰ ἐξω ὑποὺν τινὰ καὶ χρονικὴν νόσον τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων. Ὁμοίως δὲ ὅταν ψύχεται αἴφνης τὸ δερμα, μάλιστα δὲ κατὰ τὰ κάτω ἀκρωτήρια, ἐπέρχεται διάρροια διὰ νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν καλινδρομήσαν, ἢ διακοπίσαν τοῦ δέρματος διαπόρρησιν, ἢ προσενοῦνται στρέφει τῆς κοιλίας.

Ἀποχωρηθείσης τῆς θρεπτικῆς ὕλης ὑπὸ τῶν ἀγγείων, τὸ ὑπολειπόμενον ἀποβάλλεται ὡς σκῦθλον εἰς τὰ ἐξω ἀφ' οὗ ἐπισπερθεῖ ὡς ἐντὸς ἀποθήκης εἰς τὴν κατωτέραν τοῦ ἐντέρου ἐσχατιάν· ἀλλ' ἢ ποσότης τοῦ περιττώματος τούτου διαφέρει κατὰ τὸ εἶδος τῆς τροφῆς· διότι, ἐκ μὲν τῆς φυτικῆς ὀλίγη καθαρίζεται οὐσία πρηνιγαιτικῆς ὠφέλιμος, ἢ σαρκοποιός, τὸ δὲ ἄλλο θλον γίνεται κόπρος, ἢτις ἀφ' οὗ παραμείνῃ μέχρι τινος ἐκβάλλει τὴν ἐξοδὸν τῆς ἢ δὲ ζωϊκῆ καὶ ἀλευρώδης τροφῆς περιέχουσα πολλὴν σαρκώδη ὕλην, ἀφίνει ἀναλόγως ὀλίγον περίττωμα, ὅθεν τοῦτο ὡς μὴ ἐνοχλητικὸν παραμείνον διεξοδικώτερον χρόνον εἰς τὰ κάτω κινεῖ βραδύτερον τὴν συστολὴν τοῦ ἐντέρου διὰ

νὰ ἐξέλθῃ. Τούτου ἕνεκεν τὰ μὲν φυτὰ θεωροῦνται ὡς λαπακτικὰ, ἢ εὐκοίλια, τὰ δὲ κρέατα, τὰ ἀλευρώδη καὶ τὰ πούτοις ὁμοια ὡς στεγνωτικὰ, ἢ δυσκοιλιογῆτα ἐμποιούντα.

Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη ἐπιτήδειος νὰ τρέφεται καὶ ἐκ ζῶων καὶ ἐκ φυτῶν ἐξίσου. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἐντερὰ του ἔχουσι μήκος πλεότερον τοῦ τῶν καθαρῶν σαρκοφαγῶν διὰ νὰ ἔχῃ καιρὸν ἢ φυτικῆ τροφῆ νὰ μετουσιωθῇ ἐντὸς αὐτῶν, βραχύτερον δὲ τοῦ τῶν ποηφάγων, διότι τρώγει καὶ σάρκας.

Ἐπειδὴ ὅμως τὸ περιέχον συμμετρεῖ ἢ φύσις εἰς τὸ περιεχόμενον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ στομάχας τῶν γαστριμάργων καὶ πολυφάγων γίνεται κατ' ὀλίγον εὐρυχωρότερος τοῦ συνήθους, καθὼς παρατηρήθη πάντοτε τοιοῦτος ὁ τῶν ἐνδοῶν ὡς πρὸς τὸν τῶν πλουσίων καθότι δέχεται μεγαλύτερον ὄγκον τροφῆς διὰ νὰ ἐξαχθῇ ἰση χυλοῦ ποσότης.

Ἦτο περιεργὸν νὰ παρατηρήσῃ τις τὰ γινόμενα ἐντὸς τοῦ στομάχου αὐτοῦ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς πέψιν· διότι ἤθελε καταλάβει, οὕτως εἰπεῖν, ἐπ' αὐτοφῶν ἐνεργοῦσαν τὴν φύσιν. Τοιαῦτα περιστασεῖς συνέπεσον σπανίως ἐπὶ πασχόντων σύριγγα τοῦ ὄργανου τούτου ἀνθρώπων· δι' αὐτῆς δὲ ὡς διὰ θυρίδος τινὸς ἠδύνατο ὁ ἰατρός ἰνὰ κατοπτεῖται μέρος τευλάχιστον τοῦ μυστηρίου. Ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων ὅμως τούτων κατασκοπῶν τῆς φύσεως οὐδεὶς εὐδοκίμησεν ἕως τοσοῦτον ὅσον ὁ Ἀμερικανὸς Beaumont (1) διότι εἰς πολλὸν χρόνον εὐτύχως νάβλεπῃ τὸν στομάχον ἀφρώσου τινὸς Ἀλέξιδος S. Martin λεγομένου, Καναδιανοῦ τὴν πατρίδα πληγωθέντος διὰ πυροβόλου παρὰ τὴν δεξιὰ πλευρὰν καὶ πολλὰ ἐπ' αὐτοῦ ἐπεχείρησε πειράματα. Ὅθεν ἐξ αὐτῶν ἐρανίζόμεθα 1. τὰς κεφαλαίωδες τάς ἐπὶ τῆς πέψιν σκέψεις καὶ 2. πίνακα ἀναλογικῶν τῆς πέψιν διαφόρων τροφίμων.

1) Ἡ πείνα προέρχεται ἐκ τῆς διατάσεως τῶν ἀγγείων, τὰ ὁποῖα ἐκκρίνουσι τὸν γαστρικὸν χυμὸν· ἢ δὲ διψᾷ ἐκ τῆς διαφορήσεως τῶν ὑγρῶν τοῦ σώματος· τὸ αἶσθημα ἐκατέρων μεταβιβάζεται διὰ τῶν νεύρων εἰς τὸν ἐγκέφαλον.

2) Ὁ εἰρημένος γαστρικὸς χυμὸς διαλύει τὸν βῶλον τῆς τροφῆς.

3) Ὑπάρχει ὑγρὸς, καθαρὸς, διαφανῆς, ἀνοσμος, ὀλίγον ἀλμυρὸς καὶ ὀξίνης.

4) Περιέχει ὑδροχλωρικὸν ὀξὺ κτλ.

5) Οὐδέποτε εὕρισκεται ὡς ἀπόθετος ἐντὸς τοῦ στομάχου, ἀλλ' ἀναδύεται ὅταν ἐλθῶσιν αὐτῆ· τὰ μεμασσημένα σιτία.

6) Ἐκκρίνεται ἐκ τινῶν ἀγγείων ἄλλων παρὰ τοὺς μυκογόνους ἀδενίσκους.

7) Σπανίως εὕρισκεται ἀγνός, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ σύμμικτος μετὰ σιέλου καὶ θλένας.

8) Πήγει τὸ λεύκωμα, ἐπιπτα δὲ διαλύει τὸν θρόμβον.

(1) Experiments and observations on the gastric juice and the physiology of Digestion by William Beaumont. Platsburgh.

- 9) Έμποδίζει την σφίξιν και μεταβάλλει την ποιότητα της τροφής.
- 10) Όταν δέν επαρκή να διαλύση την τροφή ως έχουσαν πολὺν ὄγκον, επιτυμβαίνει δυσπεψία.
- 11) Η ενέργεια αὐτοῦ χαρακτηρίζεται διὰ θερμασίας και περισταλτικῆς κινήσεως τοῦ στομάχου.
- 12) Η κίνησις αὐτῆ εὐκολύνει τῆ μετὰ τῶν βρωμάτων μίξιν του.
- 13) Γίνεται δὲ ὀριζοντιῶς και καθίτως.
- 14) Η στερεὰ τροφή γωνεύεται ταχύτερον παρά την ὕγραν.
- 15) Η ζωϊκὴ και ἀλευρώδης γωνεύεται εὐκολώτερον παρά πᾶσαν ἄλλην.
- 16) Η πέψις εὐκολύνεται ἐκ τῆς λειοτριβήσεως τῶν φαγητῶν και τῆς μαλθακότητος τῶν ἐνῶν.
- 17) Τὸ παραγόμενον τῆς τροφῆς ὑπάρχει πάντοτε ἐν και τὸ αὐτὸ, ὁποιαδήποτε ἦτο ἡ τροφή.
- 18) Ὁ χυμὸς φαίνεται ὁμογενῆς, διαφέρει δὲ μόνον κατὰ την χροιάν και τὴν σύστασιν.
- 19) Περί τὰ τέλη γίνεται ὀξίνης και ἐρεθιστικῆς.
- 20) Τὰ ἐρεθιστικὰ ἀρτύματα θλάπτουσι τὸν ὕγιη στόμαχον, καθὼς και τὰ ἀλκοολικὰ ποτὰ.
- 21) Ταῦτα, καθὼς και τὰ ἄλλα ποτὰ, οὐδαμῶς μεταποιοῦνται ὑπὸ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, ἀλλὰ μεταβαίνουν ἀπὸ τοῦ στομάχου εἰς τὰ κάτω εὐθὺς.
- 22) Η λαμβανομένη τροφή ὑπερβίνει καθόλου τὴν ἀληθῆ ἀνάγκην τοῦ σώματος.
- 23) Ὁ ὄγκος τῆς τροφῆς ὑπάρχει ἀναγκαίως.
- 24) Η γολή δὲν εὐρίσκειται ἔτοιμος εἰς τὸν στόμαχον, οὔτε χρειάζεται εἰς τὴν πέψιν. (1)
- 25) Βοηθεῖ μόνον τὴν πέψιν τῶν ἐλαίων, τὰ ὅποια δυσκόλως κατεργάζεται ὁ στόμαχος.
- 26) Η συνήθης θερμοκρασία τοῦ στομάχου 100 Φαρενهایت.
- 27) Δέν περισσεύει ὡς ἐκ τῆς εἰσελθούσης τροφῆς.
- 28) Η ἄσκησις τὴν αὐξάνει, ὁ δὲ ὕπνος τὴν μειοῦζει.
- 29) Μετρία κίνησις βοηθεῖ τὴν πέψιν.
- 30) Ὁ εἰς ταύτην ἀναγκαίως καιρὸς διαφέρει κατὰ τὴν ποσότητα και ποιότητα τῶν εἰσίων κτλ. ἀλλὰ κατὰ μέσον ὄρον περιορίζεται εἰς 3 και 1[2 ὥρας.

Πίναξ ἀναλογικῆς τῆς πέψεως τῶν διαφόρων τροφίμων.

Εἶδη τροφῆς.	Χρόνος πέψεως.
Ὄρουζα ἐρβῆ	ὥρα 1
Σαροῦ	» 1 45
Ταπίοκα	» 2
Φάρος (πιτσάνη)	» 2
Γάλα ἐρβῆν	» 2
ὠμὸν	» 2 15
Πήκτωμα	» 2 30

Εἶδος τροφῆς.	Χρόνος πέψεως.
Ἀγρίμιον ἐρβῆν	ὥρα 1 35
Μυελὸς (ραχίτης)	» 2 40
Ἰνδαλέτωρ ὀπτὸς	» 2 30
» ἐρβῆς	» 2 25
Ὡὰ κηκτὰ	» 3 30
» βροφητὰ	» 3
» τηγανιστὰ	» 3 30
» ὠμά	» 2
Ἀττακεὺς (σολομός) θρίσσα νεωπῆ	ἐρβῆ 1 30
» τηγανιστὰ	1 30
» (καστὸς)	» 4
Ὀστρεα ὠμά	» 2 25
» ὀπτὰ	» 3 15
Βόειον κρέας ὀπτὸν	» 3
» ταριχευτὸν	» 3 30
Χαῖρος νεοσφαγῆς ἐρβῆς	» 3 15
» ὀπτὸς	» 5 15
» νεαλῆς ἐρβῆς	» 4 30
Πρόβατον νεοσφαγῆς ὀπτὸν	» 3 15
» ἐρβῆν	» 3
Μόσχος νεοσφαγῆς βραστὸς	» 4
» τηγανιστὸς	» 4 30
Νεοστὸς ἐρβῆς	» 4
» ὀπτὸς	» 4
Νῆτσα ἐρβῆ	» 4
Ρόφημα βόειον μετὰ χόρτου	» 4
» νεοστοῦ	» 3
Τένοντες ἐρβῆοι	» 5 30
Χόνδρος	» 4 15
Ἄρτος πρόσφατος	» 3 30
Ἄπια ὠμά	» 2 50
Καρωτὰ, πορτογάλλια	» 3 15
Γιῶμηλα	» 3 30
Κράμβη ὠμά	» 2 30
» ὀξώδης	» 2
» ἐρβῆ	» 4 30

Συνετέμνομεν τὸν κατάλογον τοῦτον ἐκ μακροῦ ἄλλου, διότι πολλὰ ἐκ τῶν παραλειπομένων δύναται τις μέχρι τινὸς νὰ ἀναπληρώσῃ και ἐξ ἀναλογίας.

Ἐντεῦθεν εἰκάζομεν πόσον τὰ ὑγρά βρώματα, και τὰ βροφήματα γωνεύονται βραδέως και ὅτι δέν συμφέρουσι παντελῶς εἰς τοὺς δυσπεπτικούς.

Πληροφορούμεθα ὅτι τινὰ τρόφιμα θεωρούμενα ὡς εὐπεπτα, οἷον ὁ μόσχος, γίνονται δυσκατεργαστα.

Μανθάνομεν δ' ἐν γένει ὅτι ἡ ζωϊκὴ τροφή και ταχύτερον γωνεύεται διότι ὑπάρχει τῆς αὐτῆς φύσεως, και πλείοτερον τρέφει ἐπὶ τῶν αὐτῶν περιστάσεων.

L. N. Λεβαδέος.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.

Διὰ τὰ πλείοστα τῶν βιβλίων ὅσα πραγματεύονται περὶ γυναικῶν ὄλγον εὐδοκίμησαν; Ἐπέκεινα τῶν τριῶν

(1) Ἡ ἰδέα αὐτῆ ἐπανελήθη, ὡς εἶπαμεν, εὐχάτως, παρά νεωτέρων ζωολόγων.

πάντα ἴσως συγγραμμάτων ἐδημοσιεύθησαν, σήμερον δὲ ὑπάρχουσι σχεδὸν ἄγνωστα. Ὡς και αἱ γυναῖκες αὐταί, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἀντικείμενον φιλοσοφικῶν ἐκείνων, ἡ ἐπαίνουτο παρ' αὐτῶν, ἀδικόρησαν εἰς τὴν ἀνάγνωστί των.

Πόθεν ἄρα γε προήλθεν ἡ τοσοῦτη ὀλιγωρία; Διότι οἱ συγγραφεῖς τῶν τοιούτων βιβλίων ἐθεώρησαν τὰς γυναῖκας ὡς ἔθνος τι μεμικρωμένον, οὔτε ἐνόησαν ὅτι αἱ γυναῖκες ἔχουσι συμπαθητικὰς και ἠλεκτρικὰς μετὰ τῶν ἀνδρῶν σχέσεις, ὅτι αὐταί τοῦς συνάπτουσι μετὰ τῆς φύσεως, ἐξ αὐτῶν δὲ προέρχεται τὸ πᾶν. Ὅθεν δύναται τις νὰ τὰς παρομοιάσῃ μετὰ τὰς τερπνὰ ἐκεῖνα χρώματα, τὰ ὁποῖα λάμπουσιν ἐξαιρέτως, ὅταν τύχουσιν εἰς ἔλαφος ἐξεπίτηδες ὑπὲρ αὐτῶν προητοιμασμένον.

Δι' αὐτῶν τῶν συμπαθητικῶν δυνάμεων ὁ χαρακτήρ τῆς κοινωνίας φαίνεται ζωηρότερος εἰς τὰ ἦθη τῶν γυναικῶν. Εὐρίσκομεν μάλιστα κατὰ πάσας σχεδὸν τὰς ἐποχὰς γυναικῆς τινος, ὡς τύπους και σύμβολα τοῦ καιροῦ των, περιστάσεως τὰς ἰδέας και τὰς ἐξείς τῶν συγχρόνων. Τοιαύτη ἦτο ἡ Κορηλία και Μαρσαλίνα τὸ πάλαι ἐπὶ Ῥωμαίων, ἡ δὲ κυρία Ῥολάν και Θερίγνα Μερικουρ ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως.

Τουαντίον ὁ ἀνὴρ ἔχων πολὺ πλέον περιορισμένην τὴν συμπαθητικὴν δύναμιν δύναται νὰ χωρισθῆ ἐκ τῶν ἐμοφύλων του και νὰ τοὺς ὀλιγορήσῃ μάλιστα παντελῶς, καθὼς ὁ Ῥουσσὼ και ὁ Βάϊρων. Ὁ στρατιωτικὸς βίος, ἡ σπουδὴ, αἱ τέχναι ὡς ἐπαγγέλματα και ὡς ἦδοναι ἐνασχολοῦσι τὴν ζωὴν του και ἐξευγενίζουσι τὸν προορισμὸν του, ἐν ἐπὶ λόγῳ ὁ ἀνὴρ δέν ἔχει ἀνάγκην ἀπόλυτον τοῦ ἄλλου. Ὑπῆρξαν ἄθεοι ἐπὶ τοῦ μεσαιῶνος, ἡ πολεμικοὶ ὑπὸ τὸ μοναχικὸν ἐνδυμα, φιλόσοφοι δὲ οὐστηροὶ εἰς τὴν αὐτὴν αὐτοῦ τοῦ Ἰδ' και ἸΕ' Αἰουδοῖκου, καθὼς π. χ. ὁ Monthausier, τὸ πρωτότυπον τοῦ μισανθρώπου, και ὁ ἀρχηγὸς τῶν οἰκονομολόγων Κεσνὸν διάγων λιτώτατα και σφροονεστατα ἐν μέσῳ τῆς ἠθικῆς διαφθορᾶς τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος τῶν μαρκωνίδων και τῶν καλογῆρων τῆς περιόδου ἐκείνης.

Ἡ γυνὴ ὁμοῦ δέν δύναται νὰ ὑπάρξῃ καθ' ἑαυτὴν και ἐξω τῆς κοινωνίας, τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ μέρος ἀλλ' ἀναλογεῖ πρὸς τοὺς δευτερεύοντας τροχοὺς τῆς μηχανῆς, οἱ ὁποῖοι δέχονται παρ' ἄλλων τὴν κίνησιν. Μὴ ζητήσης λοιπὸν νὰ μάθῃς αὐτὴ τὴν τύχην, οὔτε τὸ ἦθη, πρὶν ἐξετάσῃς τὰ ἦθη και τὴν τύχην τῆς περιουκλούσης αὐτὴν κοινωνίας, και πῶς αὐτὴ ἐπενεργεῖ εἰς αὐτὴν.

Ἐρρέθησαν πολλὰ καιὰ τῆς ἀκροασίας τῶν Γαλλίων γυναικῶν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ΡΔ' Αἰουδοῖκου μέχρι τοῦ ἸΣΓ'. Ἀλλὰ διὰ τὴν δέν ἐνθυμούμεθα και τὴν ἐπισφαλῆ τάξιν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐξ ἀνάγκης εὐρίσκοιτο; Ἐπαιδαγωγοῦντο ἀμυθῶς και ὑποκριτικῶς. Τὸ πνεῦμά των παρεγείζετο ἀπὸ ἀσκητικᾶς ἐντολᾶς τῶν πνευματικῶν ὅτε δὲ εἰσῆρχοντο εἰς τὸν κόσμον, και ἐβλεπον τιμωμένας τὰς ἡδονὰς, δνειδιζομένας διαφθορὰν, λατρευόμενας τὰς ἡδονὰς, δνειδιζομένας δημοσίως ἐκεῖνας τὰς γυναῖκας, ὅσαι δέν ἐγνώριζον νὰ συγκαλύπτουσι τὰς παρεκτροπὰς και καταχρήσεις των, προτρεπομένας δὲ πάσας εἰς τὰς αἰγροστάτας πράξεις,

ἐδύναντο αὐταί νὰ μὴ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὴν γενικὴν ταύτην ὄθησιν, προσέχουσαι μόνον νὰ διατηρήσωσι τὸ προσωπεῖον τῆς ἐξωτερικῆς κοσμιότητος, τὴν ἀγχινοσίαν, τὴν χάριν τῆς ὀμιλίας και ἐπιτηδεύοντα εἰς τὴν βραδουργίαν; Ἐδύναντο νὰ ἔχωσι μίαν και μόνην ἀρετὴν ἐν μέσῳ τοῦ ψεύδους και τῆς ἀπάτης;

Ἀλλὰ και σήμερον ἐτι ἐπὶ τῆς συνήθους κατὰ τινος τόπου παιδαγωγίας τῶν γυναικῶν δέν συγχέονται ταθησκευτικὰ χρέη, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος, τὰ λιγυρὰ ἄσματα τοῦ Ῥοσσίνη, ὁ ἀετμος χορὸς, τὰ πισχυρότατα μυθιστορήματα και τὸ συνιστώμενον σέβας τῆς ἀρετῆς και τῶν κοινωνικῶν καθήκοντων; Εἰς ταύτην κοινωνίαν εὐρίσκομένη ἡ γυνὴ, πῶς νὰ μὴ ἐξασκήσῃ εἰς τὴν λεπτότητα και ποιηρίαν τὸν νοῦν της, νὰ μὴ γείνη εὐκαμπτος και εὐόλισθος, νὰ μὴ ἐπιθυμῆσῃ τὰς τρυφὰς και ἡδονὰς, νὰ μὴ συνειθίσῃ νὰ προσποιηται και νὰ ψεύδεται, ἡ πῶς νὰ μὴ ἀναπτυχθῶσι πρωίμως τὰ πάθη της; Ἀντὶ νὰ ἀνοίξῃ ἀφελῶς τὸ πρῶτον ἄνθος τῆς εὐαισθησίας της, μαραινεται πρὸ τοῦ ὠρισμένου καιροῦ ἔπειτα δὲ ἀναπληροῦται ὑπὸ τῶν ἐπιτηδεύσεων τῆς φιλαρσεκείας και τοῦ καλλωπισμοῦ.

Ἄς ὀμολογήσωμεν ἀυστόλως ὁ πολιτισμὸς ἔδραψε τὰς γυναῖκας ὅσον δὲ συήρησεν εἰς τὴν διαφθορὰν των, τόσον φαίρεται και αὐστηρὸς πρὸς αὐτάς. Ἀλλὰ και ἡ ἐρωτοπάθεια, ἡ ἐρωτοτροπία και γυναικολατρεία αὐτὴ γέννημα χριστιανικῶν τοῦ μεσαιῶνος φρονιματικῶν κολακεύουσα τὰς γυναῖκας δέν τὰς ἤθικαι συγχρόνως και ἐνέπαιζε;

Ἡ ἐρωτοτροπία ταῖς λέγει: Ὅθέλετε περιουκλιωθῆ ἀπὸ πλάνους και διαφθορῆς ἂν δέν τοὺς ὑποδεχθῆτε, θέλετε περιγελασθῆ ὡς σκαϊότροποι και ἄγρια, ἂν δὲ ὑποχωρήσῃτε εἰς τὰς θωπειὰς των, θέλετε ἐξευτελισθῆ. Δίλημμα, τὸ ὁποῖον πραγματικῶς ἐκφράζει τὴν ἠθικὴν κατάστασιν τῆς κοινωνίας ἀπὸ τοῦ ἸΖ' μέχρι τοῦ ἸΘ' αἰῶνος.

Δύο φιλόσοφοι, ὁ μὲν Καθολικὸς, ὁ εὐφραδέστατος Φενελὼν, ὁ δὲ Διχάρτυροῦμενος, ὁ Ἀγγλὸς Φὸ ἐνόησαν τὴν δυστυχὴ ταύτην τῶν γυναικῶν κατάστασιν ἀλλ' αἱ παραινέσεις των παρεκούθησαν. Ὅθεν ἐκτοτε ὀλίγον μετεβλήθη τὸ ἐπικρατοῦν σύστημα, ἂν και κατὰ πρῶτον ἔπρεπε νὰ μετροῦρρυθμισθῶσιν οἱ ἄνδρες και αἱ ἰδιαιτροπία των. Ἐνα αἰῶνα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φενελὼν ἡ Μαρία Ἀντωνιέτα, νέα ἀγγλίνου και ὠραιότατη ὑπερβαίνουσα ἀθωότατα τὴν καταγωγὴν και τὴν Αὐστριακὴν παιδαγωγίαν της ἐθαύμασεν ὅτε εἶδε εἰς τὸ βασιλικὸν παλάτιον τῆς Βερσαλίας κλίμακά τινα κρυπτήν ἡ διάταξις οὕτη τὴν ἐσκανδάλισεν ἄς ἐκλείψῃ, εἶπεν, ἡ κλίμαξ αὕτη ἡ Βασίλισσα οὐδέποτε ἔχει ἀνάγκην κρυπτῆς κλίμακος. Κυρία, εἶπε τότε ὁ πονηρὸς ἱερεὺς, ὅστις ἐμελλε νὰ τελειοποιήσῃ τὴν αὐλικὴν της ἐκπαίδευσιν, μετὰ δεκαπέντε ἔτη δέν θέλεις πλέον ὀμιλεῖσθαι οὕτως. Ἄξιος μοναχὸς τῶντι τοῦ ἸΘ' αἰῶνος! μόναι αἱ λέξεις αὐταί ἀρκοῦσιν ὡς σημεῖον τῆς δημοσίου ἠθικῆς τοῦ καιροῦ ἐκείνου.

Ἄλλ' ἐφ' ἡμῶν, ὅτε ἡ Εὐρώπη ἀποτελεῖ σχεδὸν ἓν ἔθνος, διότι πάντα ἀνταλλάξαντα τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν ἔθνη, παρεδέγησαν γενικὸν πολιτισμὸν, πάλιν αἱ γυναῖκες δίδωσαν και διατηροῦσιν εἰσέτι ἔθνικους χαρα-

κτιρας. 'Επειδή η Γερμανία, η Ιταλία, η Γαλλία, διακρνονται δι' εϋσυνοπτικώτερων διαφορών παρά τούς άνδρας.

Δέν πρόκειται ένταύθα λόγος περί τών άνωτέρων τάξεων· διοτι αι γυναίκες, καθώς και οι άνδρες έν γένει τών άμνηύρων, όμοιάζουσι παντού, ως άν άπειλούν ιδιαίτερόν τινα λαόν. 'Η νυκτερινή συναστροφή του πρέσβειως, τό συμπόσιον του ύπουργού, ό χορός της αϋλής άναλογούσι παντού. 'Η τοιαύτη μάλιστα μονοτονία έτως έκταθή μέχρι και αύτης της Τουρκίας, η όποία μετά πενήτηντα έτη, άρου έδανείσθη περί ημών τούς έπειδύτας και τούς πέλους, έτως άναγκωρίση άνεξαρτήτους και τας γυναίκας. 'Οθεν εις την Βιέννην, τό Βερολίνον, τό Λονδίνον, την 'Ρώμην, θεωρούμεν την αύτην στολήν, τας αύτας φιλοφρονήσεις, την αύτην έθιμοταξίαν. Μόνον η δευτέρα τάξις της κοινωνίας, ητις παντού κατά πάντα πρωτεύει, φέρι τύπον έθνικότ ητος. Αύτόθι λοιπόν πρέπει να αναζητήσωμεν τας γυναίκας και την διαφοράν τών έθνικών ήθών και έξεων. 'Ιδε τό κομμωτήριο της γυναίκος, έμβα εις τό έστιατόριον, εισχώρησον εις τα καθέκαστα της οικογενείας, άν θέλεις να κρίνεις τά οικιακά ήθη.

'Αν παρatreχοντες ούτω τας προνομιούχους τάξεις, ως πάντοτε προημερευμένους και εις τούς νόμους της κοινής τάξεως ύποκυπτούσας, εξετάσωμεν τά πλήθη, εύρίσκομεν ότι αι Γερμαναί υπέρχουσι πάσων τών άλλων γυναικών κατά την άφέλειαν και άθωώτητα. Κατά τούτον δέ τόν λόγον ύπάρχουσι και έκ διαμέτρου εναντίαί προς τας 'Αγγλίδας, μάλιστα δέ τας Γαλλίδας· διοτι έν γένει εις την 'Αγγλίαν και την Γαλλίαν η παιδαγωγία τών γυναικών άναλογεί επειδή όμοίως λέγουσιν εις αύτας· πράττε τούτο, μη πράξεις έκείνο· άλλ' ούδεις της προτροπής η της άποτροπής ταύτης άποδίδεται λόγος. 'Οθεν άν νεάνις τις ήττον δειλή, η μάλλον έκφραστική, έρωτήση διατί λαμβάνει τοιαύτην παραγγελίαν, η άποκρίνονταί· διοτι τούτο δέν συνειθίζεται δέν γίνεται ως πρέπει, καταντᾶ γελοίον. 'Αλλ' η άπαγορευομένη πράξις ύπάρχει άρα γε κακή, και διατί τούτο; η άπάντησις γίνεται εύθύς! Φίλη μου περιττόν να συζητήσ; αι νεάνιδες δέν πρέπει να άπειτώσι λόγον, ύπαγε να μάθεις τό 'Ιταλικόν σου μάθημα! 'Αλλ', ώ μητερ, ενόμιζον... ενόμιζεις! πάντη περιττόν, ποίει ό, τι σοί παραγγέλλεται και τούτο άρκει.

Τί λοιπόν! η αυθαιρεσία της παιδαγωγού, η δεσποτεία της καινοτροπίας, η δύναμις της συνηθείας, θέλουσι, νομίζεις, πίθει τα πάθη, τας ιδέας, τας έπιθυμίας της φύσεως; 'Αρκει να επιτάττωμεν σιωπήν Δαμάζομεν τότε τόν χαρακτήρα, η εβέννομεν την αίσθητικότητα κατ' αυτόν τόν τρόπον.

Τό άποτέλεσμα της τοιαύτης άνατροφής διαφέρει εις την 'Αγγλίαν και την Γαλλίαν. Και μεταξύ μόν ημών τών 'Αγγλων, αι άρχαίαί ιδέαι της έλευθερίας γίνεται άντιστήκωμα της τοιαύτης τών γυναικών εύλαβείας· επειδή δέ σεβόμεθα τά άτομικά δικαιώματα πάντος, δέν δυνάμεθα να άρνηθώμεν τά του γυναικειου φύλου. 'Οθεν τά ήθη τών 'Αγγλίδων άποβαίνουνοσι ψυχρά κατά τό φαινόμενον, άλλ' άπότολμα και προσητή πραγματικώς. 'Αλλ' η κοινωνία τών Γάλλων

περιτυλίσσει τας γυναίκας εις ισχυρότερα δίαιτα· ό βίος των ύπάρχει έτι μάλλον τεχνικός, και η έλευθερία των περιορίζεται προφανέστερον υπό τών κανόνων, όσους λαμβάνουσιν.

Αί γυναίκες της Γαλλίας ύπόκεινται εις τά καθήκοντα· αι δέ της 'Αγγλίας εις την έθιμοταξίαν. Και κατά μόν τό λεγόμενον τιμώσιν όμοίως τό φυσικόν και άνεπιτήδευτον ήθος. «Κόρη μου έσο άφελής κατά φύσιν»· λεγουσι πολλοί μητέρες· άλλά τι έννεείται άρα γε ένταύθα άφέλεια κατά φύσιν; να μην πράττωσιν ό, τι δέν πράττουσι και άλλαι, και να συνθλιβωσι τό τε σώμα και την ψυχήν, τό δέ χειρίστον άναγκη να ύποβληθῆ η νεανίς εις ταύτην την επιτήδεωσιν δια να μη φανῆ επιτηδευομένη

Εις την Γερμανίαν όμως εύρίσκομεν πολλά όλίγα ήθη της τοιαύτης διδακτικής σεμνοπρεπειας και κατά συνθήκην διαγωγής. 'Εν γένει η 'Αγγλις ζῆ δια να παρασκευάζη τό τε, η Γαλλίς δια να καλλωπίζηται προς ανθρωπαρέσκειαν, η δέ Γερμανίς δια να έπιμεληται τά της οικίας. 'Ο έρωσ ύπάρχει κοινός και κατ' έστην ένδεχομένως άναλογίαν παντού· άλλ' εις την Γερμανίαν η οικιακή μέριμνα έπικρατεί ποσών τών άλλων ιδεών, δέν θυσιάζονται τά ήθικά αισθήματα εις τόν νοϋν, και μάλιστα εις τούς εξωτερικούς τρόπους. Δέν μανθάνουσιν αι γυναίκες να προσποιώνται, η να συγχρόπωσι τας φυσικάς κλίσεις των διατηρούσι πλειοτέραν άνεξαρτησίαν χαρακτήρος και αι ήδοναί της φαντασίας συμμίγνυνται μετά τών πραγμάτων του κοινου βίου. Πολλάκις ειδον εις την Γερμανίαν άπλότητα αυτόματον και άκαμήν αισθημάτων τό όποιον με έθελγε και η επιτήδεωσις αύτη ήτο ύπερβολή άνεξαρτητος και άτομική.

'Η 'Αγγλις φαίνεται άριστοκρατική, δεδότη και κύρη παντοπόλου· τό πνεύμα της παρακτροπέμονον υπό τινων λεπτοτάτων παρατηρήσεων κατά συνθήκην θεωρεί ως κοινάς και εύτελεις φροντίδας τινάς και άσχολίας ούχι αξιοκαταφρονήτους. 'Οστε την βλέπεις άηδιάζουσα, ύπέ ακηδίας πρό της θυρίδος και του κλειδοκιμβάλου ύπο τονθυρούζουσαν έρωτικόν τι άσμα, ως άν ήτο μέρος της προσηυχής, και δια της βελόνης ποικίλλουσαν ρινόμακτρα, η πλέκουσαν δικτυωτά έργόχειρα. Και εις τό Μόναχον, και την Βιέννην και τό Βερολίνον η νεάνις, θυγάτηρ μεγάλης τινος κυρίας άηδιάζει ίσως άλλ' εύγενέστερον όπωσοϋν, διοτι αναβαίνει και καταβαίνει τας κλίμακας κρατούσα τας κλείδας του ταμείου τών οικιακών έφοδίων και της οινόθηκης κρεμαμένης από της ζώνης. 'Η Γερμανίς διαμένει εύαίσθητος και έν μέσω τών τοιούτων οικιακών περισπασμών. Τούναντίον εις την 'Αγγλίαν δέν εύρίσκομεν την εύαισθησίαν είμαι με μεταξωτάς περισκελίδας, κιτρίνας χειρίδας και λευκόν άτλάζιον. 'Η σύζυγος ύπουργού μέλλουσα να ίδῆ μετ' έμου τη έπαύριον σειράν εικόνων, εζήτητε συγχώρησιν διοτι έτυχε ήμέρα πλύσεως. Και όμως είχε τόν νοϋν περωτισμένον δια πολλών γνώσεων, οι δέ τρόποι της έν γένει ήσαν χαριστάτοι όλίγας έγχωρίους τοσοϋτον αξιοτίμους γυναίκας· (grosse weische) 'Η ήμέρα της μεγάλης θολοστάκτης κατατά σπουδτίον και μέγα τυμβωθικός εις πάσας τας Γερμανί-

δας· δυστυχής όστις τότε εισέρχεται εις την οικίαν, κών. Εύρίσκεται μόν και εις την Γερμανίαν η φυσική επειδή την εύρίσκει άνω κάτω. Ποτάκις μεγάλαί κυρίσι, όρμη αύτη, άλλά διευθύνεται υπό κανόνων· διοτι ύπάρχει ολιγοτέρα αύτόθι έπίδειξις και έθιμοταξία και δι' αύτην την μεγάλην ύπόθεσιν. Σημειώτέον δέ ότι δέν όμιλώ περί γυναικών της έργατικής, η βιομηχανικής τάξεως, επειδή αύται εργάζονται ως θεραπεινίδες της πρώτης τάξεως, οϋτε διαλογίζονται άλλο παρα τό μαγειρείον, την πλύσιν και την άνατροφήν τών παιδίων.

Μεταξύ τών δύο τούτων άκρων δηλ. του οικονομικου τούτου βίου, φροντίζοντες περί του κατά την οικίαν και άπορρόφωτος όλον τόν νοϋν, και της πνιγούτης την άφέλειαν τεχνητής ψευδομαθειας, εύρίσκεται ό αληθής τύπος της γυναικος συντρόφου του άνδρος, άν έχη ικανόν νοϋν να καταλάβη τό καθήκον, και ικανώς άφελής, ώστε να ύποβλήη αληθή αισθήματα ικανώς κοσμίας, ώστε να μη περιφρονη οϋδέν εκ των σοντεινόντων εις την εύημερίαν της ζωής.

Εις την 'Ισπανίαν και την 'Ιταλίαν η άνατροφή άκολουθεί πάντη άλλον δρόμον· η θρησκεία πολεμεί αύτόθι τά πάθη και φέρι τό αύτό σχεδόν άποτέλεσμα ενός ποτηρίου ύδατος χυνομένου επί μεγάλης πυράς. 'Η θερμότης οβέννυται και μαραιίνεται, αι δέ φλόγες περιορίζονται επί τινας στιγμάς· άλλά μετ' όλίγον έπειτα αναλάμπουσι ίψηλότεραι και μεγαλότεραι, ώστε άπαιτούσι νέον ράντισμα ύδατος. 'Ως ύποτασσόμεναι εις τούς ίερείς και άνατρεφόμεναι ως καλογραφαί, αι γυναίκες μανθάνουσι να τρέμωσι, να παρακαλώσι, να ένδίδωσιν εις τα πάθη, να εξομολογώνται τά σφάλματά των και να επαναλαμβάνωσιν άδιακόπως και άλληλοδιαδόχως τά εύάρεστα άμαρτήματά των και την θερμήν μετάνοιαν έως της ώρας, όταν η ήλικία έλθῆ να αφαιρέση και τόν παρασύροντα έρωτα, και την άγνίζουσαν ποιήν.

Παρατηρητέον δέ ότι εις τας καθολικάς ταύτας και άγρίας κατά τινα λόγον χώρας ό νόμος τών καθήκοντων δέν ύπάρχει, η καλή, η κακή διαγωγή δέν κρίνεται παρά της κοινωνίας, άλλά παρά του Θεου μόνου. 'Επειδή αι μετά τών άνδρών σχέσεις εις την 'Ιταλίαν προέρχονται από αυτόματον κλίσιν, τας εύλαβουνται, πιστεύοντες ότι εις μόνον τόν ύπέρτατον δικαστήν άπόκειται να κρίνη τοιαύτας ύποθέσεις. 'Οθεν συνάπτονται και χωρίζονται όμοίως· η γυνή λαμβάνει άνδρα, όστις τη δίδει τό όνομα, δεύτερον άλλον, εις τόν όποιον αύτη δίδει την καρδίαν της, και τρίτον άλλον, όστις κατείχεν άλλοτε την αύτην θέσιν, ήδη δέ διατελει ως ύπουργός άνευ χαρτοφυλακειου, τέταρτον άλλον ως μηήτρα και πέμπτον τέλος περιμένοντα καρτερικώς την άλληλοδιαδόχον πάντων τών προκατόχων του πτώσιν.

'Οσα ήδη είπομεν δέν άποτελοϋσι βεβαίως τόν γενικόν κανόνα· άλλά τά παραδιδόμενα ως παραδειγμα αξιοπιστον. Πάντες οι περιηγηταί της 'Ιταλίας συνομολογούσι την άκολασίαν τών ήθών, προστιθέντες ότι τα πάθη παραδίδονται και εκφαινόνται μετά τοσαύτης ζέσεως και σφοδρότητος και θρασύτητος, ώστε τούτο δέν προέρχεται μόνον από την θερμότητα του κλίματος, άλλά και από τόν τρόπον της άνατροφής τών γυναι-

και κυρίαι της αϋλής, παρέβησαν την ύπόσχεσιν των άποσούλων παρό εις την 'Αγγλίαν και την Γαλλίαν επειδή άποβλέπουσιν ολιγοτέρον εις τό έξωτερικόν, θασιάζουσι σπανιώτερον εις την κενστπουδίαν.

Εύρίσκονται μεταξύ τών Γερμανίδων γυναίκες εις άκρον πεπαιδευμένοι, τινές μαλιστα και συγγραφείς, διοτι άμα θελήσῃ τις να μάθῃ, έχει και περιστάσεις πάσας βοηθούς εις τε την Βιέννην και την Πράγαν και τό Βερολίνον, άλλ' ύπέκει εις μόνον την προαιρεσίαν της, η εις την αυτόματον έπιθυμίαν της, οϋχι δέ εις την άναγκη να έπίδειχῆ και να φανῆ καλιτεχνίτις καθως εις την Γαλλίαν και την 'Αγγλίαν. Ποσας ειδον δυστυχεις εις τας δύο ταύτας χώρας, αι όποιαι έσχεδιάζον τερατωδώς, η εξωγράφουν άνθη άνευ ουδεμιάς φιλοκαλίας, η έβασάνιζον τό κλειδοκιμβάλον, η εξήγγον άηδέις συμφωνίας από την κιτύραν (χάρπαν) η τέλος άνέφερον κατά τύχην την Σταέλ και τόν Βάϊρον. 'Αντι να γείνωσι καλαί οικονομοί, άν ήθελον, ήταν ήδη γελοιαί δια την ματαιότητα και την ήμισυμάθειαν. Εις την Γερμανίαν όμως η άμουσος γυνή καταγινόμενη μόνον εις την πλύσιν της, όμολογεί την άμάθειάν της εύσυνειδότως και άνευρυδίαστως· άλλ' άν έχῃ νοϋν δραστήριον, γνωρίζει τόν Σεκσπίρ κατά βάθος, και δύο τρεις γλώσσας, μεταφράζει τούς 'Αγγλους ποιητας και σε εκπλήττει δια της ποικιλίας τών γνώσεών της μόνον προς εύχαρίστησιν της, και άνευ ουδεμιάς φιλοτιμίας και καυχήσεως.

Εις δέ την Γαλλίαν τούναντίον οϋδέν κοινότερον της σατυρικῆς γυναικος. 'Από του τριακοστου ήδη έτους διελθούσα πολλούς πειρασμούς φέρι συνηθως εις την συναστροφήν τρομεράν μόν οζυδέρκειαν και όλίγον νοϋν, μεγαλην όμως είρωνείαν καλυπτομένην δια τρόπων κουφότητος. 'Εκ παιδικῆς ήλικίας εβάρυνεν επ' αύτης η κοινωνία και την ήνάγκασεν εις προσποιήσεις· άλλ' ό δοϋλος εκδικείται δια του θυμου και της είρωνείας. 'Η τοιαύτη κατάστασις συνωθούσα και εξαλείφουσα πάντα τά τρυφερά αισθήματα αντίκειται εις τόν χαρακτήρα της γυναικος. Εις την Γερμανίαν οϋδεμίαν εύρηκα σατυρικῆν γυναίκα· εκεί μάλιστα λείπει και ό άπλοϋς άστεϊτισμός, αι Γαλλίδες κινούσιν ως κουφότατον όχημα τόν άστεϊτισμόν, έν όι αι Γερμανίδες σύρονται άθλιως ύπ' αυτόν ως υπό βαρυτάτην άμαξαν, διοτι αυται εκλαμβάνουσι σπουδαίως τά πράγματα, έχουσι την άπλότητα εις την ψυχην, καθως εις τό πνεύμα, δέν γνωρίζουσι τό μυστήριον να θωπεύωσι δια τών κομφών τρόπων και λόγων και μειδιαμάτων, δέν έχουσι δέ οϋτε την χαρίεσσα φιλοφροσύνην τών 'Αγγλίδων, οϋτε την έξωτερικῆν και λαμπράν αυτών επιφάνειαν άλλά ψυχράν ως ό καθρέπτης.

'Ολίγον τόπον θέλουσι κατέχει αι Γερμανίδες εις τό αγαπητότατόν μου βιβλίον. 'Οταν τό συνθέσω, θέλω τό επιγράψει. Φυσική ιστορία τών φιλαρέσκων γυναικών. 'Ω τι ώραϊόν! τι εύγενές βιβλίον! θέλω να τυπωθῆ εις σχήμα τέταρτον, έναμιλλόμενον προς τό περίφρομον περί ψυχαρτων (παταλούδων) σύγγραμμα 'Ολλανδοϋ τινος καθηγητου έκδοθέν εις 12 τόμους άνε-

ραίου φύλου· εκεί θέλω πραγματευθῆ πρώτον περί τῆς αὐτομάτου φιλαρρετικίας, εἰδους ἰθαγενούς ἀνήκοντος εἰς πάσας τὰς γυναίκας, καὶ συνοδούσας αὐτὰς μέχρι τοῦ τάφου. Ἐπειτα θέλω διέλθει τὴν μακρὰν ἄλυσον πασῶν τῶν παραλλαγῶν τῆς φιλαρρετικίας ἐπιχωριαζούσης μάλιστα εἰς τὰς συναναστροφὰς τῆς Ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας, ἀνθους ὑποστέγων κήπων, ἀποτελέσματος προωδευμένου καὶ σπανίου πολιτισμοῦ, ἀνθους ὁμως πάντεως ἀκάρπου. Ὁ δεῦτερος τόμος τοῦ συγγράμματός μου θελεῖ ἀφιερωθῆ εἰς τὰς ἐθνικὰς ποιητικὰς τῆς φιλαρρετικίας καὶ τοὺς διαφόρους σχηματισμοὺς, τοὺς ὁποίους λαμβάνει ἐκ τῶν διαφόρων χαρακτῆρων. Ἡ φιλαρρετικία αὕτη ὑπάρχει αὐτόματος εἰς τινὰς γυναίκας, εἰς ἄλλας ψυχαγωγία, εἰς ἄλλας ὑπόθεσις σπουδαία, εἰς ἄλλας τέλος, ἐπισήμη. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν γίνεται ὁμοίως πάθος· διότι καὶ ἡ πτωχὴ Γερμανὶς σπουδάζει νὰ ἀρέσκη μετ' ἐνθουσιασμοῦ, καθὼς ἡ Γαλλίς διὰ τοῦ πνεύματός, ἢ δὲ Ἀγγλίς διὰ τῆς ὑπερηφανείας· ἀλλ' ἡ φιλαρρετικία τῶν Γερμανίδων δύναται νὰ ἐκληθῆ ὡς ἔρωσι, τὸσον τῶ ὁμοιάζει. Σὺ ὁμως μὴ ἀπατηθῆς, διότι ὑπάρχει τις ἀνάγκη μόνον ἔρωτος. Καὶ εἰς μὲν τὴν Γαλλίαν ἡ γυνὴ ζητεῖ νὰ φαντάζη, εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν θέλει νὰ νομρευθῆ, εἰς δὲ τὴν Γερμανίαν ἡ ἀξιώσις προχωρεῖ πολὺ περαιτέρω· ἐπειδὴ αἱ γυναῖκες αὐτῆς ζητοῦσι μὲν τὸν φυσικὸν καὶ ἀρετῆ ἔρωτα, οὐχὶ δὲ τὸ φλογερὸν ἐκεῖνο πάθος, τὸ ὁποῖον γνωρίζουσι οἱ μεσημβρινοὶ τόποι. Δύναται τις νὰ ἀναφέρῃ πλήθος παραδειγμάτων ἀροσιώσεως εἰλικρινούς καὶ ἰσχυροῦ τῶν Γερμανίδων γυναικῶν· αὗται ἔδωκαν τὸ παράδειγμα τῆς διπλῆς, εἰς ἀμοιβαίας αὐτοχειρίας. Κυρία τις, ἀμφίπολος τῆς αὐλῆς, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἀντιχρῆ εἰς τὴν Γερμανίαν, στερηθεῖσα τοῦ μνηστήρός της ἐπέδωκε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀρρώστων τοῦ νοσοκομείου· ἐπειδὴ ὁμως ἦτο διαμαρτυρουμένη, δὲ κατῴρωσε νὰ κατεχθῆ εἰς τὸ τάγμα τῶν καλογραιῶν· ἐπέλεξε δὲ πάλιν ὁμοίως πάντα τὰ χρέη ἀδελφῆς τοῦ εἰδίου. Ματαὼς ὁ ἀρχίατρος τοῦ νοσοκομείου τῆς Δρέσδης ἐπεχείρησε νὰ τὴν μεταπέσει, καὶ διὰ νὰ τὴν ἀρθιάσῃ, τὴν ἐπερότισεν ἀμέσως ἐκ πρώτης ἀφειρηρίας ἐπιπονώτατα ἔργα· ἀλλ' αὕτη ἀντέσχε καρτερικῶς καὶ ἀσμένως, τοῦτο δὲ ἐξακολουθεῖ ἤδη ἐπὶ δεκαπέντε εἴη ἀπαρηθῆτα τὸν κόσμον μέχρι τοῦ τάφου.

Ὁ ἐκ φιλοτιμίας καὶ ἐπιδεικτικῆς ἔρωσι δλίγον ἰσχύει εἰς τὴν Γερμανίαν, ἐνῶ ἐπικρατεῖ εἰς Πρωσίας καὶ Λονδῖνον. Ἄν καὶ ὑπάρχουσι ἀλαζόνες οἱ Ἀγγλίδες, πολλὰς ὁμως ἀναγκάζονται νὰ ἐκτελῶσι αὐτὰ τὰ πρῶτα θήματα διὰ νὰ παραμυθῶσι τὴν δειλὴν καὶ πάσχουσαν ὑπερηφάνειαν τοῦ πλείστου μέρους τῶν ἀνδρῶν. Εἰς τὴν Γαλλίαν δυσκόλως ὁμολογεῖ ἡ γυνὴ ὅτι δὲν ἀγαπᾶται, ἢ ἔπαυσε ν' ἀγαπᾶται· ἐπειδὴ ἡ ἀξιοπρέπεια ἀπαιτεῖ νὰ ὁμιλῆ τις περὶ πάντων ἐπιπολαιῶς καὶ νὰ μὴ φαίνεται ὅτι θλίβεται περὶ οὐδενός. Εἰς τὴν Ἰταλίαν ἡ γυνὴ θέλει νὰ εὐτυχῆ καὶ ἐγκαταλιμπανεται εἰς πάσας παρούσας ἐμπνεύσεις. Εἰς τὴν Γαλλίαν σπουδάζει πρὸ πάντων ἡ γυνὴ νὰ μὴ φανῆ ἀξία τρωθασμοῦ (περιγέλου). Μὴ ἀναγινώσκουσι μυθιστορίας οἱ Ἰταλίδες

ἔχουσιν ὡς παιδαγωγίαν καὶ διατριβὴν μόνον τὴν μουσικὴν, ἥτις ἐμπνέει εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἔρωτα. Εἰς τὴν Ῥώμην ἀνεῖ νὰ καταναλωθῆ κατ' ὀλίγον εἰς σταγὴν, καθὼς εἰς Παρισίους, ἐπισωρεύεται μάλιστα διὰ τὴν ἔλλειψιν μεγάλων συμβεβηκότων, ἀντιπερισπώντων τὸν νοῦν. Μὴ περιμένε ἀπὸ τὰς Ἰταλίδας τὰς ἐσοχουδασμένας καὶ τὸσον συνήθειαι χάριτας, αἱ ὁποῖαι τοσοῦτον θέλωσιν εἰς Παρισίους, ἀλλὰ φύτιν διαπυρον καὶ πάθος ἀνώτερον παντός κωλύματος καὶ καταφρόνησιν πάσης προσοχῆς. Ἡ φύσις τῶν Γερμανίδων διαφέρει ὀλοτελῶς· διότι δὲν δουλαγωγοῦνται ὑπὸ τῶν αἰσθησεων, ἀλλ' ἐκδίδονται ὡς παιδία εἰς τὴν φαντασίαν τῶν. Αἱ δὲ Ἀγγλίδες διακρίνονται κατὰ τὴν ἰδιοτροπίαν τῆς σεμνότητός των, τὴν ἐπιτήδευσιν, ἢ τὴν κοσμιότητα τὴν ὁποῖαν φέρουσιν εἰς τὰς λέξεις. Οἱ δὲ ἄνδρες ἐισασχολούμενοι εἰς τὰς ἐμπορικὰς καὶ πολιτικὰς ὑποθέσεις ὀλίγην ἔχουσιν εὐκαιρίαν καὶ ῥαθυμίαν, εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὁποίας βλαστάνει ὁ ἔρωσι τῶν Ἰταλῶν.

Ἡ Ἀγγλίς ἀποστρέφεται μάλιστα τὸ λαϊκὸν καὶ χυδαῖον, ἢ Ἰταλίς τὴν στενοχωρίαν, ἢ Γαλλίς τὸν ἀγροῖκον τρόπον. Εἰς δὲ τὴν Ἰσπανίαν, τὸ ἐμφυχον σύμβολον τοῦ μεσαιῶνος, τὸ πάθος τοῦ ἔρωτος ὑπάρχει καθ' ὅλην τὴν ἀφέλειαν καὶ ἀπλότητα τῆς φρενοβλαβείας. Ἡ ἡδονὴ ἐπικρατεῖ αὐτόθι, τὸ πάθος εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἡ ματαιότης εἰς τὴν Γαλλίαν, ἡ κοσμιότης εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ὁ ἔρωσι εἰς τὴν Γερμανίαν. Αἱ Γερμανίδες τὸν θεωροῦσιν οὐχὶ ὡς αἰσθημα, ἀλλ' ὡς λατρείαν καὶ πατῶν τῶν ἀρετῶν ἐπιτομήν, ἢ σύνοψιν. Ἐξαπτόμεναι διὰ τῆς μελέτης, ἀπηλλαγμένα δὲ τῆς δρμητικῆς καὶ ζηλοτύπου εὐχερείας τῶν Ἰταλίδων δὲν ἔχουσιν οὔτε τὴν ἐλαφρὰν φιλαρρετικίαν τῶν Γαλλίδων· ἀλλ' ἀγαπᾶσι τὸν ἡσυχον βίον, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου δύναται νὰ γεννηθῆ ὁ γλυκὺς οὖτος ἐνθουσιασμός, τὰς δημοσίους τελετὰς, τὴν θρησκευτικὴν εὐλαβείαν, καὶ τὰς φροντίδας τῆς οἰκίας, αἱ ὁποῖαι ταῖς φαίνονται ὡς ἔργα οἰκιακῆς θρησκείας.

Αἱ διαφοραὶ οὗται τῶν χαρακτῆρων προέρχονται βεβλῶς ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τῶν νόμων καὶ τῶν ἔξεων· τοῦτο δὲ ἀπεδείχθη ἐπὶ Βονοπάρτου, ὅστις μετέβαλε πολὺ διὰ μιᾶς τὰ ἦθη ἀνοίξας τῆς αὐλῆς τὰς θύρας εἰς τὰς καλὰς καὶ ἐντιμους οἰκογενείας τῆς Νεαπολεως καὶ τῶν Μεδιολάνων. Ἀλλ' ἡ ὑπόλοιπος Ἰταλία, ἢ Βενετία, ἢ Ῥώμη, ἢ Φλωρεντία διαμένει εἰς τὰς ἀπερηχαιώμενας ἰδέας. Ἐκεῖ τῶν ἄνδρων αἱ σχέσεις ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καθορίζονται κατὰ τρόπον σκανδαλίζοντα τὴν κοσμιότητα τῆς Ἀγγλίδος καὶ Ἀμερικανίδος. Ὑπάρχει πανθῆμως γνωστὸν πῶτα παραβίασις γίνονται τῶν γαμικῶν χρεῶν, ὅτι ἡ Κ. Ἐλεονώρα π. χ. γειννιάζεται ὑπὸ τοῦ κόμητος Δ., ὅστις διεῖρήθη πρὸ δευτέρου παλαιῶν σχέσιν. Οὐδέποτε τοιαῦτα παθῆ διασύρονται, ἀλλ' ἀρ' οὐ διαρκεσῶσιν ἐπὶ τινος χρόνου, ἀποθηνησκουσι φυσικὸν θάνατον.

Ἰδοὺ ὁ καρπὸς τῆς ἐπιτολῆς τῶν μοναστηρίων, τῆς παιδαγωγίας τῶν γυναικῶν καὶ τῆς πολιτικῆς μηδαιμότητος τῶν ἀνδρῶν.

Ὅπου ὁμως τὸ ἀνδρικὸν πνεῦμα ἀναγκάζεται νὰ ἀναπτυχθῆ, νικᾷ πολλὰ ἐμπόδια, δημιουργεῖ χιλιῶς

τρόπους, ὅπου ἡ φρόνησις, ἡ ἀνδρεία, ἡ οἰκονομία καὶ καρτερία ἀγοράζουσι πολυδαπάνως τὸ ὄνομα πολίτης· ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ δραστηριότης, ἢ περὶ τὰς ὑποθέσεις σπουδῆ, ἢ φιλοκέρβεια κτλ. ἀναγκάως ἡ γυνὴ καταβαίνει εἰς τὴν δευτέραν τάξιν. Τί χρησιμεύει εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἢ Γερμανικὴν ἐξέψιν, ἢ Γαλλικὴν ζωηρότητα, τὸ Ἰταλικὸν πάθος; Ἡθελον ὑπάρχει νόσοι ψυχικαὶ καὶ σωματικαί. Καὶ ἐκεῖ ἐπικρατεῖ ἡ οἰκιακὴ φροντις, οὐχὶ ὁμως καθὼς εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπου ἡ χρῆσις τοῦ καιροῦ ἐνθυμίζει τὴν ἀκριβείαν τῶν λογαριθμῶν. Ἡ πλουσία Ἀμερικανὶς ἐγείρεται εἰς ὠρισμένην ὥραν καὶ προσεχεται, διευθετεῖ τὰ τῆς οἰκίας, ἀρθιάζει πολὺ, ἐργάζεται ἐργόχειρον γυναικεῖον, ἐπισκέπτεται τὰς ἀποθήκας δι' ἀργίαν, καὶ ἐπιστρέψασα καθ' ὠρισμένην ἀκριβῶς ὥραν εἰς τὴν οἰκίαν διτάττει νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ δεῖπνον, καὶ τοῦτο ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ καθ' ἡμέραν ἀπαρράλλετως. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ περιμείνωμεν ἀπὸ τοιαῦτα τιμῆς μὲν καὶ εὐθεβείας, ἀλλὰ ψυχρὰς καὶ νεναρκωμένας γυναίκας πολλὴν εὐημερίαν καὶ νὰ ἐμπιστευώμεθα εἰς αὐτὰς ἀναλόγως· ἀλλ' ὀλίγην συμπύθειαν καὶ ἀληθῆ εὐδαιμονίαν πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἡ ἀνατροφὴ τῶν γυναικῶν συνίσταται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀγίας γραφῆς, εἰς τὰ ἀσματα τῆς Ῥωσίνης, εἰς τὴν χρονολογίαν καὶ ἱστορίαν, εἰς τὸ κέντημα, τὸ ὁποῖον μόλις διδίδει τὸν ἐπιούσιον ἄρτον. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν διδάσκονται αἱ γυναῖκες πρῶτως νὰ βασανίζωσι τὸ κύμβαλον, νὰ ψάλλωσιν ὧδα· τινὰς λιγυρὰς ἀνευ χαρακτῆρος ὁμως καὶ νὰ ἀκολουθῶσι τὰς ὁδηγίας τῆς μητρός. Εἰς τὴν Γερμανίαν, ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία ὑπερβαίνει τὰ ὄρα τοῦ μετρίου καὶ φέρει σπουδαία ἀποτελέσματα. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἡ κίνησις τῆς ψυχῆς τῶν γυναικῶν ὑπάρχει ἔλωσι μηχανικῆ.

Παντοῦ ἄρα ἡ κατάστασις τῶν γυναικῶν ἀπαιτεῖ μεταρρυθμίσειν μεγάλην. Αἱ σοφαὶ γυναῖκες τῆς Ἀγγλίας ἀπέχουσι τὸσον τοῦ τύπου τῆς καλῆς γυναίκος, ὅταν αἱ ἀμαθεῖς Ἰταλίδες, αἱ ὁποῖαι ἀγονται καὶ φέρονται ὑπὸ τῶν αὐτομάτων ὀρέξεων. Ἐν γένει δὲ εἰς τὴν Γαλλίαν, καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, αἱ γυναῖκες κατατρίβουσι ἐξ ἔτη διὰ νὰ μάθωσιν ὅτι θέλουσι λησμονῆσαι ἅμα νομρευθῶσι. Διότι τίς μετὰ ταῦτα ἐκ τῶν γυναικῶν τῆς μέσης τάξεως θέλει φροντίσει νὰ κρούσῃ τὴν κινύραν, ἢ νὰ ζωγραφῆ; Ἀλλὰ τί ἀκούομεν εἰς τὰς συναναστροφὰς εἰμὴ ἡμιμαθεῖς καλλιτεχνηρίας, τῶν ὁποίων τὸ πλεονεκτημα τόσω ὀλίγότερον ὑποφέρονται, ὅσω τὸ ἐπεμελήθησαν διὰ νὰ ἀποκτήσωσι ἄδρα.

Εἰς τὸν Γερμανικὸν βίον αἱ ἠλικιωμέναι γυναῖκες δὲν δυστυχοῦσι καθὼς ἀλλαγῆ τῆς Εὐρώπης· ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν ἀρ' οὐ φθάσωσι τὸ 40 ἔτος παύουσι νὰ ἔχωσι πλέον βάρος εἰς τὴν πλάστιγγα τῆς κοινωνίας, οὔτε ταῖς ὑπολείπεται ἄλλο εἰμὴ βελτιουργία καὶ ὑπόκρισις· διότι αἱ γηράσκουσαι παρηγοροῦνται γινόμεναι αὐστηραὶ περὶ σφαλμάτων, τὰ ὅποια δὲν δύναται πλέον νὰ πράξωσιν. Εἰς τὴν Γερμανίαν ὁμως, ὅπου ἐπικρατοῦσιν αἱ ἡδοναί, τὰ καθή-

κονια καὶ αἱ ἰδέαι τῆς οἰκονομίας εὐρίσκουσι πάντῃ τὴν θέσιν τῆς ἡ γυνῆ.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν μόνον ὁ ἔρωσι καὶ ὁ γάμος ἐννοήθησαν τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ φέρωσι τὴν πλείστην εὐημερίαν· ἀλλ' εἰς μὲν τὰς Ὀμοσπονδίας ἐπαρχίας ἡ εὐημερία αὕτη ὑπάρχει μονότονος· ἐπειδὴ αἱ γυναῖκες περιωρισμένα εἰς τὴν οἰκογενεῖαν ἀποβάλλουσι πᾶσαν ἰδανικὴν ἔξιν· τὸναντίον ὁ ἔρωσι τῶν τεχνῶν, καὶ θρησκευτικῆς τις εὐλάβεια δίδουσι εἰς τὰς Γερμανίδας ἄλλον χαρακτῆρα· περιτοιοχούμεναι δὲ ὑπὸ τέκνων καὶ θεωροῦσαι πᾶσαν ἐρωτοληψίαν ἀθεμιτον οὐχὶ μόνον ὡς σκάνδαλον, ἀλλὰ καὶ κακοζήλιαν, λατρεύουσαι δὲ πάντῃ τὸν οὐζυγον εὐρίσκουσι τρόπον νὰ ἀσπέρωσι πολλακίς τὸν Κάντιον καὶ Κλοπσιόν εἰς τὰς συζυγικὰς συνομιλίας των.

(Ladie's magazine)

ΗΦΑΙΣΤΕΙΑ ΒΟΡΒΟΡΟΦΟΡΑ

Αἱ ὀπόμενοι ἐκρήξεις δὲν ἐκπέμπουσι πᾶντο εἰς τὴν ἐπιφανείαν τῆς σφαίρας ὕλας τετηκυίας, ἐκαστα καὶ εἰς διαφορα μέρη, δὲν ἐξερεύγουσιν, ἢ βόρβορον καὶ μηδαμῶς λάθαν. Ἐξέρχονται λοιπὸν ἐκ τῶν ἐγκατῶν τῆς γῆς ὄγκοι βόρβορῶδεις ἰκανοὶ νὰ σχηματίσωσιν ὄρη ὀλόκληρα. Τὸ μοναδικὸν τοῦτο φαινόμενον συμβαίνει ἐκ τῶν ὑδάτων, ἀτινα ἰσχυρῶς συντεθλιμμένα ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς, ἐκφεύγουσι συμπαρασύροντα μεθ' ἐσπῶν τὰ λειψάνα τῶν συντετριμμένων βράχων. Τὰ λειψάνα λοιπὸν ταῦτα συμμιγνόμενα μετὰ τῶν ὑδάτων, καθίστανται οἱ ὑπερμεγεθεῖς ἐκεῖνοι βόρβορῶδεις ὄγκοι, οὗς ἡ γῆ ἐξερεύεται παραυτα ἐπὶ τῶν πεδιάδων.

Ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἐκρήξεων τοῦ εἰδους τούτου εἶναι καὶ ἡ συμβατα κατὰ τὸ 1797 πλησίον τοῦ Quito. Ἡ ἐκπεροσφρότητις ἤρχισε διὰ κυματώδους σεισμοῦ τῆς γῆς ἐπὶ 170 λεύγας, ἐκ μεσημβρίας πρὸς βόρβρον, καὶ 140 ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κινήθητος τόπου, εἰς διάμετρον σχεδὸν 30 λευγῶν, οὐδεμία οἰκία ἐμεινεν ὀρθία, πολλὰ χωρία, ἐκτισμένα εἰς τὰς κοιλάδας, ἐμειναν κατατεθλαμμένα εἰς τὸν βόρβορον τὸν κατελθόντα ἐκ τῆς κορυφῆς τῶν ὀρέων. Τέλος εἰς τὴν ὑπόρειον τοῦ φρασιεῖου τῆς Τουγκουράγκας ἡ γῆ ἐβράγη καὶ εἰς πολλὰ μέρη ἠνόχηθη, καὶ χεῖμορροὶ βόρβορου ἐχύθησαν ἐκ τούτων. Οἱ χεῖμορροὶ τοῦ βόρβορῶδους ὕδατος (καὶ τοῦτο δὲν θὰ τὸ ἐπιστεῦμεν, ἀν τὸ φαινόμενον δυστυχῶς δὲν ἀφινεν ἰχνη πασιφανέστατα) ἐψώθησαν εἰς τὰς πεδιάδας μέχρις 600 ποδῶν. ὁ δὲ ἐκ τῶν ἐναπολειφθεῖς βόρβορος, ἐμποδίζων τὴν ῥοτῆν τοῦ ποταμοῦ, ἐγέννησε τὰς λίμνας.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν βορβορωδῶν ἐκρή-
ξεων τῶν μεγαλύτερων· ἀλλ' ἡ δύναμις τῶν ἐκρήξεων
εἶναι πολλακίς καὶ μετριωτάτη καὶ τότε δύναται νὰ
σχηθῆται πρὸς θερμὰς πηγὰς ἐναπολείπουσας βορβορον
κλήσιον τοῦ ἀνοίγματος τῶν. Ἡ λάβα αὕτη, ἐπι-
σπασθευμένη ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὡς ἡ ὑπὸ τοῦ ἀσπάλ-
λακος ἀναρδικομένη γῆ, θέλει παράξει ὄρη μᾶλλον
ἢ ἤτιον ὑψηλά. Βορβορωδὴ λείψανα τοιοῦτου εἶδους ὑ-
πάρχουσι παμπληθῆ εἰς τὴν Κριμαίαν, καὶ διδούσιν εἰς
διαφόρους ἐπαρχίας τῆς χώρας ταύτης, ἧτις ἐστὶν
ἡμερῶν τῆς Κιρκασίας, ὅλων ἰδίαν φυσιογνωμίαν. Γαλ-
λως τις ὁδοιπόρος, ὁ Κ. Βερνήλιος, ἐσχάτως τὰ ἐπε-
σκέφθη, καὶ ἔκαμεν ἐπιστημονικὴν τοῦτον περιγραφὴν
κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ εἰπωμεν καὶ ἡμεῖς τινά.

Ἡ σχεδὸν νῆσος Ταμάρα καὶ τὸ ἀνατολικὸν μέρος
τῆς Κριμαίας πλησίον τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας πρω-
τεύουσος τοῦ βασιλείου τοῦ Βασπόρου, παρὶστῆρι μέ-
γιστον ἀριθμὸν λόφων, οἵτινες προφανέστατα εἶναι ἀρ-
χαῖα βορβοροπόρα ἡραίστεια. Οἱ λόφοι οὗτοι εἶναι
πολλακίς συνωδευμένοι με' ὕδωρ βορβοροειδὲς καὶ με'
θειώδεις πηγὰς, αἵτινες εἶναι εἶδος ἀσφάλτου. Τὸ δὲ
ὕψος τῶν ἰσοδυναμῆ με' 100 ἕως 300 πόδας ἄνω τῆς
ἐπιφανείας τῆς πεδιάδος· ὕψος ὅμοιον με' τὸ τοῦ λό-
φου τῆς Μοντμάρτης. Τὸ σχῆμα τινῶν εἶναι κωνο-
ειδὲς, ἄλλων ἐπιμηκεῖς, καὶ ἕτεροι τέλος εἶναι ἐκτε-
θειμένοι ἐπὶ λόφων τῆς αὐτῆς φύσεως, ἀλλ' ἀρχαιο-
τέρων. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς συχνάκις ἀπαντῶνται κρα-
τῆρες, ἀλλ' ὅλως διάφοροι τῶν περιφῆμων τῆς Αἴτης
καὶ τοῦ Βεσουβίου· οἱ κρατῆρες οὗτοι ἁπλῶς εἰσὶν
ὄψαι γοκνοειδεῖς, δακτύλων τινῶν τῆς διαμέτρου,
δι' ὧν ἐκρέει βορβορωδὲς ὕδωρ. Αἱ ἀσφαλτώδεις πη-
γαὶ κεῖνται συνήθως ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ λόφου.
Μεταξὺ τῶν λόφων, ὡς ἐπεσκέφθη λεπτομερῶς ὁ Κ.
Βερνήλιος, ὑπῆρχεν εἰς, ἐνῶ ἡ ἀσφαλτος ἦτο τόσον
ἄφθονος, ὥστε ἤντλουν αὐτὴν διὰ κάδων, εἰς πλείονα
τῶν τεσσαράκοντα πηγῶν. Τοιοῦτα εἶναι τὰ μο-
ναδικὰ ταῦτα ἡραίστεια καθ' ὃν καιρὸν ὑπνώττουσιν·
εἶναι τὸ Βεζούδιον εἰς τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας του, εἶπεν
εἰς τῶν περιηγητῶν μας· τὸ Βεζούδιον ὅτε ἐπέτρεπεν
εἰς τὰς κυρίας νὰ προγεύωνται ἐντὸς τοῦ κρατῆρος του.

Ἰδοὺ δὲ καὶ περιγραφὴ ἐκρήξεως ὑπὸ ἀξιωματικοῦ
τινος Πολωνοῦ σταθμεύοντος ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς
Φαναγορίας, ἐν ἣ ἐγένετο μάρτυς. Ἡ ἐκρήξις, διη-
γεῖται, ἤρχισεν εἰς τὰς δύο ὥρας μετὰ μεσημβρίαν,
καὶ διήρκεσε μέχρι τῶν ὀκτώ. Τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς
ἐκρήξεως ὑπόγειοι ὄψαι ὅμοιοι με' ἐκπυρσοκροτήσεις
κανονίων, χωρὶς νὰ συνοδεύωνται ὅμως ὑπ' οὐδενὸς
ἄλλου φαινομένου, ἔκαμον τὴν φρουρὰν τῆς Φαναγο-
ρίας νὰ πιστεύσῃ ὅτι τὸ φρούριον τῆς Ἀνάπας προσε-
βλήθη ὑπὸ τῶν Κιρκασίων. Μετὰ δύο ὥρας ἡ ἐκρήξις
ἤρχισεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Καμένου, καὶ ὁ
ἀξιωματικὸς, ὅστις εἶχε παρατηρήσει τὰς λεπτομε-
ρείας ταύτας, ἐπλησίασε τὸ ὄρος ὡς τὸ θεωρῆσαι ἐκ
τοῦ πλησίον· καὶ τῶνόντι ἤδυνήθη νὰ τοποθετηθῆ ἄνευ
τινὸς ἀποπήματος ἐξήματα τινά μακράν. Ἡ γῆ ἐλα-
φρῶς ἐκλονεῖτο, καὶ ἐκ τοῦ κέντρου τοῦ κρατῆρος
ὑψοῦντο ὡς τριάκοντα πόδας ὑψηλὰ ὕλα ὑγρᾶς γῆς,
διαφόρου μορφῆς συνοδευόμεναι ἀπὸ ἀτμίδα ὀσμῆς

θειώδους καὶ ἀσφαλτώδους. Κατὰ χρονικὰ δὲ δια-
στήματα ἀνέπιπε καὶ ἀκτίνος φλογός, ἀλλ' ἡ ἐκ-
τασις τούτων ἦτον ὀλιγίστη καὶ ὀλιγαρκής.

ΠΕΡΙ ΣΠΗΛΑΙΩΝ.

Εἰς διαφόρους τοποθεσίας, τὸ ἔνδον τῆς γῆς φαί-
νεται ἐκτεθειμένον αὐθόρμητον εἰς τὴν περιέργειαν τοῦ
ἀνθρώπου· ὄψαι, ποτὲ μὲν εὐρεῖται καὶ μεγαλοπρεπεῖς,
ποτὲ δὲ στενωποὶ καὶ ἀνώμαλοι, ἐκπωματίζονται
τρόπον τινα ἐν ταῖς πεδιάσι, ἐν αἷς εἰσερχόμενος τις,
ἀποπλανᾶται εἰς μακρυνούς καὶ σκοτεινοὺς διαδρό-
μους. Ποῖται λοιπὸν εἰσὶν αἱ λεπτομέρειαι τῆς τοι-
αύτης ἀρχιτεκτονικῆς; Ποτὲ μὲν τὸ δάπεδον τοῦ
σπηλαίου μένει ὀριζόντιον καὶ εἰσδύει εἰς τὰ θεμέ-
λια τῶν ὄρεων· ποτὲ δὲ χάνεται εἰς τὰ βράθη ὡς εἰ-
σοδὸς τις πρὸς τὸν ὑπόγειον κόσμον ἄγουσα, καὶ ἄλ-
λοτε διακόπτεται ἀποτόμως ἀπὸ ἄβυσσον κεκρυμ-
μένην ἐν τῷ ζόφῳ εἰς τὸ βῆθος τῆς ὁποίας ἀκούουσι
φρικιῶντες ἀνηχοῦντα, ἢ ὕδατα θορυβωδῶς κατα-
κρημιζόμενα, ἢ λίθους ὑπὸ τούτων ἀποσπωμένους,
καὶ οἵτινες, πρὶν προσκολληθῶσι εἰς τι, ἀνηχοῦσι
ἀναπηδῶντες πολὺν χρόνον ἀπὸ βράχον εἰς βράχον. Ἀλ-
λαχοῦ ὁ διαδρόμος εὐρύνεται, καὶ σὰς ὁδηγεῖ εἰς ἀ-
πέραντον αἶθουσαν, ἐστεμμένην ὑπὸ θόλου ὕψιστου,
τὸ φῶς τῶν πυρτῶν μόλις φωτίζον τὴν κορυφὴν τοῦ
ἂν δὲ ζητήσῃ ἐξοδὸν τινα ὅπως ἐξακολογήσῃ τὴν
ὁδὸν τῶν, δὲν εὐρίσκουσι, ἢ, ἂν ὑπάρχῃ καὶ τις, μέ-
νει κεκρυμμένη εἰς ὑψηλὰ μέρη καὶ σκοτεινὰ τοῦ θό-
λου ἢ ἀκόμη τελευτῶσι εὐρίσκοντες ἀνωμάλους τινὰς
ἐλιγμούς, τοῦτο δ' ἐστὶ στενὸν τι σχῆμα γῆς ἢ στοᾶ
τόσον χθαμαλή· ὥστε, ἔρπων μόνον εἰσχωρεῖ τις εἰς
ταύτην. Ἔρπουσι λοιπὸν, καὶ, μετὰ τινά καιρὸν, ἀ-
ρικνοῦνται εἰς δευτέραν αἶθουσαν ἐπὶ εὐρύτεραν καὶ
μεγαλοπρεπεστέραν τῆς πρώτης. Ἐκπλήττεται τις
πραγματικῶς βλέπων τὴν διαδοχὴν ταύτην τῶν αἶ-
θουσῶν τῶν μᾶλλον ἢ ἤτιον εὐρυχωρῶν καὶ τῶν δια-
δρομῶν τῶν ὁδηγούντων ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο
μέρος. Ἐνίοτε ἐκ τῆς αὐτῆς αἰθούσης ἀναχωροῦσι
πλείστοι διαδρόμοι, εἰς παντοειδεῖς οἱ ἴδιοι διαίρου-
μενοι κλάδους, ἕκαστος τῶν ὁποίων εἶναι κανονικὴ
σειρὰ αἰθουσῶν, καὶ διασταυρούμενοι ὡς εἰς λαβύριν-
θον εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει τις νὰ λάβῃ πλείστας προ-
φυλάξεις μὴ ἀποπλανηθῆ. Τὸν περισσότερον καιρὸν
καταχθόνιον ζόφος βασιλεύει παντοῦ, ἐν τούτοις ὑ-
πάρχουσι σπήλαια ἐνθα λαμπρὸν φῶς ὡς ἀστὴρ ἐν
ἐσκότει ἀναφαίνεται ἐν τῇ κορυφῇ θόλου τὸν ὁποῖον τὸ
φῶς τῶν δάδων ἀδυνατεῖ νὰ προσβάλλῃ· ὁ ἀστὴρ δ'
οὗτος εἶναι ἀνοιγμα, τὸ ὁποῖον, διαπερὸν τὴν παχύτη-
τα τῶν ἄνω στρωμάτων λαμβάνει φῶς ἀπὸ τὴν πε-
διάδα. Εἰς ἕτερα, ἀφοῦ ὁδοιπορήσει τις πολὺν χρό-
νον ὑπὸ τὴν γῆν, ὑψοῦται ἀνεπαισθήτως καὶ εὐρίσκε-
ται πάραυτα ἐν τῷ μέσῳ πεδιάδος ἢ δάσους, πολὺν
μακρὸν ἀπέχοντος τοῦ σημείου τῆς εἰσόδου τῆς ζο-
φῆς. Καὶ ἐδῶ μὲν βαθεῖα σιγὴ ἐπικρατεῖ· ἐκεῖ δὲ
σιγὴ ἦν ἡ ἐλαχίστη μηχανικὴ κραυγὴ ταραττεῖ, ἐκ
τοῦ βῆθους τῆς ὁποίας αἱ ἡχῶ φύρδῃ ἐφορμῶσι νὰ
ἀποκριθῶσιν εἰς τὴν φωνήν, σιγὴ εἰς τὰ βῆθη τῆς ἄ-

ποίας ἡ ἀνθρώπινος φωνὴ ἀντηχεῖ ὡς κεραυνός. Μα-
κρύτερα, ἀκούεται ὁ θόρυβος τῶν ὑδατῶν πιπτόντων
σταλαγματιδῶν εἰς ὀχετοὺς ἀοράτους, δι' ὧν ἐλαφρῶς
ρέουσι, ὡς διηγεῖς ῥύχκες, εἰς κοίτην ἐκ χαλίκων,
ἢ κατακρημιζονται με' συγκεχυμένην βροχὴν, ὡς οἱ
χειμαροὶ τῶν ὄρεων, ἢ πίπτουσι καθέτως εἰς δεξιά
μενῆν, ὡς θορυβώδης καταβράκτης. Ἐπιταῦθα τὰ ὕδατα
μένουσι κεκρυμμένῳ εἰς ὑπογείους διώρυγας ἐνθα ἀ-
κρύνονται ἀνηχοῦντα χωρὶς ὄψεως νὰ δύνανται τις νὰ
τὰ προσεγγίσῃ· περὶ αἷς χύνονται εἰς θάλαμον τινα δὴ
διαβρέχουσι· καὶ τότε διόκληρον ζῶντα χειμαρρῶν
πρέπει νὰ διέλθῃ τις ἐν τῷ μέσῳ τρομερωτάτου σκό-
τους· ἢ σχηματίζουσι λίμνην σκοτεινὴν καὶ ἤνυχον δια-
κόπτουσαν πάραυτα τὴν ὁδὸν, καὶ ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῆς
ὁποίας σκάφος τι οἶ· περιμένει ἕτομον νὰ διασχίσῃ
τὰ σκότη, ὡς ἂν ἦτο ἐπιπερορτισμένον νὰ σὰς μεταφέρῃ
εἰς τὰ βασίλεια τοῦ ἄβου, τὰ ὁποία ἡ Ἑλληνικὴ φαν-
τασία διχομῶν τῶν νεκρῶν κατέστησε.

Τὰ σπήλαια ἐκ τῶν παναρχαιωτάτων χρόνων προ-
σέβαλλον τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα. Ποῖος τῶνόντι εἶναι ὁ
σκοπὸς τῶν μυστηριωδῶν τούτων διαδρομῶν; ποία
χεῖρ τοὺς ἐπλάσε; Οἱ Ἕλληνες τὰ θεώρουσαν ὡς προ-
πύλαια τοῦ ἄβου· ἕτεροι ὡς ἀνάκτορα τῶν νεκρῶν
καὶ εἰς πολλὰ εἰσέτι χωρία, ὡς τόπον συνεντεύξεως
τῶν μεγιστῶν καὶ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων τῆς
γῆς.

Ἄλλ' ἡ ἐπιστήμη, σπουδάζουσα ἐκ τοῦ πλησίον
ταῦτα ἀπεδίωξεν ἐκ τούτων πᾶν τὸ θυμαίσιον· ἢ
διὰ νὰ εἰπωμεν καλλίτερα πᾶν τὸ ψευδὲς θυμαίσιον
ὅπερ μόνον ἐπὶ τοῦ ψεύδους ἐπαναπαύεται· διότι κα-
ταφανῆ ποιοῦσα τὴν ἀληθῆ καταγωγὴν τῶν, τοῖς ἔδωκε
τὸν δίκαιον χαρακτήρα τοῦ θαυμασίου ὅστις ἀνέκει
εἰς τὰς παραγωγὰς τῆς φύσεως. Διὰ νὰ καταλάβῃ
τις τὴν θεωρίαν τῶν σπηλαίων τῶν μᾶλλον συμπε-
πλεγμένων, ἀρκεῖ νὰ ἐνηοῖσῃ ὅτι ὑπάρχουσιν ὑπόγειοι
ποταμοί, ὡς ὑπάρχουσι καὶ ἐπιγεῖαι, καὶ ὅτι τὰ
σπήλαια ταῦτα εἶναι αἱ κοίται τῶν τούτων ποταμῶν.
Ἡ κυρία διαφορὰ τῶν ὑπογείων τούτων κοιτῶν καὶ
τῶν ἐπιγείων προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι αἱ πρώται εἶ-
ναι διπλαί, οὗσαι ἀναρχαίως κιχαλυμέναι ὑπὸ θόλου
ὄντινα δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς κοίτην ἀνωτέραν,
ἐπανεστραμμένον ἐπὶ κατωτέρας κοίτης, καὶ ἀκολου-
θοῦντα ἀκριβῶς τὰς ἀπάτας σφαν ἡσεις του. Τώρα,
ἂν ἀποκαλύψωμεν διὰ τῆς φαντασίας τοῦ σπη-
λαίου μας τὸν θόλον τὸν ἔχοντα ἀβεβαιον τὸ ὕψος,
καὶ ἂς εἰσάξωμεν τὸ πᾶν εἰς τὰ ἔνδον τῆς γῆς, θέ-
λωμεν ἔχει ἐν σπήλαιον· ἂν δὲ ξηράνωμεν ἔπειτα τὰ
ὕδατα τοῦ ποταμοῦ, δίδοντες εἰς αὐτὰ ἑτέραν βροχὴν,
ἢ κοίτη αὕτη θέλει μᾶς παρασταθῆ ὡς ἀπέραντος ὑ-
πόνομος ἐντὸς τῆς ὁποίας θὰ δυνηθῶμεν νὰ εἰσχω-
ρήσωμεν κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς περιεργίας μας. Ὅτε
μὲν ἡ κοίτη αὕτη θέλει διακλαδοῦσθαι, ὡς ὁ ποταμὸς
ὅστις ἐνίοτε διαίεται εἰς πολλοὺς κλάδους κατὰ τὰ
μέρη τῶν συμβολῶν του. Ὅτε δὲ θέλει ἔχει ἐκτε-
ταμέναις αἰθούσας, καὶ ἄλλοτε στενώματα, ὡς ὁ πο-
ταμὸς ὅστις ποτὲ μὲν χύνεται εἰς λίμνην τινα ποτὲ
δὲ ἐκφεύγει διὰ λεπτῶν διωρύγων· ἄλλοτε πάλιν θὰ ἔ-
χῃ ἀβύσσους, ὡς ἐν τῇ βροχῇ τοῦ ποταμοῦ, εἰς ὅτους

τόπου; τὰ ὕδατα πίπτουσι ἐν εἰδει καταβράκτου· τὸ
ἔδαφος δὲ τοῦ σπηλαίου θέλουσι ἰδεῖ ὅτε μὲν νὰ βα-
θύνηται, ὅτε δὲ νὰ πλησιασῇ τὴν ἐπιφάνειαν. Παρα-
τηρήσωμεν ἐν τούτοις· ὅτι αἱ κοίται τῶν ὑπογείων
ποταμῶν γενικῶς εἶναι πολὺ πλεον ἀνωμαλότεραι τῶν
ἐπιγείων. Τοῦτο δ' ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν
γαιῶν ἐν αἷς τὰ δύο εἶδη τῶν κοιτῶν εἶναι ἀνωρυ-
γμένα. Τὰ ὑπόγεια ὕδατα προσπαθοῦντα νὰ ἀνοίξω-
σι διόδον τινα, ἐρωῶσι κατὰ πρῶτον ἐπὶ τῆς πρώ-
της βραχέος ἢν θὰ ἀπαντήσωσιν ἐντὸς τοῦ βράχου·
ἀλλὰ, ὀλίγον καὶ ὀλίγον ἐπὶ τῆς ἐξόδου, ὁ λίθος φθει-
ρεται, ἢ βραχὴς εὐρύνεται, καθίσταται ἀλυθῆς διώρυξ,
καὶ τέλος σπήλαιον, καὶ εἰς ὅτους ὀχετοὺς ὁ λίθος ἦτο
μαλακός, τὸ σπήλαιον γίνεται εὐρὺ· εἰς ὅσους δὲ
σκληρὸς καὶ τὸ σπήλαιον στενόν, καὶ πολλακίς ἀπλή
βραχέας. Ἄλλ' ὅμως πρέπει νὰ εἰπωμεν ὅτι τὰ ὑπό-
γεια ὕδατα εἶναι τὰ μᾶλλον ὑποκείμενα εἰς ἀλλοιω-
σεις· ἀρκεῖ νὰ συμπέσῃ νὰ συναπαντήσῃ καθ' ὁδὸν
βραχάδα κατάβαινον καθέτως εἰς τὴν βαθύτητα τῆς
γῆς παρ' ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἠκολούθουσι, ὅπως ἐγκα-
ταλείψῃ πάραυτα τὴν τελευταίαν ταύτην, εἴτε ἐξ ὀ-
λοκλήρου, εἴτε ἐν μέρει, καὶ νὰ ἐπιπέσωσιν ἐπὶ τῆς
νέας ὁδοῦ. Ὡσαύτως ὑπάρχει μέγας ἀριθμὸς σπη-
λαίων, ὅλων διόλον ἐξηραμένων ἢ καὶ βριθόντων ὕδα-
τος, εἰς τὰ ὁποία δύνανται τις νὰ εἰσχωρήσῃ ἀπονητί.
Ἐπάρχουσιν ἕτερα προτέρι τρόπον τινα ἀγύμναστα,
ἅτινα εἰσὶ βεβουλισμένα μέχρι τοῦ θόλου εἰς τὸ ὕ-
δωρ, τὸ ὁποῖον διωχετεύουσι, καὶ εἰς τὰ ὁποία εἶναι
ἀδυνατον νὰ εἰσέλθῃ τις. Τοιοῦτα εἰσὶν αἱ πηγαὶ πολ-
λῶν ποταμῶν αἱ πρὸ πολλοῦ ἐξακουσται, αἵτινες ἅμα
ἐξέλθουσιν ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς δύνανται νὰ δε-
χθῶσι πλοῖν.

Τὸ σπήλαιον ὅπερ ἐπιγραφῆσθαι εἰς τὸ παρὸν
ἀθροον εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ διδακτικοτέρων
ἐξ ὅσων δύνανται τις νὰ φέρῃ ὡς παραδειγμα. Ἄνοι-
κτὸν πρὸς τὸ κατώτερον μέρος ἐπὶ μίαις δεξιαμενῆς
ἧτις, πιθανῶς, ἐσχημάτιζεν ἄλλοτε λίμνην ἀβεβαίον
ἐκτάσεως, τὰ ὕδατα τῆς ὁποίας ἐχύθησαν κατὰ μι-
κρὸν διὰ τοῦ σχίσματος τούτου, ὅπερ ταῦτα ἠύξη-
σαν, καὶ τὴν σήμερον δὲν μένει πλέον ἐκ τῆς ἀρχαίας
ταύτης καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἢ μικρότατος
ποταμὸς διασχίζων τὰ χθαμαλὰ τῆς πεδιάδος μέρη,
καὶ ἀπέργεται, τὴν ὁδὸν τῶν ἀρχαίων ὑδάτων ἀκο-
λουθῶν, νὰ βροθῇ εἰς τὸ σπήλαιον, οὗτινος μέρος μό-
νον κατέχει, καὶ εἰς τὰ ἔνδον τοῦ ὁποίου ἀφίει εὐρεῖαν
καὶ εὐχερῆ διόδον διὰ τὸν περιεργόν. Εἰς διάφορον ἀ-
πόστασιν ἐκ τῆς εἰσόδου, τὸ σπήλαιον διακλαδοῦται
εἰς διαύλους τόσον στενοὺς ὥστε ἀδυνατεῖ τις πρὸς τὰ
πρῶτω νὰ εἰσχωρήσῃ· μόνον τὰ ὕδατα καὶ τὰ ἄγρια
θηρία δύνανται νὰ ἐξηκολούθησιν ἀφῶδες τὴν ὁδὸν
τοῦτο, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Σπήλαιον τοῦ Ἀδελ-
σβέργου, κεῖται ἐν τῇ Καρινθίᾳ. Ἐντὸς τῶν ὑδάτων
τοῦ εὐρίσκονται τὰ μοναδικὰ ἐκεῖνα ζώα τὰ ὑπο-
δεικνύμενα ὑπὸ τῶν φυσιοδιῶν διὰ τοῦ ὀνόματος
πρωτεῖς.

Τὰ σπήλαια δὲν ὀρεῖλουσι τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν φή-
μην εἰς τὴν γενικὴν μόνον τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν

αναλογίαν· τὴν δρεῖλουσι ὡσαύτως κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸν ἀλλόκοτον ἀλλ' ἀξιοσημείωτον κόσμον δι' οὗ τὸ ἔνδον εἶναι ἐπιτολιμνίον. Οὐδὲν μαγευτικώτερον τῶν περιγραφῶν τῶν σπηλαίων ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τῶν ἐπισκευθέντων αὐτά. Ἡ μεγαλοπρέπεια τῶν παλατιῶν τῶν ἐκτισμένων ἐν τοῖς νέροις ὑπὸ τῆς ἀνατολικῆς φαντασίας, θὰ ἦτο ἀναξία, μεταφερομένη εἰς τὰς ἐμφαντικὰς διηγήσεις τῶν ἔδοιπόρων, νὰ παραβληθῆ μετὰ τὰς καταχθονίους ταύτας κατοικίας· ἐν αἷς κατέβησαν. Πανταχόθεν δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμόσῃται τὰς τετριμμένας φράσεις ὅτι δηλ. εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος εὐρίσκονται μεγαλοπρεπεῖς ἀλαβάστρινοι κίονες ὅτε μὲν μεμονωμένοι, ὅτε δὲ οἱ ἡμίσεις ἐν τῷ τοίχῳ προσκεκολλημένοι, καὶ ἄλλοτε καταπεφορτισμένοι ἀπὸ ἀκατανόητον πλοῦτον· ἐδῶ μὲν θωμοὶ, ἐκεῖ δὲ ὀβελίσκοι, καὶ παρέχει περιεργοὶ παρωτίδες μυρία φῶτα ἀναδίδουσαι εἰς τὴν λάμπην τῶν δάκτων καὶ πάλιν ἐγλυφὰ μὲν εἰς ἅπαντας τοὺς θόλους, κορωνίδες δὲ εἰς ἅπαντας τοὺς τοίχους, καὶ ἀνάγλυφα παντοειδῆ εἰς πάντας τοὺς τόπους καὶ εἰς αὐτὸ τὸ δάπεδον· δὲν ἐγκαταλείπουσι δὲ μίαν αἰθουσαν πεπλουτισμένην μετὰ τοὺς πολυτιμότερους ὠρητισμοὺς τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἣ δὲ νὰ εἰσέλθῃσι εἰς αἶθουσαν ἐπιπλουσιωτέραν.

Μετὰ μέγαν δὲ ἐπὶ τέλους κόπον ἐξέρχονται εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, διατρέξαντες τόσα θαυμάσια συγκρίνοντες δὲ ἐπειτα ταῦτα μετὰ τὰς ὑπογίους ὠρητιστάς βλέπειν ὅτι ἐκεῖναι ὦν τὸ ἐξωτερικὸν εἰσαγχαρισσάμεν εἶναι ἀνάξια τῆς προσοχῆς τῶν.

Πρέπει ὁμῶς καὶ νὰ εἰπῶμεν ὅτι πολλὰ δρεῖλει τις νὰ ἀποφύγῃ εἰς τὰς πομπώδεις ταύτας καὶ κλασικὰς περιγραφὰς τῶν ἐνδοτέρων τῶν σπηλαίων. Ὁ μέλλων νὰ καταβῆ ἐντὸς σπηλαίου καὶ ἔχων πλήρη τὴν κεφαλήν του ἐξ ὧν ἀνέγνωσε ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν σπηλαίων περιγραφὰς θέλει ἀνέλθει τὰ μέγιστα δυσχερεστῆμενος καθ' ὅσον αἱ ἐλπίδες του θὰ ψευθῶσι. Τὰ σπήλαια δὲν εἶναι ἀξιοθαύμαστα ἢ διὰ τὸν περιγητὴν ὅστις τὸ ἐπισκέπτεται, τὸν γνωρίζοντα ὁμῶς καλῶς τὴν ἀξίαν τῶν καὶ μὴ ζητοῦντα ὅτι δὲν δύνανται νὰ τῷ παραστήσωσι. Εἶναι ἀληθέστατον, γενικῶς, ὅτι οἱ τοῖχοι τῶν σπηλαίων δὲν εἶναι ποσῶς γυμνοί· ἐπίσης ἀληθέστατον εἶναι ὅτι ἡ ὕλη τοῦ κόσμου αὐτὰ εἶναι ἀλάβαστρος· καὶ τῶντι ὁ ἀλάβαστρος τὸν ὅποιον μεταχειρίζομεθα ὠρύσσεται ἐκ τῶν ἔνδον τῶν σπηλαίων. Ἀλλὰ δὲν πρέπει καὶ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ ἀλάβαστρος τῶν σπηλαίων εἶναι λεῖος, στιλπνός, πάντοτε πλούσιος χρωμάτων, ὡς ἐκεῖνον τὸν ὅποιον βλέπομεν εἰς τὰ παλάτια καὶ ναοὺς μας· ἡ ἐπιφάνειά του ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῆς καταστάσει, εἶναι ἀκατέργαστος καὶ τραχεῖα, καὶ μόνον διὰ τῆς λευκότητος διακρίνεται. Ἀκόμη δὲν πρέπει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὰ σχήματα τῶν ἀλαβαστρίνων τούτων ὄγκων εἶναι τὸσον κανονικὰ ὡς ὑποθέτουσιν οἱ πλείστοι τῶν ἔδοιπορῶν τῶν ὄγκος τις μηχανόμενος κατέρχεται ἐκ τοῦ θόλου τοῦ σπηλαίου μέχρι τοῦ δαπέδου, σχηματίζων τοιουτοτρόπως ὠρηστότατον κίονα· ἐνῶ ἕτερος ὄγκος ὑψοῦται ἐπὶ τοῦ δαπέδου πλινθηδὸν εἰς ὄξυ ἀπολήγων,

σχηματίζων καὶ οὗτος θωμόν τινα ἢ πυραμίδα. Ἀλλὰ πρὸς τὸ βάθος δὲν ὑπάρχουσιν μῆτε κίονες, μῆτε παρσάδες, μῆτε πυραμίδες, μῆτε βωμοὶ διότι εἰς κἀνὲν μέρος τῶν ἀλαβαστρίνων τούτων ὄγκων δὲν ὑπάρχει, ἡ ἁρμονία καὶ ἀκριβεία τῶν διαφορῶν στοιχείων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μας. Διὰ τὴν ἐννοησὴν τις πόσον αἰ διηγήσεις τῶν ἐθουσιόντων τούτων περιγητῶν εἶναι ὑπερβολικαί, ἀρκεῖ νὰ μάθῃ πῶς σχηματίζονται οἱ διάφοροι οὗτοι ἀλαβαστρίνοι σωροὶ, εἴτινες εἶναι τὸ ἀντικείμενον τούτων πομπῶδων θαυμασῶν. Τὸ ἐκρέον ὕδωρ μεταξὺ τῶν ἀναριθμητῶν βράχων αἰτινες κατακόπτουσι τὸν βράχον ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται ἀνωρυγμένον τὸ σπήλαιον, προσλαμβάνει κατὰ τὴν ὑπόγειον πορείαν τοῦ ἀπροσδιόριστον τιτανώδη ὕλην, ἣτις ἐστὶ τὸ κύριον τοῦ ἀλαβάστρου συστατικόν· φθάσαν δὲ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ θόλου τοῦ σπηλαίου, συμμίγνυται ὑπὸ τὸ σχῆμα μικρῶν βράχων αἰτινες μένουσιν ἐνταῦθα κρεμάμεναι εἰς ἀπροσδιόριστον καιρὸν, καὶ τελευταῖον πίπτουσαι ἐπὶ τοῦ δαπέδου ὅτε δὲν δύνανται νὰ σταθῶσιν ἐναέριαι ἐπὶ τῆς ὀροφῆς, γενόμεναι ὁμώδεις. Αἱ σταλαγματικαὶ αὐταὶ τοῦ ὕδατος ἐν τῇ ἐπιρροῇ τοῦ αἴρος ἐγκαταλείπουσι τὴν τιτανώδη ὕλην ἢν μέχρι τοῦδε ἐκράτουν διαλελυμένην, ἢ τιτανώδης δ' αὕτη ὕλη ἐνούμενη ἐπὶ τῶν μερῶν τοῦ βράχου μεθ' ὧν τὸ ὕδωρ ἦτον εἰς γραμμὴν παράλληλον σχηματίζει τὸν ἀλάβαστρον. Εἰς τὸ σημεῖον δὲ τὸ παρέχον δίοδον εἰς τὸ ὕδωρ, προεκτείνεται μικρὰ ἐξοχὴ ἐξ ἀλαβάστρου εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὅποιας μία βράνις ὕδατος μένει ἀδιακόπως κρεμασμένη· καὶ διὰ τῶν νέων κατακαθισμάτων αἴτινα τὸ ὕδωρ πάντοτε καταλείπει, ἡ ἐξοχὴ ἀκαταπαύστως αὐξάνει, ὄχι μόνον κατ' ἐξοχὰς ἀλλὰ καὶ κατὰ διαμέτρον. Ἐξ ἄλλου δὲ μέρος τοῦ ὕδατος πίπτει ἐπὶ τοῦ δαπέδου τελευταῖα ἐναποθέτον τὴν τιτανώδη ὕλην ἢν περιεῖχε, ἐνθα σχηματίζει δεύτερον κατακάθισμα κείμενον ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ ἐτέρου, καὶ τοιουτοτρόπως αὐξάνει πρὸς τὸν θόλον διευθυόμενον ἐνῶ τὸ τοῦ θόλου αὐξάνει πρὸς τὸ δάπεδον διευθυόμενον. Εἰς ἀπροσδιόριστον λοιπὸν σημεῖον τὰ μὲν δύο ταῦτα κατακαθίσματα ἐνοῦνται τὸ δὲ ὕδωρ ἐξακολουθεῖ ἀναβλύζον ἐφ' ὄλων τῶν πλευρῶν τῶν καὶ ἐναποθέτον ἀλάβαστρον· ἡ ἐνωσίς τῶν δὲ πύραυλα σχηματίζει ἓνα ὄγκον ἀναστομούμενον πρὸς τὰ κάτω καὶ ἄνω τοῦ σπηλαίου. Εὐχάριστον εἶναι νὰ φαντάζεται τις ἀπάσας τὰς ἀνωμαλίας ὄγκου σχηματισθέντος ἀπὸ σύστημα ἀλληλοδιαδόγων τοιούτων ἀλείψεων. Οἱ χωρικοὶ οἴτινες ἐν τῇ ἀπλότητι τῶν ἐξηγουοῖ τὰ φαινόμενα ἀπλῶς διὰ τῆς φυσικῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς αὐτῶν, ὀνομάζουσι σχεδὸν πανταχοῦ τὰς ὑποτιθεμένας στήλας λαμπάδας, καὶ ἡ ἔκφρασις αὕτη συμφωνεῖ τὰ μέγιστα πρὸς τὴν μορφήν καὶ σχῆμα τῶν· ἀλλ' αὐταὶ εἶναι γιγάντια λαμπάδες λαμπρᾶς λευκότητος. Οἱ γεωλόγοι καλοῦσι σταλακτίτιν μὲν τὸ ἐκ τῆς κορυφῆς κατεργόμενον μέρος· σταλαγματίτιν δὲ τὸ ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἀναπαυόμενον. Πάμπολλοι καὶ μεγαλοπρεπέστατοι τοιοῦτοι εὐρίσκονται εἰς διάφορα σπήλαια. Ὁ καταβαίνων εἰς βάθος τῆς γῆς χάσματα καὶ τὰς ἀλλοκότους χαμπὰς ὑπερμεγέθους σπηλαίου ἀκολουθῶν, μετὰ γαλήνιον ὀφθαλμὸν θαυμάζει τὰς κο-

λοσσαίας ταύτας παρωτίδας τὰς ἀνηρημένας ὡς διὰ γοητείας εἰς τὰ ἀπρόσιτα τοῦ θόλου μέρη· καὶ συλλογιζόμενος ὅτι αἱ μεγαλοπρεπεῖς αὐταὶ οἰκοδομαὶ εἶναι ἔργον ἀκαταπαύστου συνεχείας ἀθεσῶν τινῶν ὕδατινῶν βράνιδων, ἐργασθέντων αἰῶνας ὀλοκλήρους ἐν σιωπῇ καὶ σκότει εἰς τὰ ὑπόγεια ταῦτα καταφύγια, δὲν θέλει θαυμάζει ὀλιγώτερον τὴν μεγαλειότητα τῆς φύσεως τῆς μεταχειριζομένης τὰ ἀνάξια προσοχῆς πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς, ἀπ' ἐκεῖνον ὅστις, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὸ φαινόμενον τὸ δῶσαν ὑπαρξιν εἰς τὰ θαύματα ταῦτα διὰ τὰ ὁποῖα ἐκπλήττεται, φαντάζεται ὅτι πνεύματα ὑπερκθρώπινα ὑπῆρξαν ποιητὰ τούτων, ἢ ὅτι ἐξῆλθον τοιουτοτρόπως ἅπαντα πεπλασμένα ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δημιουργίας τῆς γῆς.

Ἐρευνῶντες τὰ ἐδάφη τῶν σπηλαίων, μάλιστα τῶν στενῶν καὶ γθαμαλῶν, ἀπαντῶσιν ὑπερβάλλουσιν ποσότητα ὀστέων, κρηνίων συντετριμμένων, σιαγῶνων ἐξηρωμένων καὶ ἀτάκτως συμμειγμένων μετὰ τῆς ἰλύος, τῆς ἄμμου καὶ τῶν χαλίκων. Τίνα εἶσι τὰ ὄντα εἰς ἃ ἀνήκον τὰ ὀστᾶ ταῦτα; τίς τὰ ἐναπέθεσεν εἰς τὰς μοναδικὰς ταύτας ὀστείνους πυραμίδας; Ἀναλύων ὁ ἀνοστόμος τὰ λείψανα ταῦτα, καὶ συναρθρῶν τὰ μὲν μετὰ τῶν δὲ, ὅσα δηλαδὴ ἀπετέλουν μέρη τοῦ αὐτοῦ εἶδους, θέλει φέρει τρόπον τινὰ ἐν τῇ πρώτῃ μορφῇ τοὺς σκελετοὺς τούτους τοὺς διαλυθέντας καὶ ἀτάκτως καταταφέντας· ἀλλὰ ποῖα ζῶα ἢ φαντασία του, ὑπὸ τῆς παιδείας τὴν δάδα φωτιζομένη, θέλει ἰδεῖ πύραυλα ὀρθούμενα ἐμπροσθέν τῆς ἐν τῷ σκότει τῶν βαθέων τούτων κατοικίῶν; Θαυμάσια ἀνάστασις! Τὰ ὀστᾶ ταῦτα αἴτινα ἐν τῇ ἀνατομῇ ἀναλαμβάνουσι τὴν ζωὴν εἶναι τὰ ὀστᾶ πληθῆος ζῶων καταπεπληγμένων, ὄχι μόνον διότι εἶδον ἐκὐτὰ εἰς τὰς ἀβύσσους ταύτας, ἀλλὰ καὶ διότι εὐρέθησαν καὶ μετ' ἄλλων· διότι ἐνταῦθα εὐρέθησαν ρινόκεροι, ἵπποπόταμοι, ἐλέφαντες, λέοντες, τίγρεις, ἔλαφοι, κῆπροι, ἄρκτοι, ὕενοι, ἵπποσκίουροι, λαγωὶ καὶ μέγιστος αὐτῶν τῶν πιτηῶν. Πρακτικῶς δ' ἄξιον ἦν ὅτι οἱ ἐλέφαντες οὗτοι, οἱ ρινόκεροι, οἱ λέοντες καὶ τὰ παντοειδῆ ἕτερα ζῶα, αἴτινα εὐρίσκονται σήμερον μόνον πλησίον τοῦ ἰσημερινοῦ, εἶναι τεθλαμμένα ὁμοθυμαδὸν εἰς τὰ σπήλαια τῶν κλιμάτων μας, μάλιστα εἰς τὰ σπήλαια τόπων πλησιεστέρων τῶν πόλων. Ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ παραδείγματός χάριν, εἰς τὸ περίφημον τοῦ Κερκδάλου σπήλαιον, ἐν Yorhsihire, πρώτην φοράν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου προσηλυθῆ ἢ προσοχῆ.

Καὶ πρῶτον ἐκθέσωμεν πρῶτον ὅπερ πολλοὶ ἀποδείξεις ἐπιβεβαιούσιν, ὅτι ἄλλοτε ἢ σημερινῆ θερμότης ἦτο πολὺ πλέον μεγαλητέρα εἰς τὰς χώρας μας καὶ εἰς τὰς χώρας τῆς ἄρκτου, καὶ ὅτι οἱ ἐλέφαντες, οἱ ἵπποπόταμοι, καὶ οἱ συνήθεις αὐτοῦ οὐντροφοί, ἄλλοτε ἔζων εἰς τὰς πεδιάδας μας.

Ἦδη δὲ μᾶς μένει νὰ ἐξηγήσωμεν, καὶ τοῦτο εἶναι εὐκόλον, πῶς τὰ ὀστᾶ τῶν ζῶων τούτων ἐτάφησαν τὰ μὲν μετὰ τῶν δὲ, καὶ εἰς τὸσον μέγαν ἀριθμὸν ἐντὸς τῶν σπηλαίων. Δύο αἰτίαι ὄλως διάφοροι ἐνεργήσαναι καὶ αἱ δύο εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, συνέβαλον εἰς τοῦτο. Ἐπάρχουσι σπήλαια ἐνθα τὰ ἐπιπολαίως ῥέοντα ὕδα-

τα καταδύνονται δι' εὐρέων ὀπῶν, δι' ὧν συμπαρασύρουσι φύρδην μίγδην πᾶν τὸ προστυχόν. Λοιπὸν καθ' ὅν καιρὸν ῥίπτουσι ἐντὸς αὐτῶν ἰλὸν, ἄμμον καὶ χαλίκας, ῥίπτουσι συγχρόνως τὰ πτώματα τῶν ζῶων τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς παραλίας τῶν, τὰ ὁποῖα συμπαρασύρουσι νεκρὰ ἢ ζῶντα. Κατὰ μήκος δὲ τὸ ἔσω τῶν σπηλαίων ἐνθα χύνεται ῥοή τις ὕδατος πληροῦται ἀτάκτως ἀπὸ παντοειδῆ ὀσῶν. Τὰ σπήλαια δὲ τὰ ἀνοιγόμενα ἐπὶ μιᾷς πεδιάδος δι' ἰδίας διώρυγος, ὡς τὰς ἀβύσσους ἐκεῖνας τὰς ἀπαντωμένας εἰς διάφορα μέρη, παρέχουσι, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ περίεξ φοιτῶντα ζῶα, εὐρήχανον παγίδα. Τὸ χεῖλος τῶν καλύπτεται ὑπὸ ἀπίστῶν θάμων, καὶ κατὰ καιροῦς τὸ ζῶον θέλον νὰ ζητήτῃ ἐκεῖ καταφύγιον ὡς ὑπὸ βᾶτον τινα, ἢ παραφερόμενον ἀπὸ τῆν κατεπευσμένην πορείαν του, ἐμπίπτει ἐν αὐτῷ, καὶ διὰ παντός χάνεται. Ἄν δὲ εἰς τὸ βάθος τοῦ σπηλαίου ὑπάρχῃ ῥοή ὕδατος, τὰ ὀστᾶ ἢ σὺγχως παρασύρονται καὶ κανονικῶς ἐπὶ τοῦ δαπέδου διαμοιράζονται.

Τὰ σαρκόβορα ὁμῶς ζῶα ἄλλως ἐπισωρεύονται. Διὰ φῶρα εἶδη τῶν τοιούτων ζῶων, ὡς αἱ ἄρκτοι καὶ αἱ ὕενοι πρὸ πάντων, ἔχουσι τὴν συνήθειαν νὰ ἀποσύρονται εἰς τὰ βῆθη τῶν σπηλαίων, ὅταν τῶν τοιούτων ἢ εἰσοδος εἶναι εὐκόλος· ἐκεῖ λοιπὸν ἔχουσι τὴν συνήθειαν αὐτῶν κατοικίαν· ἐκεῖ διαμοιράζονται τὰς σκοτεινωτέρας τρώγλας· ἐκεῖ γεννῶνται, ἀποιεοῦσι μέρος τῆς ζωῆς τῶν καὶ τέλος ἀποθνήσκουσι. Τὰ σπήλαια λοιπὸν ταῦτα εἶναι τὸ κοιμητήριον τῶν τῶν φυσικῶν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκονται τὰ ὀστᾶ καὶ τῶν ἐπομένων γενεῶν. Καὶ αὕτη μὲν εἶναι ἡ ἐξηγήσις τοῦ ὑπερμεγέθους σωροῦ τῶν ὀστέων τῶν ἀρκτῶν καὶ ὕεινῶν ἃ εἰς διάφορα σπήλαια εὐρίσκουσι. Ἀλλ' ἐνταῦθα δὲν ἀπαντῶσι μόνον τὰ ὀστᾶ τῶν· ὁμοίως προφανὲς ἐστὶ ὅτι πρέπει νὰ εὐρωτῆ καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ζῶων διὰ τῶν ὁποίων τρέφονται. Εἰξεύρομεν τῶντι ὅτι συνήθεια τῶν σαρκόβωρων εἶναι νὰ σὺρῃσι μέχρι τοῦ βᾶθους τῆς φωλεᾶς τῶν ὀσῶν πτώματα ἐκλέγουσι πρὸς διασκέδασιν τῆς πείνης τῶν· ἐκεῖ λοιπὸν ἢ παρουσία τῶν ὀστέων ἐλεφάντων, ρινόκερων, ἵπποποτάμων καὶ παντοειδῶν ἄλλων ζῶων. Τὰ σπήλαια μάλιστα τῶν ὕεινῶν εἶναι ἀληθεῖς ὀστεαποθήκαι. Οὐτῶ παρατηρῶντες μετὰ προσοχῆς τὰ ἀρχαῖα ταῦτα ὀστᾶ, βλέπουσι ὅτι μεγίστου ἀριθμοῦ τούτων τὰ περίεξ εἶναι καταργωμένα ἀπὸ τοὺς δόοντας τῶν ἀδδηφάγων ζῶων αἴτινα τὰ εἶχον παρασύρει ἀρχήτερα εἰς τὰ σκοτεινὰ ταῦτα καταφύγια. Ἐπίστετε ἀφ' ἐνός εἰσὶν δυαλὰ, ὡς νὰ κατετριβήσαν ἀπὸ τὸ ἐνδελεγὲς ἄνωθεν αὐτῶν βάδισμα τῆς ἄρκτου καὶ τῶν ὕεινῶν. Παρατηροῦσι μάλιστα καὶ εἰς τοὺς στενωτέρους δισύλους, ὅτι καὶ ὁ λίθος ἐφθάρη εἰς ὕψος ἀνάλογον τοῦ συνήθους ὕψους τῶν πλευρῶν τῶν ζῶων τούτων. Νὰ προσθέσωμεν δὲ ὅπως δώσωμεν εἰς τὴν ἐξήγησιν ταύτην χαρακτῆρα εἰς καταφανέστερον, ὅν περ εὐρίσκουσι μεταξὺ τῶν συντετριμμένων ὀστέων, καὶ ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ τὴν κόπον τῶν ὕεινῶν;

Ὡς συμπλήρωμα δὲ, ὅτι ἐγένετο ἄλλοτε εἰς τὰ ἐγκαταλειμμένα τὴν σήμερον ὑπὸ τῶν ἀγρίων θηρίων σπήλαια ὡς καὶ ὑπὸ τῶν ὕδατων, καὶ περὶ τῶν ὁποίων πρὸ ὀλίγου ὁμιλήσαμεν, γίνεται εἰσέτι εἰς τὰ σπήλαια

τά τεθειμένα εις αρμοδίας προς τούτο περιστάσεις, η εις τα εν ενεργεία σπήλαια, αν δυνάμεθα να εκφρασθώμεν ούτω. Τώνοντι τούτο συνέβη εις πολλά μέρη, άλλ' εις ουδεμίαν χώραν ίτως δέν υπήρξαν τόσον αξιοπαρατήρητα ως εις τόν Μωρέαν. Ο επιστημονικός σύλλογος δ σταλείς εις τό μέρος τούτο υπό της Γαλλίας συνέταξεν επί του άντικειμένου τούτου περιέργους παρατηρήσεις περί των θα δώσωμεν εν τοις εξής ιδέαν τινά.

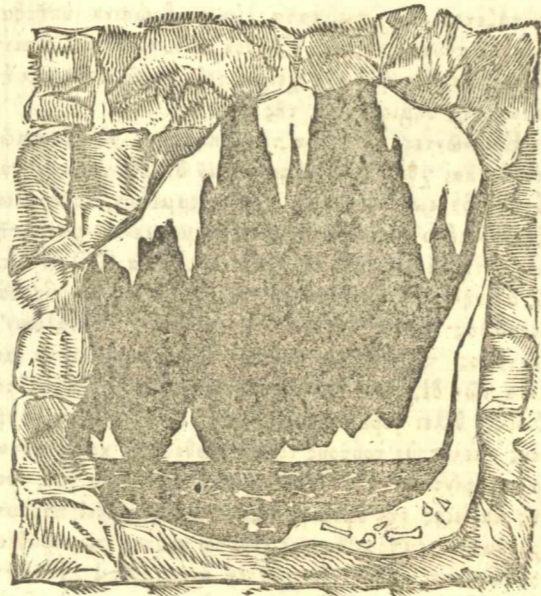
Επί των ύψηλοτέρων του Μωρέως χωρών άπαντωνται κοιλάδες η μάλλον δεξαμεναι πανταχόθεν περικυκλωμέναι ως εύρειται χάσμαι, υπό δρέων. Αν τό δρη ταύτα ησαν έντελώς αδιάβροχα, αι δεξαμεναι αύται ήθελον πληροῦσθαι ύδατος, και σχηματίζουσι λίμνας, και δέν ήθελον έχει τι άλλο περιεργώτερον των λιμνών της Σουηδίας και των άλλων χωρών. Αλλά τά δρη ταύτα σύγκεινται εκ βραχων τιτανωδών και η αιτία αύτη προς ναι την μοναδικότητα ην είπομεν.

Εις την βροχεράν του έτους ώραν, την κατέχουσαν μέγα μέρος τούτου, τό ύδωρ τό κατερχόμενον εκ των δρέων πανταχόθεν κατακρημνίζεται εις την κεντρικην δεξαμενήν, και τό ύδρος των σπηλαίων ακολουθούν εισδύει έντός τούτων, η επιτωρεύεται περίξ αυτών σχηματίζον τρόπον τινα λίμνας προσκαίρους. Εις την πρώτην περίστασιν ως και εις την δευτέραν τό ύδωρ συμπαρασύρει έντός των σπηλαίων άργιλον, χαλίκας και άπαντα τά λείψανα άπέρ ύψοί διαβρέχον την επιφανειαν των πεδιάδων. Όταν δέ η ξηρασία άρχεται, οι βράχες ξηραίνονται, αι λίμναι δέν εκρέουσι και τό σπήλαια χάνουσι τό ύδωρ των. Και ποτέ μόν, και τούτο συμβαίνει συχνάκις όταν ταύτα κείνται όλως διόλου εις τό βάθος της λίμνης, όλόκληρα έμφράττον. υπό του βορβόρου του συναζόμενου εκεί ποτέ δέ, και τούτο συμβαίνει συνήθως όταν ταύτα είναι εύρέα και κείνται επί της καταπερείας του όρους, μένουσιν άνοικτά, τουλάχιστον εν μέρει, και τότε δύνανται τις να εισέλθη έντός. Μέλος τι της Ακαδημίας εις έν των σπηλαίων τούτων γενόμενον πρό ολίγου προσιτόν, και συγχείμενον από συνέχειαν αίθουσών αρκετά εύρυχωρών, παρετήρησεν ανθρώπινα όστια τεθαμμένα έντός ήλιος υγρής εισέτι, μετά λειψάνων φυτών και ζώων, άτινα έζων εις κατάστασιν θηριώδη κατ' εκείνην την χώραν. « Δέν πρέπει τις ποσώς να εκπληχθῆ, λέγει, άπαντων ανθρώπινα όστια έντός τοιούτων τάφων διότι αι δολοφονίαι ησαν τόσον πολυάριθμοι κατά τους τελευταίους πολέμους, ώστε σύνθηες ην η άπάντησις σκελετών έκτάδην επί της επιφανείας του δαπέδου των κοιλάδων κειμένων.» Τά ύδατα όμως, εύεθίςερα των ανθρώπων, έούναξαν τά λείψανα ταύτα διαρκούν των πών πλημμυρών των, και τά έφυγάδευσαν έντός των σπηλαίων, ένθα διέβαινον.

Διαρκούντος του θέρους, η προσπέλασις και έτι μάλλον η κατοίκησις των σπηλαίων τούτων, έννεκα της υγρασίας ητις βασιλεύει ένταῦθα, είναι εύχάριστος εις τάς άλλώπεκας, ως και εις τους θώας. Ωστε τά ζώα ταύτα αντιπροσωπεύουσι κάλλιστα τάς άρκτους και τάς ύάκνας αιτινες κατείχον άλλοτε τά σπήλαια των χωρών μας. Εκεί προσέτι άφίνουσι και τά όστια ως και τά αποδεικνύοντα την εκεί διαμονήν των ίχνη.

Τά μέλη του συλλόγου παρετήρησαν, πλησίον της εις οόδου ενός των σπηλαίων τούτων. πτώμα ίππου ήμιφραγμένου, όπερ οι θώας είχαν εν μέρος παρασύρει, και επί των όστων του όποιου ενετύπωσαν τά σημεία των δδόντων των. Τό πτώμα δέ τούτο ητο τό αντιπροπευον κατά τους τόπους εκείνους τά πτώματα των έλεφάντων και βιονοκέρων, τά συρόμενα άλλοτε υπό των ύαιών εις τά σπήλαια του άρχαίου κόσμου.

Τά ύδατα άτινα εισέρχονται έντός των σπηλαίων

τούτων είναι θολά και ήλυώδη όταν δέ εξέλθωσι τούτων άφου διαπεράσωσι την άλυττον των δρέων, συχνάκις πέντε η έξ λεύγας εκ του σημείου ένθα κατέδυσθησαν, γίνονται καθαρώτατα και διαυγέστατα. Είνονται λοιπόν φανερόν ότι κατίθεσαν εις τά ένδον της γῆς, ως εις μέγιστον ήθμόν, όσας ξινας ύλας περιείχον. Και επειδή τά ύδατα ταύτα εξακολουθοῦσι να ρέωσι από τό κάτω στόμιον πολύν καιρόν μετά την παύσιν της ροής του άνω μέρους, μάς φέρουσι εις τόν τυμπερασμόν ότι επιστρέφουσι εις ύπερμεγέθη δοχεια η δεξαμενάς, όμοιάς με τάς υπογειους λίμνας, ένθα προφυλάττονται κατά τό διάστημα του θέρους και ένθα διαφεύγουσι μικρόν κατά μικρόν.

Τινές των υπογειών τούτων ρώων εκβάλουσι εις την θάλασσαν εις διάφορον απόστασιν εκ της παραλίας. Ανωθεν δέ της εκβολής των φαίνεται μεγάλη δίνη ύδατος γλυκέως εν τῷ μέσῳ βορβορώδους ύδατος. Εις την περίστασιν δέ ταύτην, κατά την ξηρασίαν, ότε και τά γλυκεία ύδατα όλως εξαντλούνται, τό θαλάσσιον ύδωρ εισβάλλει εις τό σπήλαιον, συμπαρασύρον εκεί λείψανα θαλασσίων ζώων. κογχύλια δηλαδή και ζωόφυτα, και ίχθύας. Αν ήμέραν τινα, κατά συνέχειαν σεισμοῦ τινος της γῆς, άνυψούτο τό έδαφος του μέρους τούτου της Ελλάδος, τό δέ βάθος της θαλάσσης εξηραίνετο, οι παρατηρηται, επισκεπτόμενοι τά ένδον του τοιούτου σπηλαίου, θέλουσιν εύρει

περιέργον μίγμα όστέων θώων, άλλώπέκων, ανθρώπων, ίππων, και παντοειδών άλλων επιγειών ζώων κανονικώς μετ' άλλεπαλλήλων στρωμάτων άμμου και θαλασσίων όστράκων κειμένων.

Εις τινα σπήλαια, και κυρίως προς τά μεσημβρινά της Γαλλίας, εύρον όστια ανθρώπινα εις την αύτην ήλυν ένθα ησαν και όστια τίγρεων έλεφάντων και βιονοκέρων, η ανακαλύψις δ' αύτη ήγειρε μεταξυ των γεωλόγων την αναγκαιοτάτην έρώτησιν να μάθωσιν αν οι άνθρωποι εξηταν εις την Γαλατίαν συγχρόνως μετ' αυτών τίγρεων, των έλεφάντων και των βιονοκέρων. Εις τι σπήλαιον της επαρχίας Γάρδης, εύρον εν τοις λειψάνοις τούτοις και λείψανα άνθρώπινα εις την πρώτην του πολιτισμού εποχήν. χονδρά δηλαδή πήλινα άγγεία, περιβείρια εκ κογχυλίων, δδόντας τετρακνημένους, τοις περιάπτους των άρχαίων παραπλησίως, μικρά όργανα χρησιμεύοντα άντι βιονοκέρων και περονών, κατεσκευασμένα εξ όστέων επιξεργασμένων. Ωστε θα αναγκασθώσι να συμπεράνωσιν εκ της συμπληριάσεως ταύτης ότι τά ζώα ταύτα, την σημερον κατοικούντα τους τροπικούς, εκατώκησαν τό έδαφος της Γαλατίας καθ' όν χρόνον οι Γαλάται, εισέτι εύάριθμοι, ήρχίζον να εξέρχωνται της βραβαρότητός των. Αλλά τάς ανακαλύψεις αναζητούντες, τελευταίως εύρίσκοντες έντός της ήλιος του σπηλαίου τούτου, έκτός των μνημονευθέντων άντικειμένων, και μικρά δοχεια κάλως κατεσκευασμένα, ψέλλια όρειχάλκινα, και έτερα γεννήματα της βωμαϊκής βιομηχανίας. Εκ τούτων πιστοποιεί αποβαίνει ότι ουδέις συγχρονισμός ύπάρχει μεταξυ των μνημείων των άλλεπαλλήλων ένωθέντων εις τό μέρος τούτο. Ούτως εις διαφορον εποχήν, αι τίγρεις κατοικήσασαι εις τάς θερμάς παιδιάδας της Provence, τά όστια των επισεσωρεύθησαν έντός του σπηλαίου άργότερα δέ, κελτικαι τινες οικογένειαι ποιήσασαι τό σπήλαιον τούτο κατοικίαν των, έγκατέλειψαν ένταῦθα διάφορα μαρτύρια της διαμονής των τέλος, οι Ρωμαίοι οι καταλαβόντες την Γαλατίαν εκλέξαντες τούτο ως τόπον ταφής, αναπέθησαν εκεί τά ψέλλια και τά δοχεια ως θρησκευτικόν προς τους νεκρούς των χρέος. Εκτός τούτου τίποτε δέν αποδεικνύει μέχρις ήμῶν ότι διάφοροι φυλαί ανθρώπων ησαν σύγχρονοι, εις τάς χώρας εκείνας, των έλεφάντων και τίγρεων. Διάφορα όμως κρανία ανθρώπων, παριστώντα μεγάλην αναλογίαν σχέσεως προς τά κρανία της φυλής των αιθίοπων, και τά όποια ανεκαλύψαν παρα τάς όχθας του Δανουβίου, μάς συγχωροῦσι να κατανοήσωμεν, χωρίς κάμμίαν δυσκολίαν, πώς οι άνθρωποι και τά ζώα, τά τέως κατοικούντα μεταξυ των τροπικών, ήδύναντο να ζήσωσι συγχρόνως εις τάς χώρας εκείνας.

(Εκ του Γαλλικού) Οθ. Α. Α.

ΑΙ ΔΥΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΙ.

Καλοῦμαι Φίλιππος: έχω τιμίαν γυναίκα, δύο υί-

ους τρεις θυγατέρας, και περίπου 1800 φράγκων εισόδημα. Ημην ολίγον πλουσιώτερος πρό των συμβάντων του 1814 και 1815.

Κατά τό είκοστόν έκτον έτος της ηλικίας μου, ότε ένυμφεύθη, πών ό,τι ο πατήρ και η μήτηρ μου μοι είχαν αφήσει εκ τύχης, έχηρήσιμους να με καταστήσῃ καλόν οικονομόν: έπεσῦδατα να προλαμβάνω όλας τάς επιθυμίας της γυναικός μου. Ηγόρασα εις τό άκρον προσκετεύο τινός μίαν οικίαν νεόδημον και έπεμελήθη να την καταστήσω καλήν αποθήκην, ώστε να μη στερηται ουδένος από των υπογειων μέχρι του άνωγειού συγχρόνως απέκτησα ένα ίππον και εν μικρόν όχημα, και τάς ώρας της ημέρας του έαρος και του θέρους περ διαβάζομεν έφ' άμάξης, ότε μόν έντεῦθεν, ότε δ' εκείθεν.

Μετά εν έτος από της ύπανδρείας ο θεός μάς προσέφερεν εν τέκνον, και η γυνή μου ήρχισε να μη εύχαριστήται πλέον εκ του εισους τούτου του περιπάτου. Εσκέφθην πολλάκις ότι, όταν ήθελομεν αποκτήσει τέκνα, έπρεπε ν' αποφυγώμεν τάς περιττάς δαπάνας. Έγκατέλειπον όθεν τό όχημα και τον ίππον: άλλ' εναντίον της θυσίας δέν έδυνήθη να κάμω οικονομίαν. Τούτο δέ μ' εξέπληκτη και μ' έλύπει διότι εγνώριζον ότι εις εκ των γειτόνων μας Γεώργιος καλούμενος, μολονότι τό έργον του τῷ προσέφερε δυσκόλως έτήσιον κεφάλαιον έτον προς όλην την έμην πρόσδοσιν: εύρισκειν όμως μέσον του να θέτη κατά μέρος καθέκαστον έτος 200 σκεῦδα προς βελτιώσιν των άγρών του.

— Δέν ήξείρω πώς διάγει, είπεν ήμέραν τινα η γυνή μου.

— Αναμυριβόλως οικονομεί κάλλιον ήμῶν. Θα λάβης τό θαβός να τον μιμηθῆς ακριβή μου; Την άκόλουθον κυριακήν ύπήγαμεν εις επίσκεψιν του γειτόνος Γεωργίου και άφου συνωμιλήσαμεν περι διαφόρων πραγμάτων, εστρέψαμεν τον λόγον και περι οικονομίας.

— Αφαιροῦμεν πολυ άπό των εξόδων της τραπέζης μας, είπεν η κυρία Γεωργίου. Ο καφός είναι βαρύς, όλα ακριβα: αλλά δύνανται τις να συμμορφωθῆ ημείς τρώομεν τότε μόνον, όταν πειώμεν. Εάν τά ήδέσματα δέν ήδύνωσι καιν την ύπερψάν, ώφελούσιν όμως τον στόμαχον. Προς πολλου ήδη χρόνου τό πρωτ' επαύταμεν τον καφίν, και άφθονος ζωμός μάς επαρκεί, ώστε διάγομεν θαυμοσίως. Ο καφός και η σάκχαρις είναι συχνάκις υπέρ τιμην, ενῶ ο ζωμός μας πάντοτε είναι της αυτης τιμης. Τό γεῦμα μετχειρίζομαι χορτα και κρέας, τό δέ δείπνον ζωμόν εκ διαφόρων χορτων και ψυχρόν κρέας προς τούτοις προσθέσατε ότι άμφοτεροι έχομεν ιδιον πατήριον οίνον εις εκάστην τράπεζαν. Τοιουτοτρόπως συντηροῦμεν και υγειαν και την καλήν διαθεσιν μας, χωρίς ποτέ να φθάνωμεν εις τό έσχατον τεύχος των χρημάτων μας. Τά λεπτοριέστατα έδέσματα δέν είναι τόσον ήδέα, όσον πικρά η άνησυχία του να βλέπη τις τό κιώτιον κενόν. Οτε δ' επανήλθομεν εις την οικίαν, η γυνή μου μοι είπεν,

— Πολλά καλά. Δυνάμεθα ἀληθῶς νὰ οικονομῶμεν πρᾶγμα τι· ἀλλὰ νὰ τρεφόμεθα τοσοῦτον πενιχρῶς, καὶ νὰ θέτωμεν τὰς τραπέζας μὲ ξηρὰ ψυχία, οὕτως εἶναι ἀδύνατον νὰ ζήσωμεν. Ἀπαξ τις ἐρχεται εἰς τὸν κόσμον· διατί νὰ στερηθῆται παντός; Ἄς ἀναμίξωμεν τὸν καρὲν μας μετὰ κυχώρης· καὶ διὰ τούτου τοῦ μέσου δὲν θέλομεν τὸν πίνει ἀκριβώτερον τοῦ ζωμοῦ, ὃν μεταχειρίζεται ἡ κυρία Γεωργίου. καὶ τοῦλάχιστον τοῦτο θὰ ᾔηε πάντοτε καφές. Ὡς πρὸς τὸ γεῦμα δὲ δυνάμεθα ν' ἀφαιρέσωμεν μίαν παροψίδα. . .

Ἡ σοφὴ αὕτη ἀπόφασις πάραυτα ἐξετελέσθη, καὶ ἡ γυνὴ μου ἤρχισε νὰ πραγματοποιῆ τὰς μικρὰς οικονομίας. Ἐξήταμεν οὕτω πολλὰ ἐτ-, καὶ μολαταῦτα δὲν ἐδυνήθη νὰ οικονομῆσῃ τὴν ἐλαχίστην πρόσδοτον. Μὰς ἐπῆλθον ἕτερα τέκνα· καὶ ἀπρητίτο τροφός τις, διὰ τὰ δὲ ἐπιμελήται. Τὰ τέκνα εἶχον πάντοτε ἀνάγκη ἐνδυμάτων, καὶ ἔπρεπε νὰ πληρώνω ἡμερήσιον εἰς ῥάπτειαν τινα, ἥτις νὰ μὴ ἐξέλθῃ πλέον τῆς οἰκίας. Κύριος οἶδε πόσα βάρη εἴχομεν εἰσέτι νὰ ὑποφέρωμεν.

Ὁ Κ. Γεώργιος εἶχεν ὡς καὶ ἡμεῖς, πέντε τέκνα, καὶ τοῦτο δὲν τὸν ἐκόλυε τοῦ νὰ θέτῃ κατὰ μέρος εἰς τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους 200 σκούδα πρὸς βελτίωσιν τῶν ἀγρῶν του.

— Δὲν ἤξεύρω πῶς διάγει, ἔλεγεν, ἡ γυνὴ μου.

— Ἀναμφιβόλως οικονομεῖ κάλλιον ἡμῶν. Θὰ δυνηθῆς νὰ τὸν μιμηθῆς ἀκριβῆ μου;

Ἐπισκέφθημεν καὶ πάλιν τοὺς γείτονάς μας. Ἀμέως δ' ἐπροτάθη ἐρώτησις περὶ τῶν οικογενειακῶν πράξεων.

— Θεέ μου! εἶπεν ἡ κυρία Γεωργίου, μεθ' ὧν τῶν τέκνων μας ἔχομεν κάλλιον ἀφ' ὅ,τι ἐλπίζομεν, ἔχομεν πολλὰς ἀσυχολίας, τὰ ἡμερήσια εἶνε βραχέα· ἀλλὰ τὰ συμβιβάζομεν. Πᾶν πρᾶγμα εἶνε εἰς τὴν ὄραν του προσδιορισμένον. Τὴν πέμπτην ὥραν ἐξυπνοῦμεν τὴν ἐδδύμην πίνομεν τὸν ζωμόν. τὴν μεσημβρίαν γευματίζομεν τὴν ἐβδόμην μετὰ μεσημβρίαν δειπνοῦμεν καὶ τὴν ἐνάτην κατακλινόμεθα. Τοῦτο συμβαίνει ἐπίσης τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα. Εἶνε ἀπίστευτον, ἡ γείτων μου πόσας ἐργασίας δύναται νὰ περαιώσῃ εἰς δύο νύκτας, ὅτε μάλιστα ἀγαπᾷ νὰ ἐνασχοληθῆ, καὶ ὅταν κανονίζουσι πρὶν τὸν καιρὸν, ἀν πρέπει νὰ μεταχειρισθῶσιν εἰς πᾶσαν ἐργασίαν. Ἐκτός τούτου εἴμεθα καὶ πολλὰ αὐστηροὶ ἐπὶ πᾶν ὅ,τι εἶνε τῆς τάξεως καὶ τῆς σειρᾶς. Πέριξ ἡμῶν οὐδὲν ἀποπλανᾶται· ἐπειδὴ τὰ πάντα εἶνε καλῶς τοποθετημένα· ὥστε οὕτω δὲν χάνει τις οὔτε τὰ τέταρτα τῶν ὥρων, οὔτε τὰ ἐκρηκτικά εἰς ζήτησιν κλειδίων. ψαλιδίων καὶ ἄλλων ὁμοίων. Εἶμαι βεβαία ὅτι δύναμαι νὰ εὐρῶ εἰς τὸ σκότος καὶ αὐτὴν τὴν βελόνην ἢ τὴν καρσοίδα.

Τοιοῦτο-ρόπως λοιπὸν ἔχω πάντοτε ἀρκετὴν εὐκαιρίαν· ἐάν δὲ ἀηδιάσω, ῥάπτω τὰ ἐνδύματα τῶν τέκνων μου, καὶ δὲν ἔχω χρεῖαν οὔτε τροφοῦ, οὔτε ῥαπτρίας.

Ἐπανήλθομεν εἰς τὴν οἰκίαν μας.

— Ἐνθυμοῦ πᾶν ὅ,τι ἡ γείτων ἀνέφερε περὶ κλειδίων; εἶπον πρὸς τὴν γυναῖκά μου.

Μ' ἐνόησε, καὶ ἐπὶ τινα χρόνον τὰ πάντα ἐγίνοντο εἰς τὴν οἰκίαν κατὰ τάξιν, καὶ ἐπιμελοῦντο νὰ συμβουλευώμεναι τὸ ἐκκεδμὲς ὠρολόγιον. Ἡ καθαρσιότης καὶ ἡ συμμετρία ἐφαίνοντο ὅτι ἤθελον νὰ διέλθωσι μέχρῃς αὐτοῦ τοῦ ἐλαχίστου καταλύματος· ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃ νὰ ἐπαναζητῆ τὰ κλειδιά. Τὰ τέκνα ἠλικιοῦντο, καὶ ἦσαν θορυβώδη· δὲν ἐδύνατό τις νὰ ἐπαρκῆ εἰς τὸ νὰ τὰ ἐπαγρυπνῆ καὶ νὰ τὰ συντηρῆ καθαρά. Παρὰ τὴν βοήθειαν θεραπεινίδος τινός, ἡ γυνὴ μου εἶχε πάντοτε πολλὰς ἐργασίας· τρία ἢ τέσσαρα ἐτὴ ἐξηκολούθει νὰ διέξῃ οὕτως. Δὲν ἐδύναμην οὐδὲν νὰ οικονομῆσω· μολονότι ἡ γυνὴ μου καὶ ἐγὼ ἐργαζόμεθα ἀπνευστί.

Ὁ γείτων Γεώργιος ἐβάδιζε τὴν πορείαν του, καὶ κατὰ πᾶν ἔτος, κατὰ τὴν γηραιὰν ἐξιν του ἐναπέθετε 200 σκούδα κατὰ μέρος.

— Δὲν ἤξεύρω πῶς διάγει, ἔλεγεν ἡ γυνὴ μου· καὶ ἐν τούτοις ἔχει τὴν ἡμετέραν ἀνάπαυσιν, τὰ τέκνα του εἶνε πολλὰ καλῶς ἐνδεδυμένα, καὶ τέλος ἔχει χρήματα.

Ἐπισκέφθημεν πάλιν τὸν γείτονά μας, καὶ τῷ ἐξερράσθη τὸν θαυμασμόν μου· διότι ἐβλεπον ὅτι ἐδύνατο νὰ διοικῆ τόσον καλά εἰσέτι οἰκίαν μετὰ τόσων τέκνων.

— Οὐδὲν ὑπάρχει ἀπλοῦστερον, ἀπεκρίθη· πᾶν ὅ,τι ζημιούται τις ἐξ ἐνός μέρους, τοῦτο κερδίζει ἐξ ἑτέρου. Ὅτε ἐστεροῦμεθα τέκνων, ἐξηρχόμεν τὸ ἐσπίρας διὰ νὰ παίξω τὰ χαρτιά μετὰ τῶν φίλων μου, καὶ νὰ κενώσωμεν ἀγγεῖα τινα ζύθου· ἡ γυνὴ μου ἐπανήρχετο ἐκ τῶν ἐπισκέψεων καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προσεῖκλει δύο ἢ τρεῖς ἀνθρώπους εἰς τὸ γεῦμα· τῶρα δὲ μένομεν οἰκαδε· ὑπάρχει συναναστροφή τις, ἢν πατήρ τις ἢ μήτηρ ἤθελον προτιμήσει ἀπὸ τῶν καλῶν τέκνων, ἅτινα παίζουσι πέριξ ἐκείνων ἐμπροσθεν τῆς ἐστίας;

Τὸ ἔαρ ὑπάγομεν εἰς περίπατον ὄλοι ὁμοῦ, καὶ εἰς τὰ μικρὰ ταῦτα μέρη δὲν δαπανῶμεν οὐδὲ τὸ ἡμισυ ἐκείνων ἅτινα ἄλλοτε ἰδαπανῶμεν εἰς ἐσπερινὴν τινα συναναστροφήν ἢ εἰς γεῦμα. Ἀφοῦ ἡ γυνὴ μου ἔπαυσε τὰς ἐπισκέψεις, ἔχει καὶ ὀλιγωτέραν ἀνάγκη νέων ἐσθῆτων, ἐπανωφοριῶν καὶ τριχάπτων. Ὁ μέγας θάλαμος μας κατέστη ἀχρηστὸς· τὸν ἐνοικιάσαμεν, καὶ ἡ ἄξια τοῦ ἐνοικίου χρησιμεύει εἰς ἐνδυμασίαν τῶν τέκνων· ἔχομεν τόσον ὀλίγα ἐπιπλα καὶ καθαρίζομεν καὶ παραπετάσματα νὰ προσυλάττωμεν ἀπὸ τοῦ κονιορτοῦ· ὅλα δὲ τὰ πράγματα ταῦτα εἰσι πολυδαπανώτερα παρ' ὅσον τις πιστεύει.

Ἐπανήλθομεν εἰς τὴν οἰκίαν. Ἡ συμβουλή ἦτον ἐμφρῶν· καὶ οὕτως αἱ ἐπισκέψεις καὶ τὰ γέυματα τῆς φιλοφρονήσεως ἠλαττώθησαν ἀνεπισθητικῶς, καὶ ἐκερδισαμεν τὰ χρήματα καὶ τὸν χρόνον. Ἀλλὰ προΐουσης αἰς ἡλικίας τὰ τέκνα ἤλλαξαν τὰς κλίσεις· καὶ τὰ πέν ἄρρενά μας ἤθελον βιβλία, λεπτὰ διὰ τὰς μικρὰς εὐχαριστήσεις των, αἱ δὲ κόραι ἐξήτουν μαθήματα χορῶν καὶ κλειδοκυμβάλου. Ὅλα ταῦτα ἦσαν δαπανηρά· τὰ ἔτη διεδέχοντο, καὶ ἐγὼ δὲν ἠκονόμησα οὐ-

δὲν. Ὁ γείτων μου Γεώργιος δὲν ἤλλαξε ποτὲ τὴν ἀρχαίαν μέθοδόν του καὶ ἐβαδίζεν εὐθέως τὴν ὁδόν του. Δὲν παρήρχετο ἡ ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων, χωρὶς νὰ θέτῃ 200 σκούδα εἰς καλά σπέρματα ἢ εἰς γῆν ἢ εἰς λιύκας καὶ ἐν τούτοις τὰ ἄρρενά του ἐξηκολούθουν εἰς τὸ σχολεῖον, αἱ δὲ κόραι του ἐχώρειον μετὰ πολλῆς χάριτος, καὶ μάλιστα ἤρχιζον νὰ παίζωσι τὸ κλειδοκυμβάλον.

— Δὲν ἤξεύρω τῇ ἀληθείᾳ πῶς διάγει, ἐπανελάμβανεν ἡ γυνὴ μου· εἶναι λοιπὸν γῆρας;

— Θὰ ἴδωμεν, τῆς λέγω· — καὶ ὑπήγαμεν νὰ τὸν εὐρωμεν.

— Ὅχι, εἶπεν ἡ ἡμετέρα γείτων, ἐπιτυγχάνομεν τοῦ σκοποῦ ἄνευ μαγείας διότι γνωρίζομεν νὰ οικονομῶμεθα· αἱ κόραι μου μοὶ συμπράττουσιν ἐντός τῆς οικογενείας, εἰσὶν ἐπιτετραμμένοι ἐναλλάξ εἰς διάστημα ἐνός μηνός τοῦ οἴνωτος καὶ τοῦ μαγειρίου, ἢ τῆς φροντίδος τοῦ ῥάπτειν καὶ πλέκειν. Αἱ ἐργασίαι εἰσι διηρημένοι μετὰ αὐτῶν, ὥστε ἀντικαθίστανται ἀνευ ἀταξίας καὶ συγχύσεως. Ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ λαμβάνομεν ὄλοι τὸ μέρος μας εἰς τὰς ἐργασίας ἕκαστος ἡμῶν ἔχει ὀλίγας ἐργασίας νὰ ἐκτελῆ. Ὁ πρωτότοκος υἱός μας ἀκροάζεται τῶν μαθημάτων τοῦ κλειδοκυμβάλου καὶ τοῦ χοροῦ· ἤθελε δὲ λησμονεῖ πᾶν ὅ,τι μανθάνει, ἐάν δὲν ἐπανελάμβανεν ἐνδελεχῶς οἰκαδε, ὅ,τι ὁ διδάσκαλός του τῷ διδάσκει· ἀλλ' ἀφιερωμένος εἰς ἐαυτὸν ὁ ἀπερίσκεπτος δὲν θέλει οὔτε νὰ συλλογιθῆ καὶ. Τοῦτο δὲ συμβαίνει, διότι παρωτρύναμεν πολὺ τὸν ἴδιον ἔρωτά του· τὸν ἐκάμαμεν διδάσκαλον ἰδιώτερον τῆς οἰκίας. Παραδίδει εἰς τὰς ἀδελφάς του μαθήματα τοῦ χοροῦ καὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου, εἰς τὸν ἀδελφόν του μαθήματα γαλλικὰ, ἀριθμητικὴν, ἱστορίαν καὶ γεωγραφίαν. Διὰ νὰ ᾔηε δ' εἰς κατὰστασιν νὰ παίζῃ τὸ ἐσπέρας τὰ μελοδράματα τοῦ διδασκάλου του, πρέπει κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας εἰς τὸ σχολεῖον νὰ ᾔηε προσεκτικώτερος τῶν ἄλλων. Οὕτω διεγειρόμενος δεικνύει πρόβδους· ὁ σύζυγός μου κ' ἐγὼ συντίνομεν ὅσαν μὰς εἶναι δυνατόν καὶ μετ' ἀληθοῦς χαρᾶς. Εἰτηγάγομεν ἐνωρὶς τὴν ἐξιν ταύτην μετὰ τῶν τέκνων μας, ἅτινα ἐτέλουν ἑορτὴν τοῦ πρώτου χρόνου, ἐπειδὴ ἦτο νέον τι δι' αὐτά.

Τὴν σήμερον ὀλιγώτερον προθυμοποιοῦνται· ἀλλ' ἔχομεν σύμφωνον τὴν ἐξιν. καὶ ἡ ἐξίς, γνωρίζετε, εἶνε δευτέρα τις φύσις. Μόλις ἐπανήλθομεν πλησίον τῶν τέκνων μας, ἠθέλαμεν νὰ μιμηθῶμεν τὴν διασκέδασιν τοῦ ἡμετέρου γείτονος, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἀπαρηθῶμεν τὰ πρῶτα. Ἐπειδὴ ἦτον πολὺ ἀργὰ νὰ κάμομεν τοιαῦτα πράγματα, εἴχομεν ἄλλας ἐξίς, καὶ ἡ ἐξίς εἶνε δευτέρα φύσις.

Ἀναμφιβόλως τὰ τέκνα μου ὠφελήθησαν ἐκ τῆς διδασκαλίας ἢν παρέδιδον εἰς τὸ σχολεῖον· ἀλλὰ πάντα τὰ τοῦ Γεωργίου ἔμαθον κάλλιον ἐκείνων· καὶ ὅτε ὁ πρωτότοκός του διήλθεν ὅλας τὰς τάξεις, τὸν ἔστειλε νὰ σπουδάσῃ εἰς πλοῦσιόν τι ἐργαστάσιον.

— Ἐ! Κύριε Γεώργιε, διατί ἔκαμες τοῦτο, τῷ εἶπον;

— Πόθεν προέρχεται ὁ θαυμασμός σου γείτων μου; μοὶ ἀπεκρίθη· ἐσκεπτόμην πάντοτε ὅτι ἦτο καλὸν νὰ

ἔχη τις δύο χορδὰς εἰς τὸ τόξον του. Ὁ υἱός μου θέλει μάθει ἐπάγγελμά τι βιομηχανικόν, ὅπως ἀκολούθως, ἐάν μεταβλή τις, ἢ συμβᾶν ἀπροσδόκητον· δὲν τῷ ἐπιτρέψει νὰ προάξῃ περισσώτερον τὴν σπουδὴν του, ἢ τὸν ἀποστερήσῃ τῆς θέσεως, ἢν θέλει κατέχει, δι' ἀνηθῆ παντοῦ νὰ ζήτῃ ἐντίμως διὰ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν του. Πάραυτα θέλει ἐξέλθῃ τῆς μαθητείας, θὰ ὑπάγῃ ν' ἀποπερατώσῃ τὰς σπουδὰς του εἰς τι Παπνεπιστήμιον, ἀκολούθως θέλει κάμει ἐν ταξείδιον εἰς Ἀγγλίαν καὶ εἰς Γερμανίαν. Τὰ ταξείδια ἀπαιτοῦσι χρήματα· ἀλλὰ ταῦτα θέλει κερδίζει μετερχόμενος τὰ ἐπάγγελά του καὶ διὰ τῶν οικονομιῶν του θέλει ἐπισκευθῆ ἐντός τῶν πόλεων ὅ,τι ἀξιολάττον εἰς ἀνθρώπων εἶδοτα. Κατὸ τὸ εἰκοστὸν δευτέρον ἔτος τῆς ἡλικίας του θέλει ἐπανελθῆ παρ' ἡμῶν· θέλει ἐκλέξει ἐπάγγελμα ὅπερ θέλει ἀγαπήσει κάλλιον, καὶ εἰς τὸ ὅποιον θέλει αἰσθανθῆ πλείονα διάθεσιν. Ἐκτοτε δὲν θέλει εἶσθαι πλέον ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν μας, θὰ ἐπαρκῆ εἰς ἑαυτὸν· εἶνε ἐνδεδυμένος νὰ ζῆ σκληρῶς, καὶ θέλει μάθει νὰ συστρέφεται, ἐάν εὕρῃ τὸ ἐφάπλωμά του πολλὰ μικρόν, οὕτω θέλει γίνοι, ἐλπίζω, τίμιός τις πολίτης καὶ καλὸς πατήρ οικογενείας.

Ἡ ἰδέα δὲν ἦτο κακὴ, τὴν ἐκονοποίησα εἰς τὴν γυναῖκά μου, ἥτις ὕψωτε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τὰς χεῖρας πρὸς τὴν ὄροφὴν καὶ ἀκολούθως εἶπεν· — ὄχι, ὄχι, ἀκριβῆ μου Φίλιππε, πρέπει ὁ υἱός μας νὰ σπουδάσῃ ἐντελῶς τὴν Λατινικὴν καὶ Ἑλληνικὴν· πρέπει νὰ γείνη δικηγόρος ἢ ἰατρός· καὶ οὕτω θέλει κατὰσχει τὰξιν τινὰ τοῦ κόσμου καὶ θέλει κάμει καλὸν γάμον. Καὶ τίς οἶδε ποῦ θέλει τὸν δηγήσει κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καλὸς τις γάμος, κυρίως ὅταν ἔλθῃ εἰς ἡλικίαν αἰρέσιμον; Ἀλλὰ τίνες γονεῖς πλοῦσιοι θὰ συγκαταθεῶσι ποτὲ νὰ δώσωσι τὴν θυγατέρα των εἰς ἕνα βιομήχανον;

Ἐμίλησα πρὸς τὸν υἱόν μου, ὅστις μοὶ ἀπεκρίθη· — Πάτερ ἀστείεύεσθε· ὅποιος κυνηγεῖ δύο λγωφούς, δὲν πιάνει κανένα. Ἄς μάθωμεν ἐν πρᾶγμα, καὶ ἄς τὸ μάθωμεν καλῶς· θέλεις νὰ γείνω σοφός καὶ καλὸς βιομήχανος συγχρόνως, δύναμαι νὰ ἐκτεθῶ νὰ γείνω, ὡς λέγουσιν ἀριστέρος καὶ ἐκ τῶν δύο χειρῶν.

Ἐσιώπησα. Μένοντος τοῦ υἱοῦ μου ἐν τῷ σχολείῳ ἰδουμένων χρήματα. Αἱ κόραι μου ἠθελον ἐπίσης πλείονα, διότι δὲν ἦσαν πλέον ἐρέφη, καὶ ἔπρεπε νὰ ᾔηε καλλίον ἐνδεδυμένα. Ἡ μήτηρ των τὰς ἐπεμπεν εἰς τὰς ἐσπερινὰς συναναστροφάς, εἰς τοὺς χοροὺς καὶ εἰς τὰς μουσικὰς συμφωνίας· ὄλος ὁ κόσμος τὰς εὕρισκε χαριστάτας. Ὄκονομοῦμεν ὅσον ἐδύναμεθα. Ἀλλ' αἱ μικραὶ κόραι εἶχον χρεῖαν ὅτε μὲν νέων πύλων, ὅτε δὲ νέων ἐνδυμάτων, καὶ ἄλλοτε νέων πεδύλων μὴ δύναμεναι νὰ παρουσιάζωμεν μετὰ τὰς αὐτὰς ἐνδυμασίας. Εἶνε ἀληθές ὅτι ἐβράπτον καὶ διεχειρίζοντο αὐταὶ αἱ ἴδιαι πολλὰ πράγματα· ἀλλὰ τὸ νῆμα, τὰς βελόνας, τὰς ταινίας καὶ τὰ τρίχαπτα, τὰ βαμβακῆρά καὶ μάλλινα ὑφάσματα αὐταὶ αἱ ἴδιαι δὲν ἐδύνατο νὰ τὰ κατασκευάζωσι. Μ' εὐχαριστήσιν μου ἐστεροῦμένη καθ' ἑκάστην ἐκείνου, ὅπερ δὲν μοὶ ἦτον ἀπολύτως ἀναγκαῖον· ἐδαπάνων καθ' ὅλα ἀκριβῶς 100 σκούδα πλέον τῆς προσόδου μου.

Ὁ Κ. Γεώργιος ἐνέμενε πιστός εἰς τὴν γωνίαν τῆς οἰκονομίας καὶ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἐπληροῦτο τὸ βαλάντιόν του ἀκριβῶς ἐκ 200 σκούδων. Καὶ ἐντούτοις αἱ κόραι του ἐπαρουσιάζοντο μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ οὐδὲ τῶν φιλοφρονήσεων ἐστεροῦντο πλέον τῶν ἡμετέρων.

Ἄ! εἶπεν ὁ Κ. Γεώργιος, ἀρκεῖ αἱ νέαι κόραι νὰ μὴ ᾔησι δυσειδέστεραι τῶν ἀμικριῶν, καὶ εὐρίσκουσι τοῦ λατρευτοῦ των. Δὲν πρέπει νὰ θορυβώμεθα, τοῦτο εἶναι φυσικώτατον. Αἱ κόραι μου δὲν ἔχουσι ὡσιμὴν λαμπρὰν ἀγωγὴν, δὲν συχναῖζουσι ποῦ εἰς τὸ θέατρον οὐδ' ἀναγινώσκουσι μυθιστορίας. Παίζουσι τὸ κλειδοκώμβalon, ᾄδουσιν ὁμοῦ εἰς τὴν εἰκίαν, ἐπισκέπτοντα: τὰς φίλας των καὶ ἀντεπισκέπτονται ὑπὲρ κείνων· ἀλλὰ δὲν ἐπισκέπτονται τὰς πολυαριθμούς σουλεῦταις, οὐδὲ τὰς κυρίας τῆς ἀνωτέρας τάξεως. Μία νεάνις μὴ γινώσκουσα ἂν θὰ ζήσῃ πάντοτε ἐν ῥαστώνῃ, ἂν θὰ κατέχη διὰ παντός ἕπερ κέκτηται, δὲν πρέπει νὰ συνειθίσῃ εἰς τοιοῦτόν τι εἶδος βίου· αἱ βρασιμοὶ ἔξεις καὶ ἡ σταθερὰ καὶ ἀνυπόκριτος εὐσχημοσύνη εἶνε ἡ ὠραιώτερα σύστασις, ὡς καὶ ἡ διδοκαλία, ἡ δραστηριότης καὶ ἡ ἐπιμέλεια εἶνε ἡ καλλίστη σύστασις νέου τινός. Μέγιστον καὶ κοινώτατον τὴν σήμερον λάθος εἶνε τὸ νὰ ἐκπαιδεύῃ τις τὰς νεάνιδας μᾶλλον διὰ τὴν βραχεῖαν διάρκειαν τῶν προηγουμένων τοῦ γάμου μηνῶν, ἢ διὰ τὸν χρόνον αὐτὸν τοῦ γάμου. Φαίνεται ὅτι θέλουσι νὰ τὰς κάμωσι μνηστὰς μόνον, καὶ ὀλιγοροῦσι τί θέλουσι γίνεαι ὅταν θ' ἀναγκάζωνται νὰ ἐκπληρώσι τὰ χρέη τῶν σοῦζων. Οὕτω βλέπομεν ὅτι ὑπάρχει τοσαύτη διαφορὰ μετὰ τῶν νεάνιδων καὶ τῶν νέων γυναικῶν, ὁπόση μετὰ τῶν θέρουσ καὶ τοῦ χειμῶνος, ἢ τῆς καιῆς καὶ τῆς παλαιᾶς διαθήκης.

— Τῆ ἀληθείᾳ ἔχει δίκαιον, ἐσκέφθη καὶ ἐσπευσα νὰ τὰ εἶπω πρὸς τὴν γυναῖκά μου.

— Μάλιστα ἔχει δίκαιον, μοὶ εἶπεν· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἔχομεν δίκαιον. Τὰ συνήθροισα ἀπὸ λεπτόν λεπτόν· οἱ κόραι του δὲν θὰ στερηθῶσι νυμφῶν. Ἡμεῖς εἴμεθα πλέον στενοχωρημένοι, καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐνεργήσωμεν τι διὰ τοῦ ἰδίου τρόπου. Τὸ νὰ δύνανται ἢ ἀρέσκουσιν αἱ κόραι μας ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν προσωπικῶν ἰδιοτήτων καὶ ὄχι ἐκ τῆς τύχης των. Αἱ κόραι του ἀληθῶς θὰ εὐρωσιν ἄνδρας οἵτινες θὰ τὰς ζητήσωσι διὰ τὴν προικὰ των, ὥστε δύνανται νὰ κοιμῶνται ἡσυχῇ. Ἐνῶ ἡμεῖς πρέπει τὰς ἡμετέρας νὰ δεικνύωμεν δημοσίως εἰς τὰς ἐσπερινὰς συναναστροφὰς, εἰς τὰς μουσικὰς συμφωνίας, εἰς τοὺς χοροὺς, εἰς τὰ θέατρα καὶ εἰς τοὺς περιπάτους, ἄλλως τὰ πτωχὰ τέκνα κηθόμενα παρὰ τῆ ἐστία, θὰ βλέπωσι παρερχομένην τὴν νεότητά των μὴ δυνάμενα νὰ ἐξέλθωσι τοῦ ἀγάμου βίου των. Τίς θὰ παρακινήθῃ ἢ ἀγοράσῃ ἀδάμαντας, ἐλὼ ὁ ἔμπορος δὲν τοὺς ἐκθέσῃ ποτέ;

Τὸ κακὸν συνέβη. Τὸ φρονιμώτερον δὲ μέτρον ἦτον νὰ ἐγκαρτερώμεν καὶ ἢ ἀναμείνωμεν. Αἱ τρεῖς κόραι τοῦ γείτονος ὑπανδρεύθησαν ἐπιφελοῦς σχεδὸν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος.

— Αἱ κόραι μου εἰδεικνύοντο παντοῦ, ὑπεμειδίων πρὸς ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἔμειναν κόραι. Εἶχον δὲ καὶ ἱκανοὺς ἐρατὰς· ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐσπευσε νὰ ζή-

τήσῃ τὴν χεῖρά των. Ὁ τίμιος ἄνθρωπος, ὅστις ἐπιθυμεῖ σύζυγον κατὰ τὴν ψυχὴν του, τὴν ζητεῖ προθυμώτατα εἰς τὸν κόλπον τοῦ εἰρηνικοῦ βίου, εἰς τὸ μέσον ἀπλῆς καὶ τιμίας οἰκογενεῖας καὶ ὄχι εἰς τὴν κλονιζομένην αἴθουσαν τοῦ χοροῦ. Ἐὰν δὲν ἀποβλέπῃ ἀπολύτως εἰς ἀξιοθέατον προικὰ, τοῦτο δὲν εἶνε ἰσχυρὸς λόγος ὅτι ἐπιθυμεῖ κόρην τὴν ὁποίαν ἡ μήτηρ τῆς ἐσυνειθίσεν εἰς παντός εἶδους ἀτωτείας καὶ εἰς πολυδαπάνους διασκευάσεις, καὶ ἐπομένως δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ συντηρηθῇ· ἂν δὲ πάλιν ἀποφασίσῃ νὰ νυμφιεθῇ γυναῖκα πτωχὴν, θέλει τοῦλάχιστον νὰ ἡξέωσῃ νὰ διατηρῇ καὶ οἰκονομῇ τὸ ὀλίγον ἕπερ κατέχει καὶ ἔχει δίκαιον.

Ὡς προεῖπον, διὰ τὰς θυγατέρας μου ἐδαπάνησα εἰσέτι πολλὰ χρήματα, καὶ διὰ τοῦ υἱοῦ μου ὄχι ὀλιγώτερα ἐκείνων.

Ἐνῶ θεωροῦνται καὶ διαλάμπουσιν ἐν πολλαῖς δαπάναις ἐντὸς τῶν αἰθουσῶν, ζῶ πενιγρῶς μετὰ τῆς γυναῖκός μου καὶ μ' ὄλην τὴν λιτότητά μας, ἡ πρόσοδος μου δὲν ἐπαρκεῖ πλέον πρὸ πολλοῦ χρόνου, ὥστε ἠναγκάσθημεν τὸ παρελθὸν ἔτος νὰ πωλήσωμεν τὴν οἰκίαν μας τῶρα δὲ κατοικοῦμεν δι' ἐνοικίου.

Ὁ Κ. Γεώργιος εὐθὺς μετὰ τὸν γάμον τῶν θυγατέρων του μετέβαλε τρόπον ζωῆς. Ἠγόρασε μικρὰν τινα ἑπαυλίαν, ἐν μικρὸν ὄχημα, καὶ ἓνα ἵππον, καὶ δὲν ὠκονομεῖ πλέον.

— Πρὸς τί νὰ οἰκονομῶ πλέον; μοὶ εἶπεν, ὀλίγας ἡμέρας ἔχομεν. Χάρις εἰς τριακονταετὴ τάξιν καὶ ἐργασίαν ἠξήσαμεν τὴν κληρονομίαν μας, καὶ αἱ θυγαῖδες τὰς ὁποίας ἐκάμαμεν, ἐπολλαπλασίασαν τὴν ἀξίαν τοῦ τοιοῦτου εἶδους, ὥστε ἀπολαύομεν ἤδη πρόσοδόν τινα χιλίων σκούδων. Ἐδυνήθημεν νὰ τηρήσωμεν τὰς ἀρχαίας ἡμῶν ἔξεις, καὶ νὰ φαιδρυνώμεθα πολλὰ ὀλίγον· ἀλλ' ἠλικιωθήμεν· εἶμαι ὀκτώ καὶ πετήκοντα ἐτῶν καὶ ἡ γυῖή μου πέντε καὶ τεσσαράκοντα. Οἱ ὀδόντες μας ἤρχισαν ν' ἀμβλύωνται· ἀπαυδῶμεν ταχύτερον ἢ ἄλλοτε. Ἡ τέχνη πρέπει ν' ἀντικαταστήσῃ εἰς ἡμᾶς τὰς εὐεργεσίας, ἅτινας ἡ φύσις μᾶς ἀφαιρεῖ. Οὕτως ἡ τράπεζά μας παρατίθεται κάλλιον. Περιπατοῦμεν συνὰ ἐφ' ἀμάξης· ἐπισκεπιτόμεθα τὰ τέκνα μας, καὶ διασκευάζομεν διὰ τῶν τέκνων των. Ἄ! ὁ ἡμέτερος βίος εἶνε πλέον εὐτυχής! εἶνε παράδεισος, φίλτατε. Ὁ Θεὸς θέλει νὰ μᾶς ἀρήσῃ ν' ἀπολαύωμεν οὕτω πολὺν χρόνον.

Ἐσιώπησε, καὶ εἰς τοῦς ὀφθαλμούς του εἶδον λάμπον ἐν δάκρυ. Καὶ εἰς τοῦς ἐδικούς μου ἔλαμψεν ἔσπερον. Ἀλλὰ φεῦ! τὸ ἰδικόν μου δὲν ἦτο δάκρυ χαρᾶς· μ' ἔννοεῖτε. Δὲν δύναμαι οὐδὲν νὰ προσθέσω. Τὸ γῆρας μου δὲν εἶνε εὐτυχές. Ἐδιδηγῆθη ταῦτα, διότι νομίζω ὅτι δύνανται νὰ ἐρρηθῶσιν. Μολονότι ὁ Φίλιππος εἶναι ὄνομα φαντασιώδες ἡ ἱστορία μου εἶνε ἀληθής, ἐπειδὴ εἶναι ἰσχυρὰ πατέρων πολλῶν οἰκογενειῶν. Εἰσὶν ὡς καὶ ἐγὼ δυσηρεστημένοι ἐκ τῆς τύχης των· ἀλλ' ἕκαστος παραπονεῖται κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Κ. Ν. Γ.